

FÓRUM ARCHIVÁROV

ROČ. XXXII. Č. 1

JANUÁR – APRÍL 2023

NEPREDAJNÉ

OBSAH

EDITORIÁL

Mária Feješová	Blýska sa na lepšie časy?	/04
----------------	---------------------------	-----

OZNAMY

Program XXVI. archívnych dní v SR	/05
Pozvánka na workshop o predarchívnej starostlivosti	/09
Výzva na publikovanie v VI. ročníku periodika Archívny almanach	/10
Všestranný archivár Ján Dubovský.	
Seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva VIII. – výzva na prihlásenie príspevkov	/11
Výzva na zaplatenie členského príspevku	
Spoločnosti slovenských archivárov	/12
Výzva na identifikáciu platcu členského príspevku	
Spoločnosti slovenských archivárov	/12
Vroclav – Benátky severu – pozvánka na odbornú archívnu exkurziu	/13

VÝBOR(N)OVINY

Jana Gubášová Baherníková	Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 12. 1. 2023 v Bratislave	/14
Jana Gubášová Baherníková	Zápisnica z výjazdového zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 9. 3. 2023 v Považskej Bystrici	/15
Jana Gubášová Baherníková	Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 17. 3. 2023 v Bratislave	/15

NOVINKY Z ICA

Adriána Klincová		/16
------------------	--	-----

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ZAMESTNANCOV ŠTÁTNYCH ARCHÍVOV ZA ROK 2020

Jozef Meliš		/17
-------------	--	-----

AKTUÁLNE ZO ŽIVOTA ARCHIVÁROV – SPRÁVY

Veronika Plesníková	Návšteva prezidenta Edvarda Beneša na Slovensku v dňoch 3. až 28. septembra 1936.	
	Minivýstava v Štátnom archíve v Bratislave	/42
Veronika Plesníková	Zvečnení do vosku. (Takmer) všetci svätí v pečatiach.	
	Výstava Štátneho archívu v Bratislave v Univerzitnej knižnici v Bratislave	/47
Alena Mišíková	Výstava Východné Slovensko v obrazoch	/48

Z MINULOSTI NAŠICH ARCHÍVOV

Jozef Meliš	Dejiny Štátneho archívu v Trnave, pracovisko Archív Galanta so sídlom v Šali	/51
Mária Zacharová	Spolok svätého Vojtecha a budovanie archívnictva na Slovensku	/58

DO VAŠEJ KNIŽNICE – RECENZIE, ANOTÁCIE

Adriána Klincová	Kol. autorov. Archív mesta Bratislavy. Informačný sprievodca	/66
------------------	--	-----

Mária Feješová	KERESTEŠ, Peter a kol. Ladomerská Vieska. Monografia obce	/66
Marián Babirát	VANČO, Stanislav. 100 rokov ZHJ na Slovensku a DPO SR. 1922 – 2022	/68
Mária Zacharová	LOPATKOVÁ, Zuzana (zost.). Môj Lošonec. Dejiny obce	/69
Adriána Klincová	WILLIAMS, Caroline. Managing archives. Foundations, principles and practice	/71
František Kadlečík	JANAČEK, Ľuboš (ed.). Kongregačný protokol Bratislavskej stolice	/72

NAŠI JUBILANTI

Olga Kvasnicová	K jubileu PhDr. Ladislava Vrtela	/74
Eva Bartošová	Eva Greschová – jubileum	/76
Jana Schullerová	K životnému jubileu Mgr. Ľubice Máteovej	/77
Alena Bolfová	K životnému jubileu Márie Čajkovej	/78
– Martin Ceber		
Katarína Turčanová	Jubilujúca Mgr. Diana Kunderová	/79

SPOMÍNANIE

Marián Babirát	Za Adamom Baloghom (* 29. 12. 1939 Sirk, okres Revúca, † 25. 12. 2022 Bratislava)	/80
Ľuboš Kačírek	Bohumír Kostický (10. 12. 1932 – 15. 11. 1991). K nedožitým 90. narodeninám historika, archivára a muzeológa	/81

FÓRUM ARCHIVÁROV

2023, roč. XXXII, č. 1
ISSN 1339-8423 (online)
ISSN 1335-6658 (tlačené vydanie)

Vydáva:
Spoločnosť slovenských archivárov
Adresa: Drotárska cesta 42
P. O. BOX 115
840 05 Bratislava 45
Slovenská republika
www.archivari.sk

E-mail redakcie:
forum.archivarov@gmail.com

Šéfredaktorka: Mária Feješová

Redakčná rada: Adriána Klincová, Jozef Meliš

Jazyková korektúra: Mária Feješová, Jozef Meliš

Grafická úprava: Bronislava Porubská

Texty: © Marián Babirát, Eva Bartošová,
Alena Bolfová, Martin Ceber,
Jana Gubášová Baherníková, Mária Feješová,
Ľuboš Kačírek, František Kadlečík,
Adriána Klincová, Olga Kvasnicová, Jozef Meliš,
Alena Mišíková, Veronika Plesníková,
Jana Schullerová, Katarína Turčanová,
Mária Zacharová

Vychádza trikrát ročne v elektronickej podobe, nepredajné.
Povolilo: Ministerstvo kultúry SR 1 472/96.
Evidenčné číslo v zozname elektronických periodických
publikácií Ministerstva kultúry SR: EV 71/23/EPP.

Autorské práva vyhradené.
Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií
len so súhlasom vydavateľa.

Staršie čísla na www.archivari.sk.

Na obálke: Pečať cisára Maximiliána II. na výsadnej listine
mesta Šamorín z roku 1569.
Zdroj: Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta
so sídlom v Šali, foto: Jozef Meliš.

EDITORIÁL

Blýska sa na lepšie časy?

Nedávno som sa stretla s názorom, že v slovenskom archívniectve všetko kysne ako v močiari, nič sa nehýbe. Mnohí z nás, čo pracujeme v archívoch už veľa rokov, sa s týmto tvrdením bez ťažkostí dokážeme stotožniť. Nikdy však nie je všetko iba negatívne. V júli 2022 nás potešilo parlamentné schválenie Národnej koncepcie rozvoja štátnych archívov s výhľadom do roku 2028; správa o tom dokonca zaznela v poludňajšom Rádiožurnále Slovenského rozhlasu. Bolo celkom nezvyčajné počuť v éteri zaznieť slovo archívy či archívniectvo. Ostáva nám dúfať, že taký dôležitý dokument neostane založený v zásuvke a skutočne dôjde k jeho realizácii. Z nedávnej minulosti vieme, ako (ne)dopadla Koncepcia rozvoja štátnych archívov do roku 2010 s výhľadom do roku 2015 prijatá vládou SR v decembri 2003.

Napriek tomu, že štátne archívy stále nemajú vyhovujúci virtuálny priestor na svoju prezentáciu a prístup k zdigitalizovaným archívnym dokumentom a pomôckam, predsa sa v minulom roku viaceré štátne archívy pustili do zverejňovania svojich elektronických archívnych pomôcok na webovom sídle Ministerstva vnútra SR. Takisto na jeseň 2022 sa pod gesciou MV SR, odboru archívov a registratúr štátne archívy začali zapájať do projektu PaMMap umiestnením vybraných archívnych dokumentov na pamäťovom portáli projektu. Trend informatizácie v štátnych archívoch pokračuje a v tomto roku sa chystá kompletná digitalizácia archívnych pomôcok.

Aj my v redakčnej rade sa usilujeme posúvať dopredu a dvíhať úroveň a atraktivitu nášho časopisu. Dali sme celkom nový šat rubrike o publikačnej činnosti zamestnancov archívov na Slovensku, ktorú sme v minulom roku dočasne prestali naplňovať obsahom. Bez Vás, čitateľov a autorov článkov, však naše snahy nebudú mať želaný účinok. Časopis tvoríme všetci spolu, celá archívna komunita, my v redakčnej rade by sme mali byť najmä manažéri. Hľadáme autorov článkov o spracovaní fondov, o osobnostiach slovenského archívniectva do nášho seriálu, ktorý sme otvorili v čísle 1/2020, externých spolupracovníkov, ktorí sa podelia o zážitky pri čítaní zaujímavých kníh. Publikačnú činnosť slovenských archívárov sa snažíme propagovať nielen samostatnou rubrikou, ale aj tým, že členovia redakčnej rady anotujú alebo recenzujú regionálne monografie z dejín miest a obcí, ktorých zostavovateľmi a autormi sú zamestnanci slovenských archívov.

Naďalej Vám budeme prinášať aktuality o dianí a bohatých aktivitách našej záujmovej organizácie Spoločnosť slovenských archívárov (SSA). Okrem tradičných XXVI. archívnych dní v SR SSA pripravuje VIII. seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívniectva, ktorý bude venovaný doktorovi Jánovi Dubovskému, dlhoročnému riaditeľovi okresného archívu v Pezinku, neskôr v Modre. Mnohí si naňho osobne spomínate, poznali ste ho a mali ste ho radi ako regionálneho historika, publicistu, prekladateľa z latinčiny, odborníka na slovenské cirkevné dejiny v období socializmu, ale predovšetkým ako človeka, kolegu a priateľa. Budeme radi, keď prispějete k úspešnému priebehu týchto akcií svojou aktívnou účasťou.

Mária Feješová

Spoločnosť slovenských archivárov
MV SR, Štátny archív v Trenčíne,
pracovisko Archív Považská Bystrica
Sekcia archívnictva a PVH
Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

**XXVI. archívne dni
v Slovenskej republike**

Vodné diela v archívnych dokumentoch

**Kaštieľ Orlové
Hotel Gino Park Palace
23. – 25. mája 2023**

XXVI. archívne dni v Slovenskej republike

Vodné diela v archívnych dokumentoch

PROGRAM

23. 5. 2023 UTOROK

11.00 – 13.00 príchod a registrácia účastníkov, obed

13.00 – 13.20 otvorenie konferencie, príhovory organizátorov a hostí

13.20 – 14.40 prednášky

Veronika NOVÁKOVÁ, Šaľa

Vývoj vodného práva do roku 1923

Andrej ŠOLTÉSZ, Stavebná fakulta STU v Bratislave

Historický vývoj ochranných a odvodňovacích stavieb na Slovensku

Emília BEDNÁROVÁ, Stavebná fakulta STU v Bratislave

Priehradné staviteľstvo na území Slovenska od histórie po súčasnosť - a ako ďalej?

Eliška ŠVARNÁ – Michal KURZ, Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy – Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR

Obrazy vody - Poválečná vodní díla v kaleidoskopu historických pramenů

14.40 – 15.10 coffee break

15.10 – 16.30 prednášky

Peter PIŠŮT, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave

Regulačné úpravy riek Slovenska. Skúsenosti s využitím, analýzou a interpretáciou najstarších rukopisných máp 17. – 19. storočia.

Michal DUCHOŇ – Miroslav BARANEK – Martina RÁCOVÁ, Archív mesta Bratislavy Vodné diela v Archíve mesta Bratislavy

Tereza BARTOŠÍKOVÁ, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Archívne fondy ako zdroj poznatkov pre vyhlasovanie vodohospodárskych pamiatok na príklade Zimného prístavu v Bratislave a iných objektov

Nikola DANIŠOVÁ, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Kultúrne pamiatky a výstavba vodných diel

16.30 – 17.00 diskusia

17.30 – 18.30 večera

19.00 – 20.00 návšteva CO krytov v Považskej Bystrici, organový koncert v kaplnke, individuálny program

24. 5. 2023 STREDA

7.00 – 9.00 raňajky

9.00 – 10.20 prednášky

Miroslav MARTINICKÝ, Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči
Najstaršie pokusy regulovať rieku Váh na území Trenčianskej stolice

Lukáš REPJAK, Slovenský národný archív
Vodné dielo Dolné Kočkovce – Ladce v archívnych dokumentoch Krajinského úradu v Bratislave

Michal BARTAL – Jana KAFÚNOVÁ, Slovenský národný archív
Výstavba Vážskej kaskády v dokumentoch SNA v rokoch 1945 – 1960

Pavol MAKYNA, Katedra histórie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Ústav pamäti národa
Výstavba Priehrady mládeže v rokoch 1949 – 1958

10.20 – 10.50 coffee break

10.50 – 11.50 prednášky

František CHUDJÁK, Národná banka Slovenska
Podiel peňažných ústavov na financovaní vodných diel na Slovensku po roku 1948 vo svetle archívnych dokumentov

Mária JURČOVÁ, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Záchrana kultúrnych pamiatok pri výstavbe vodného diela Liptovská Mara

Leonard AMBRÓZ, Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva Liptovský Mikuláš
Zaniknutá prírodná rezervácia Biskupice pri Dunaji – Ostrov kormoránov a vodné dielo Gabčíkovo

11.50 – 12.00 diskusia

12.00 – 12.30 výdaj balíčkov so suchým obedom, príprava na exkurzie

12.30 – 16.30 exkurzie (športové oblečenie)

- Vodné dielo Nimnica
alebo
- Považský hrad a kaštieľ Burg

18.00 – 02.00 Slávnostný večer (spoločenské oblečenie)

25. 5. 2023 ŠTVRTOK

7.00 – 9.00 raňajky

WORKSHOP O PREDARCHÍVNEJ STAROSTLIVOSTI

9.00 – 10.15

Mária MUNKOVÁ – Veronika NOVÁKOVÁ

Ciele, procesy a výhody predarchívnej starostlivosti v minulosti a súčasnosti

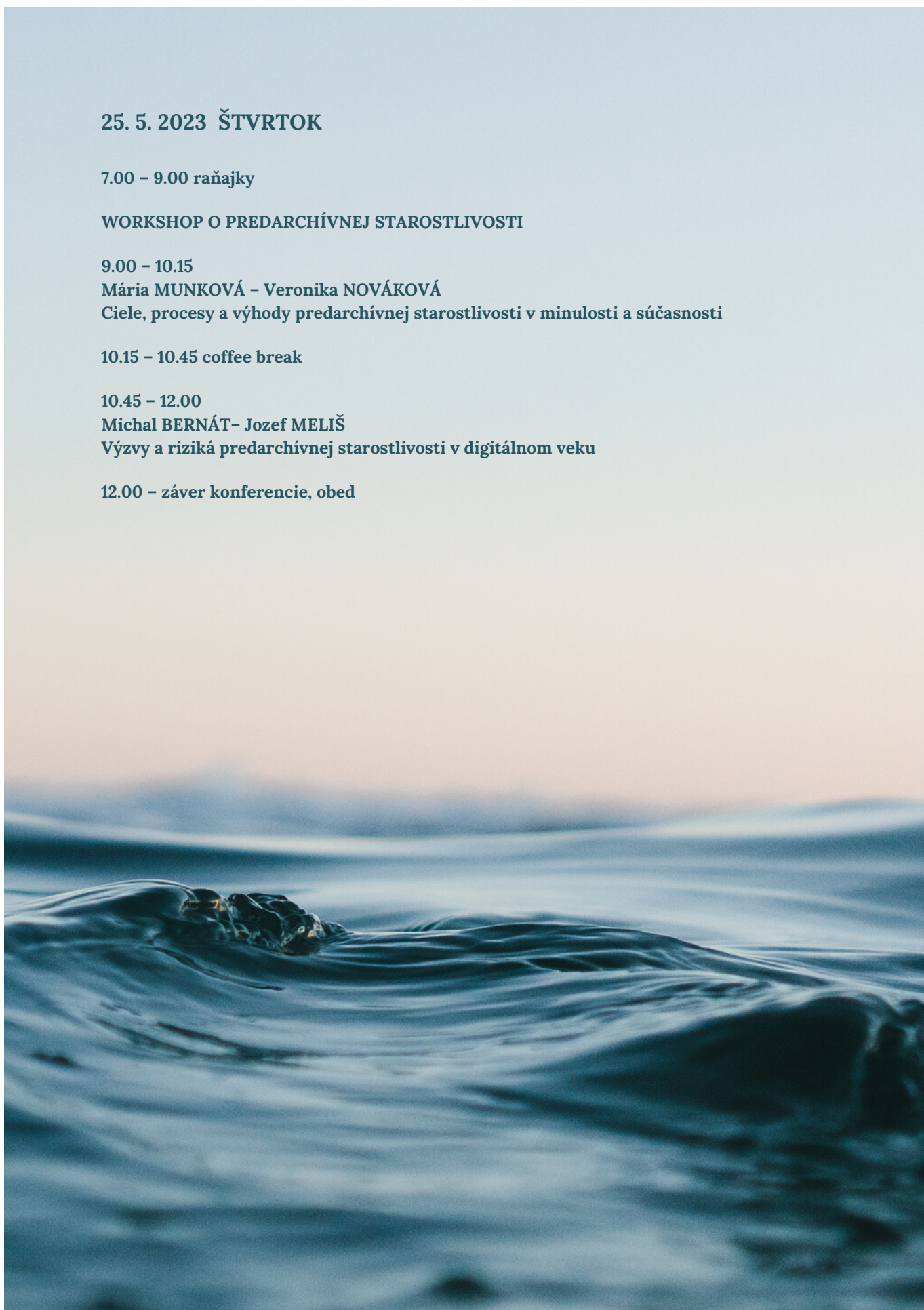
10.15 – 10.45 coffee break

10.45 – 12.00

Michal BERNÁT– Jozef MELIŠ

Výzvy a riziká predarchívnej starostlivosti v digitálnom veku

12.00 – záver konferencie, obed

XXVI. archívne dni v Slovenskej republike

Workshop o predarchívnej starostlivosti

Snahou Spoločnosti slovenských archivárov je venovať pozornosť celému spektru činností, ktorými sa archivári – členovia spoločnosti – vo svojej práci zaoberajú. Už dlhšie sme sa pohrávali s myšlienkou vytvoriť sekcie, ktoré by sa na svojich stretnutiach počas archívnych dní zaoberali riešením konkrétnych problémov týkajúcich sa sprístupňovania archívnych dokumentov, predarchívnej starostlivosti a pod. Stretávali sme sa s názormi, že nás je tak málo, že by sme návštevou jednej sekcie ohrozili činnosť druhej a že to nie je prioritou archívnych dní.

Svet sa mení a my sme súčasťou týchto zmien. Archivári a správcovia registratúr vo vyspelých krajinách už nestoja na opačných stranách barikád, naopak, čoraz viac sa zblížujú a spoločne čelia problémom, ktoré prináša digitálna a virtuálna realita, diskutujú, spolupracujú a hľadajú riešenia vyhovujúce obojstranne, a najmä, zdieľajú spoločné poslanie – záchranu archívneho dedičstva.

Rozhodli sme sa začať novú tradíciu a v rámci XXVI. archívnych dní v SR organizujeme prvý workshop na tému predarchívnej starostlivosti a správy registratúry. Radi by sme naň pozvali predarchivárov, správcov registratúr zo štátnych i súkromných inštitúcií a spoločností, ako aj všetkých ostatných záujemcov. Chceli by sme diskutovať na rôzne témy, no prioritne sa zamyslieť nad tým, aká je predarchívna starostlivosť v súčasnosti a aké výzvy ju čakajú v najbližšej budúcnosti, najmä v súvislosti s elektronickými záznamami, informačnými systémami a novými technológiami.

Workshop si nekladie za cieľ nájsť riešenie problémov. Veríme, že v prvom rade pomôže vytvoriť partnerstvá a vzťahy, ktoré nám umožnia spoločne čeliť zmenám. Diskusia by mala vychádzať z predpokladu, že ak aj všetci nie sú experti a špecialisti, každý názor môže byť v niečom prínosný. Pokiaľ sme vytrhnutí z kontextu svojej každodennosti, ocitáme sa zoči voči jedinečným situáciám.

Každá spoločnosť či inštitúcia reaguje na svoje prevádzkové problémy rôznym spôsobom, a tak mnohí z nás čelia rovnakým otázkam, ale s rozdielnymi riešeniami, a úspešnými či menej úspešnými výsledkami.

Veríme, že workshop prinesie nové pohľady na danú problematiku a podnieti diskusiu, do ktorej môže každý prispieť svojím podnetom. Nik sa nemusí obávať, že nemá čo povedať, pretože každá skúsenosť je vítaná.

Všetci sa musíme v tomto novom svete nájsť a spoločne možno zistíme, že sme stratení, ale nie osamelí v hľadaní správnych riešení. Len tie zabezpečia, že aj budúcnosť bude mať minulosť v podobe archívnych dokumentov, ktorých zachovanie je naším prioritným cieľom.

Kaštieľ Orlové
Hotel Gino Park Palace
25. mája 2023

OZNAMY

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

vydavatelia vedeckej archivárskej ročenky ARCHÍVNY ALMANACH si Vás dovoľujú osloviť s ponukou publikovania v pripravovanom VI. ročníku.

Číslo bude venované dlhoročnej archivárke Archívu Slovenskej akadémie vied v Bratislave Mgr. Lýdii Kamencovej (* 1942 – † 2020).

Preferované zameranie príspevkov:

- archívniectvo (napr. rozbor archívneho fondu), dejiny archívov
- pomocné vedy historické (diplomatika, genealógia, heraldika, sfragistika, paleografia a ďalšie)
- história – regionálne i celoslovenské zameranie

Vítané sú príspevky do rubriík **Štúdie a články**, **Materiály**, **Literatúra** (recenzie a anotácie), **Správy** a **Kronika** (výročia archivárov, príp. historikov).

Termín uzávierky je stanovený na 31. 10. príslušného roka.

Pokyny pre autorov nájdete na:

<http://spolokproarchivis.blogspot.com/>

O publikovaní príspevkov rozhoduje redakčná rada ročenky.

Príspevky môžete posilať elektronicky na:

archivny.almanach@gmail.com

Tešíme sa na hodnotné príspevky a vzájomnú spoluprácu.

SPOLOK PRO ARCHIVIS

&

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV

almanach archivny

VÝZVA PRE PRISPIEVATEĽOV

2023

Redakčná rada Archívneho almanachu:

Hlavný redaktor:

Mgr. et Mgr. Jozef Meliš, PhD.
(Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s.)

Výkonný redaktor:

PhDr. Štefan Hrivňák
(Archív mesta Bratislavy)

Jazyková redaktorka:

Mgr. Mária Feješová, PhD.
(Štátny archív v Bratislave, pracovisko Archív Modra)

Členovia:

Mgr. Mária Fedorčáková Petrovičová, PhD.
(Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach)

PhDr. Daniel Hupko, PhD.

(Múzeum mesta Bratislavy)

PhDr. Peter Keresteš, PhD.

(Štátny archív v Nitre)

Mgr. Lucia Krchnáková, PhD.

(Múzeum mincí a medailí v Kremnici)

Mgr. Kristína Majerová, PhD.

(Archív Slovenskej akadémie vied v Bratislave)

PhDr. Miroslav Martinický

(Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči)

Mgr. Katarína Nádaská, PhD.

(Východoslovenská galéria v Košiciach)

Mgr. Pavol Pytlík

(Archív Ústavu pamäti národa v Bratislave).

Spoločnosť slovenských archivárov, MV SR, Štátny archív v Bratislave, pracovisko Archív Modra, Slovenská historická spoločnosť pri SAV, sekcia archívnictva a pomocných vied historických a Mestské múzeum v Pezinku

Vás vyzývajú na účasť na seminári z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva VIII. s názvom

Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (* 1933 – † 2005)

ktorý sa uskutoční dňa 24. novembra 2023 v Dome kultúry v Pezinku

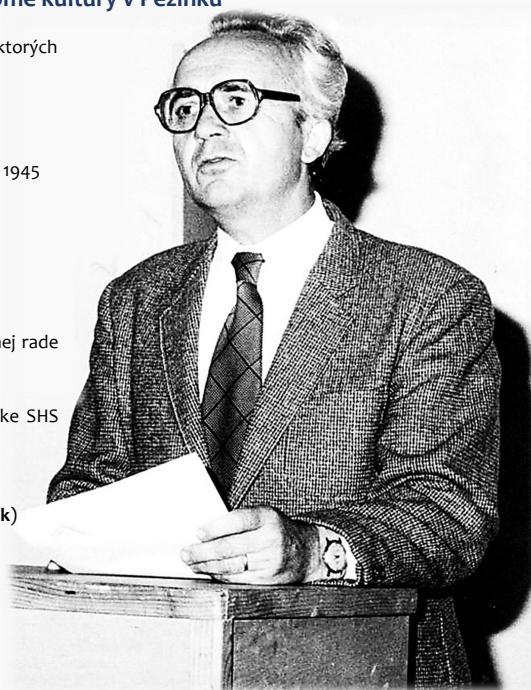
Cieľom seminára je zhodnotiť odborný prínos J. M. Dubovského v spoločenskovedných oblastiach, v ktorých pôsobil, ako aj spoločne si zaspomínať naňho ako na riaditeľa, kolegu, pedagóga a priateľa.

Témy odbornej časti seminára, s ktorými možno vystúpiť, sú tieto:

- tvorba archívnej metodiky na príklade fondov okresných, notárskych a daňových úradov do roku 1945
- sfragistika a heraldika: vývoj obecnej a mestskej symboliky
- regionálna história: monografie a popularizačné články z dejín miest a obcí okresu Pezínok
- cirkevné dejiny, najmä v 20. storočí: zásah totalitného režimu proti reholiam v Československu
- výskum slovacík vo Vatikánskom archíve v Ríme
- literárna história: život a dielo Juraja Fándlyho a Juraja Palkoviča
- latinské prekladateľstvo: Matej Bel, Samuel Timon a iné
- spolupráca s Archívnu správu MV SR: pôsobenie v akvizičnej a skartačnej komisii, v redakčnej rade Slovenskej archivistiky, ktorej bol zakladajúcim členom a jedným z najdlhšie pôsobiacich členov (v rokoch 1965 – 2005)
- činnosť v Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV (od roku 1965), Západoslovenskej pobočke SHS a Krúžku historikov Bratislava-vidiek (od roku 1978)

V prípade záujmu, prosím, kontaktujte

Máriu Feješovú (maria.fejesova@minv.sk) alebo Štefana Hrivňáka (stefan.hrivnak@bratislava.sk)

VÝZVA NA ZAPLATENIE ČLENSKÉHO PRÍSPEVKU

Vážení členovia Spoločnosti slovenských archivárov,

uplynul prvý štvrtrok roku 2023 a my by sme Vám chceli pripomenúť, že do 30. júna je potrebné zaplatiť členský príspevok na rok 2023. Od roku 2019 je výška poplatkov takáto:

zápisné – 10 EUR, ročný členský poplatok – 10 EUR, nepracujúci dôchodca a študent – 5 EUR.

Zápisné a členské je potrebné uhradiť na účet SSA v Slovenskej sporiteľni. Číslo účtu je: IBAN SK59 0900 0000 0000 1148 2674. Do správy pre prijímateľa uveďte svoje meno a priezvisko. V prípade platby za viacerých členov SSA z jedného archívu a z jedného účtu prosíme o vyznačenie sídla archívu (pri štátnych archívoch stačí mesto, pri pracoviskách aj skratka názvu archívu), ako aj vpísanie priezvisk do kolónky správa pre prijímateľa. V prípade platby za viacerých členov spoločnosti z jedného účtu je možné ich zoznam zaslať na e-mailovú adresu: marta.svolikova@minv.sk. Ďalšou možnosťou je platba v hotovosti u hospodárky SSA. Tu je potrebné e-mailom vopred dohodnúť termín odovzdania členských príspevkov. Súčasne vyzývame kolegov, ktorí majú nedoplatky za uplynulé roky, aby ich vyrovnali. Nejasnosti ohľadne nedoplatkov je možné zistiť u hospodárky SSA. Členovia SSA, ktorí nemajú uhradené členské poplatky za päť rokov, t. j. posledná platba bola realizovaná

v roku 2017, prípadne ešte predtým, budú postihnutí v zmysle Stanov SSA, čl. 3, bod 3c/ zrušením členstva pre neplnenie si základných členských povinností. Dovoľujeme si tiež požiadať členov SSA o nahlásenie každej zmeny hospodárke Marte Švolikovej, či je to zmena bydliska, zamestnania, telefónneho čísla alebo e-mailovej adresy. To isté sa týka aj členov, ktorí hodlajú ukončiť členstvo v SSA.

Vážení členovia Spoločnosti slovenských archivárov, vopred ďakujeme za to, že myslíte na splnenie tejto povinnosti. Aj vďaka tomu môžeme nielen zabezpečovať chod SSA, ale aj organizovať pre Vás pravidelné podujatia a vydávať publikácie.

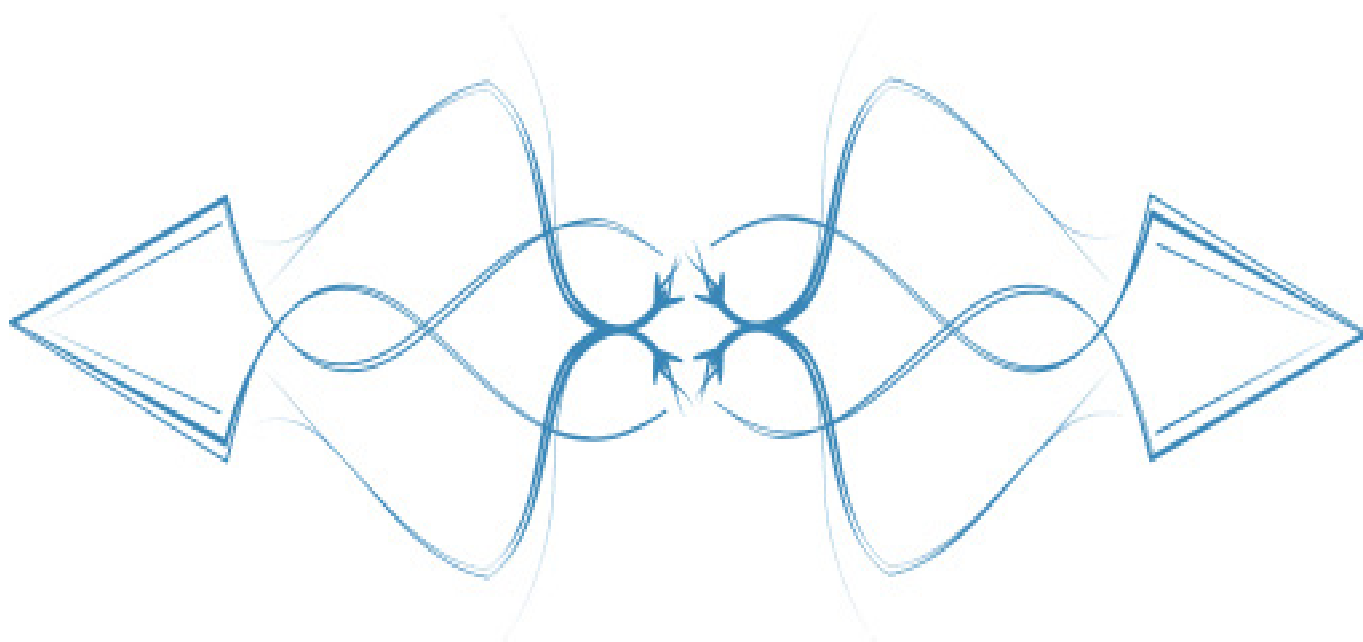
Výbor Spoločnosti slovenských archivárov

VÝZVA NA IDENTIFIKÁCIU PLATCU ČLENSKÉHO PRÍSPEVKU SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV

Prosíme platcu, ktorý v roku 2022 uhradil členský príspevok Spoločnosti slovenských archivárov bez uvedenia potrebných identifikačných údajov, aby sa prihlásil hospodárke SSA pani Marte Švolikovej. Neidentifikovaná platba v sume 10 € prišla 2. 5. 2022 z účtu v Slovenskej pošte, a. s.

Ďakujeme.

Výbor Spoločnosti slovenských archivárov

VROCLAV – BENÁTKY SEVERU

Spoločnosť slovenských archivárov Vás pozýva na exkurziu do Vroclavu – mesta ostrovov, pamiatok, univerzít, *krasnoludków* i archivov.

Ponúkame Vám možnosť spoznať klenot Dolného Sliezska!

Termín: 21. 09. – 24. 09. 2023

Cena: cca 180 eur
zahŕňa dopravu a ubytovanie s raňajkami,
sprievodcu z Vroclavu
nezahŕňa cestovné poistenie, stravu a vstupy

Doprava: luxusný klimatizovaný autobus

Trasa: Rožňava – Poprad – Ružomberok – Žilina –
Vroclav (prístup po ceste je možný po dohode)

Ubytovanie: dvojľôžkové izby v trojhviezdičkovom hoteli
s raňajkami

Spolu navštívime a uvidíme:

- **Štátny archív vo Vroclave** – Archiwum państwowe we Wrocławiu
- **Archív a knižnicu Vroclavskej univerzity**
- **Aulu Leopoldynu a Oratórium Marianum** – reprezentatívne priestory univerzity
- **Rynek** – štvrté najväčšie námestie v Poľsku s Kostolom sv. Alžbety
- **Starú radnicu** – gotickú budovu s najstarším poľským hostincom (1273)
- **Raclavickú panorámu** – panoramatickú maľbu s rozmermi 114 x 15 metrov
- **Halu Storočia** – prvú modernistickú železobetónovú halu na svete (UNESCO)
- **Štvrť Štyroch náboženstiev** – s Kráľovským palácom a budovou **Národného fóra hudby**
- **krasnoludków** – jedinečných trpaslíkov, ktorých je okolo 360 po celom Vroclave.

Podrobný program a konečná suma exkurzie budú ešte spresnené.

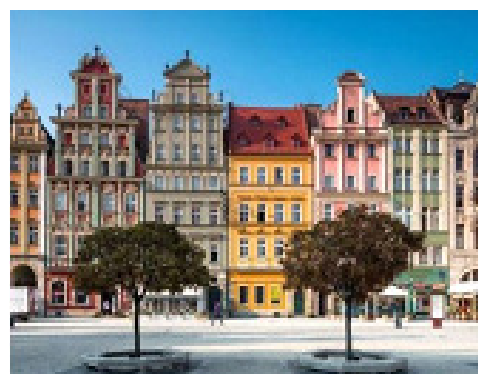
Záujemcovia sa môžu prihlásiť na adrese:

marta.svolikova@minv.sk

Do e-mailu uveďte meno a priezvisko, adresu pracoviska, mailovú adresu, na ktorej Vás môžeme kontaktovať a číslo telefónu.

Uzávierka prihlášok: 31. august 2023.

Neváhajte a rozhodujte sa rýchlo, počet miest je obmedzený!

Zdroj obrázkov: Wikipédia.

VÝBOR(N)OVINY

ZÁPISNICA ZO ZASADNUTIA VÝBORU SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV 12. JANUÁRA 2023 V BRATISLAVE

Program:

1. Plán akcií SSA na rok 2023
2. Archívne dni 2023
3. Edičná činnosť
4. Rôzne

Rokovanie sa uskutočnilo hybridnou formou. Účastníkov privítala predsedníčka Martina Orosová, ktorá rokovanie ďalej viedla. Oboznámila prítomných so žiadosťou Hanny Krajewskej, predsedníčky Poľského tovaríštva archivárov, o potvrdenie záujmu spolupracovať na konferencii archívov Vyšehradskej štvorky, ktorá sa má uskutočniť 1. – 3. júna 2023.

M. Feješová informovala o zapojení SHS pri SAV, sekcie archívniectva do organizácie výročného seminára k nedožitým 90-tinám Jána Milana Dubovského a o žiadosti o spoluprácu Malokarpatského múzea v Pezinku.

M. Bednárová zistí, či vo Vroclave (jesenná exkurzia) sú na prelome augusta a septembra ešte voľné ubytovacie kapacity na internátoch. V pláne je návšteva dvoch archívov a prehliadka pamiatok v meste.

Na pripravované archívne dni v roku 2023 je potrebné určiť pevný termín. Najvhodnejší je tradičný tretí májový týždeň, ale do úvahy prichádzajú aj iné termíny okrem 16. – 18. 5. 2023. Zároveň je potrebné čo najskôr vytvoriť a distribuovať call for papers. M. Bernát zaslal členom výboru návrh výzvy na účasť správcov registratúr na archívnych dňoch, predovšetkým vodohospodárskych podnikov. M. Bednárová upozornila na niektoré nedostatky, ktoré je potrebné prepracovať. Predstava je urobiť v tretí deň archívnych dní moderovaný workshop práve pre správcov registratúr.

M. Orosová informovala o povinnosti evidovať periodickú tlač na Ministerstve kultúry SR. Zaregistrovala časopis Fórum archivárov. Pridelené evidenčné číslo je potrebné uvádzať v tiráži. Zároveň rozposlala povinné výtlačky.

Ďalej informovala o zvolaní redakčnej rady Archívneho almanachu. Je prihlásených málo prí-

spevkov. Je potrebné vyriešiť aj otázku, či naďalej pokračovať v spolupráci so združením Pro Archivis, a všeobecne čo ďalej s časopisom. Jedna z možností na zlepšenie aktuálneho stavu je ponúknuť členstvo v redakčnej rade aj mladším kolegom, ktorí majú chuť, nápady a ambíciu posúvať archívniectvo na Slovensku vpred.

V tomto roku SSA plánuje osloviť a nadviazať spoluprácu s archivármi cirkevných inštitúcií. J. Šedivý pripraví list na ich oslovenie. V tejto súvislosti padol aj návrh zorganizovať budúci rok archívnu exkurziu zameranú na cirkevné archívy v Nemecku alebo v Rakúsku.

M. Švoliková informovala o finančnej situácii SSA. Pripomienku na zaplatenie členského a informáciu o možnosti venovať 2 % pre SSA je potrebné publikovať vo Fóre archivárov a zaslať emailom.

M. Švoliková predstavila dvoch záujemcov o členstvo v SSA. Obaja kandidáti boli jednohlasne prijatí za členov. Novým členom je potrebné vystaviť členské preukazy.

M. Orosová informovala, že sa minuli vyrobené exempláre plaket SSA. Je potrebné dať vyrobiť ďalšie. M. Bednárová tiež navrhla, aby sa dali vyrobiť aj malé odznaky SSA, pomocou ktorých by bolo možné reprezentovať SSA na rôznych podujatiach.

Zapísala: Jana Gubášová Baherníková

Overila: Martina Orosová

ZÁPISNICA Z VÝJAZDOVÉHO ZASADNUTIA VÝBORU SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV 9. MARCA 2023 V POVAŽSKEJ BYSTRICI

Program:

1. Archívne dni 2023
2. Rôzne

Rokovanie sa uskutočnilo v Považskej Bystrici. Prvá časť rokovania sa uskutočnila v budove Štátneho archívu v Trenčíne, pracoviska Archív Považská Bystrica a druhá časť v Hoteli Gino Park Palace.

Vedúca archívneho pracoviska v Považskej Bystrici Helena Hollá informovala výbor SSA o uskutočnených a prebiehajúcich aktivitách v súvislosti s prípravou archívnych dní v roku 2023. Konferencia sa uskutoční v Hoteli Gino Park Palace v Orlovom, miestnej časti Považskej Bystrice. Aktuálna úloha je pripraviť prihlášku a prihláškový formulár. To znamená vytvoriť program konferencie, definítívne zabezpečiť exkurzie a sumy konferenčného poplatku, ubytovania, stravy a ostatné záležitosti, ktoré si záujemcovia vyberajú, resp. potrebujú vedieť pri prihlásení sa. Rozdelenie úloh prebehne na najbližšom zasadnutí výboru SSA.

M. Švoliková predstavila šiestich záujemcov o členstvo v SSA. Všetci kandidáti boli jednohlasne prijatí za členov. Novým členom je potrebné vystaviť členské preukazy.

Zapísala: *Jana Gubášová Baherníková*
Overila: *Martina Orosová*

ZÁPISNICA ZO ZASADNUTIA VÝBORU SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV 17. MARCA 2023 V BRATISLAVE

Program:

1. Archívne dni 2023
2. Rôzne

Rokovanie sa uskutočnilo hybridnou formou, a to v budove Archívu Pamiatkového úradu SR v Bratislave a online.

Rokovanie otvorila M. Orosová. Na úvod zhrnula dôležité informácie z výjazdového rokovania

v Považskej Bystrici. Vedúca považskobystrického archívneho pracoviska Helena Hollá telefonicky priamo počas zasadania informovala výbor SSA o uskutočnených a prebiehajúcich aktivitách v súvislosti s prípravou archívnych dní 2023: oficiálne pozvanie zástupcov MV SR, príprava darovacích zmlúv (zatiaľ Sates, obce Jasenica, Dolná Mariková, mesto Trenčín), rokovania o sponzorstve formou poskytnutého tovaru, predovšetkým potravín, objednanie hudby na spoločenský večer, potvrdenie exkurzií pre hostí. Š. Hrivňák informoval, že SHS, sekcia archívnictva a PVH má k dispozícii na podporu archívnych dní a seminára venovaného J. Dubovskému sumu 700 €.

Na základe prihlásených príspevkov výbor SSA pripravil itinerár konferencie. Najneskôr do konca marca bude distribuovaný program a prihláškový formulár. Pobyt pre hostí bude SSA hradiť jednej osobe z každej pozvanej inštitúcie.

Posledný marcový týždeň bude na Slovensku delegácia z archívu vo Vojvodine. Súčasťou návštevy má byť aj podpísanie dohody o spolupráci. Vojvodina bola navrhnutá do možností na výber destinácie na archívnu exkurziu v roku 2024.

Archívny almanach. Uzávierka VI. ročníka je november 2023.

Možnosti získania prostriedkov na činnosť SSA. Nadácia Eset-u (napr. projekt na webové sídlo o archívnictve – obsahovo rozšírená oproti archivari.sk), Nadácia SPP (prepracovať a poslať ešte raz žiadosť o podporu na vydanie Biografického slovníka slovenských archivárov). ICA tiež poskytuje na projekty dotácie až do výšky 5 000 €.

Ocenenia SSA: plaketu SSA odovzdať na archívnych dňoch v roku 2023, požiadať navrhovateľov o laudáciu. Okrem plakety je možné ďalším jubilanantom odovzdať aj ďakovný list.

Návrhy na podujatia na budúci rok. Je potrebné ich mať vybraté už tento rok. Výhodou je väčší časový priestor pre autorov na prípravu kvalitných príspevkov, ako aj okolnosť, že firmy rozhodujú o možných sponzorských daroch alebo podpore väčšinou tiež rok vopred.

Plaketa SSA – minuli sa posledné existujúce exempláre. Je potrebné dať vyrobiť nové kusy (vzor v Štatúte Plakety SSA).

Štatút SSA nezodpovedá aktuálnym potrebám. Je potrebná jeho aktualizácia. Téma aj s prvotnou analýzou bude zaradená na rokovanie výboru SSA po uzavretí archívnych dní v roku 2023.

Zapísala: *Jana Gubášová Baherníková*
Overila: *Martina Orosová*

NOVINKY Z ICA

Medzinárodná rada archívov na svojej oficiálnej stránke predstavuje mená nových členov Programovej komisie, Programu nových profesionálov a Mentorov 2022/2023.

Programová komisia ICA

Členovia Programovej komisie ICA nesú zodpovednosť za odborný a technický program ICA, koordinujú činnosť regionálnych pobočiek, odborných sekcií a skupín. Dohliadajú na obsah medzinárodných kongresov a konferencií ICA. V súlade s nedávno prepracovanou ústavou ICA prebehla voľba nových predstaviteľov vedúcej skupiny na obdobie 2023 – 2026. Zvolený bol Ryan Courchene z Kanady; Cristina Díaz Martínez zo Španielska; Maximiliaan Scriwanek z Curaçao; Jonathan Isipi z Filipín; Maria Papanikolaou a Elisabeth Klindworth, obe z Nemecka. Títo členovia spoločne zastupujú všetky ICA regióny (Európu a Severnú Ameriku, Áziu a Oceániu, Afriku a Arabské štáty, Latinskú Ameriku a Karibik) a po prvýkrát je súčasťou komisie aj archivár z Afriky.¹

Program nových profesionálov

Do Programu nových profesionálov bolo pre tento rok vybratých šesť aktívnych členov a k nim súčasne pridelených šesť mentorov. Aktívni členovia Programu nových profesionálov získajú podporu a poradenstvo. Spoločne vypracujú projekt na podporu širšej komunity nových profesionálov na úrovni medzinárodných komunít. Okrem toho budú plniť ďalšie čiastkové úlohy, medzi ktoré patrí napr. príprava webinára v rámci Medzinárodného týždňa archívov či organizácia ďalších workshopov a konferencií pre nových profesionálov atď. Počas celého roka budú komunikovať so svojimi mentorami, ktorí im poskytnú rady a usmernenia.²

Nominácie na ocenenie ICA Fellows

Medzinárodná rada archívov vyzýva na predkladanie nominácií na ocenenie ICA Fellows. Ide o najvýznamnejšie medzinárodné vyznamenanie

pre odborníkov pracujúcich v oblasti archívnictva a správy registratúry. Vzniklo na počesť osobností, ktoré sa pričínili o rozvoj Medzinárodnej rady archívov alebo o rozvoj archívnictva na medzinárodnej úrovni. Do 15. mája 2023 je možné posilať nominácie, ktoré môže predložiť individuálny člen ICA alebo predseda členskej inštitúcie. Nominovaní musia spĺňať určité kritériá. Medzi ne patrí napr. štvorročná práca v riadiacich orgánoch ICA, pobočkách, sekciách, výboroch, pracovných skupinách alebo komisiách. Nominant by mal byť prispievateľom do publikácií či noriem ICA, zúčastňovať sa na zasadnutiach, konferenciách a kongresoch ako prednášajúci alebo organizátor a mal by zastupovať ICA na úrovni medzinárodných vládnych organizácií. Nominantom ale nemusí byť iba člen ICA. Môže ísť o archivára, ktorý aktívne prispieva k rozvoju profesie s dôrazom na medzinárodnú angažovanosť. Publikuje v odborných publikáciách, zúčastňuje sa vzdelávacích aktivít a školení a pracuje v riadiacich národných alebo medzinárodných orgánoch. Ocenenie sa bude odovzdávať na Valnom zhromaždení ICA v októbri 2023.³

Adriána Klincová

Archív Slovenského národného múzea v Bratislave

¹ Medailóny o zvolených členoch Programovej rady: <https://www.ica.org/en/meet-the-new-elected-pcom-members>.

² Medailóny o nových profesionáloch: <https://www.ica.org/en/who-are-the-active-new-professionals-20222023> a mentoroch: <https://www.ica.org/en/who-are-the-mentors-20222023>.

³ Zdroj: <https://www.ica.org/en/ica-fellows-call-for-nominations>.

BIBLIOGRAFIA ŠTÁTNYCH ARCHÍVOV ZA ROK 2020

Vážení čitatelia,

pravidelná rubrika o bibliografii štátnych archívov dostáva novú podobu. Namiesto členenia bibliografických výstupov podľa jednotlivých štátnych archívov sme sa rozhodli pripraviť bibliografiu členenú tematicky a chronologicky. Cieľom zmeny štruktúry bibliografie štátnych archívov je priniesť hodnotnejší výstup, ktorý je vhodnejšou pomôckou pre vedeckú činnosť než bibliografia členená podľa miesta pracoviska autorov. Stále zostáva hlavným zdrojom údajov pre zostavenie bibliografie výkaz práce štátnych archívov. Keďže výkaz za konkrétny rok má za úlohu zohľadniť pracovnú činnosť, stáva sa neraz, že práce vykazované v danom roku, boli publikované o rok alebo dva roky neskôr, prípadne niektoré stále neboli publikované aj po takmer troch rokoch. Táto skutočnosť zvyšuje nároky na kompletizáciu údajov. Aj z tohto dôvodu sa v predkladanej bibliografii za rok 2020 vyskytnú miestami publikácie datované skorším rokom (napr. rok 2018). V týchto prípadoch ide o publikácie ročné skorším rokom, no reálne boli publikované až v roku 2020, prípadne sa niektoré staršie publikácie nedostali do predchádzajúcich bibliografií.

Uvedomujeme si, že ak chceme priniesť čo najkompletnejšiu bibliografiu štátnych archívov, musíme zlepšiť heuristickú činnosť. Zároveň sme pri zostavovaní bibliografie boli postavení pred viaceré metodologické otázky, ktorých zodpovedanie nebolo jednoduché a viaceré z nich zostávajú otvorené.

Veľká vďaka za pomoc pri tvorbe základných metodologických princípov patrí pani Mgr. Veronike Paukovej z historického ústavu SAV. Ona je zároveň autorkou použitej tematickej a chronologickej štruktúry bibliografie štátnych archívov. Niektoré tematické okruhy bude možno treba v budúcnosti upraviť alebo doplniť. Všetko ukáže prax. Nižšie prinášame zoznam tematických a chronologických okruhov. Publikácie z roku 2020 neboli také rôznorodé, aby dokázali zaplniť každý okruh aspoň jedným titulom. Najbohatším tematickým okruhom boli regionálne dejiny.

Veríme, že nový prístup k tvorbe bibliografie štátnych archívov nájde pozitívnu odozvu a že sa nám v budúcnosti bude dariť pripravovať čo najkompletnejšiu bibliografiu. Pred nami stojí ešte zostaviť a priniesť na stránkach Fóra archivárov bibliografiu špecializovaných archívov.

Jozef Meliš

Tematické okruhy:

Archeológia
Archívnictvo
Archontológia
Časopisy a zborníky
Dejiny Slovenska
Diplomatika
Faleristika
Filozofia
Genealógia
Heraldika
Historici, archivári
Historická bibliografia
Historická demografia
Historická geografia a kartografia

Historická onomastika a toponomastika
Historiografia, metodológia, metodika
Chronológia
Knihovnictvo
Kongresy, konferencie
Kronikárstvo
Medailérstvo
Múzejníctvo
Mýty, stereotypy, symboly
Národopis
Numizmatika
Paleografia
Pamiatková starostlivosť
Pojmoslovie

Regionálna historiografia
Sfragistika
Slovníková literatúra
Vedecké inštitúcie
Vexilológia
Vyučovanie dejepisu
Pramene do roku 1526
Pramene po roku 1945
Pramene presahujúce vymedzené časové obdobia
Pramene z rokov 1526 – 1780
Pramene z rokov 1780 – 1918
Pramene z rokov 1918 – 1945

Chronologické členenie:

Práce presahujúce vymedzenia dvoch chronologických období
Doba rímska
Obdobie predveľkomoravské
Veľká Morava
Od roku 906 do roku 1301
Od roku 1301 do roku 1526
Od roku 1526 do roku 1780
Od roku 1780 do roku 1918
Od roku 1918 do roku 1945
Od roku 1945 do roku 1993
Od roku 1993 do súčasnosti

ARCHEOLÓGIA

LUZ, Rastislav – PAŠTEKA, Roman – KUŠNIRÁK, David – ŠIMONOVÁ, Barbora	Zaniknuté stavby v areáli farského kostola vo Svätom Jure (výsledky geofyzikálneho a archívneho výskumu). In <i>Archaeologia historica</i> , 2020, roč. 45, č. 1, s. 217-231.
--	---

ARCHÍVNICTVO

BELEJ, Milan	ČTVRTNÍK, Mikuláš. Ochrana osobnosti a test verejného zájmu ve Spojeném království. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 123-145.
BELEJ, Milan	The State Archives in Prešov: Use the Holdings of the State Archives in Slovakia for Genealogical Research. In <i>East European Genealogist</i> , 2020, zv. 28, č. 3, s. 18-23.
BOLEDOVIČOVÁ, Katarína – RAGAČOVÁ, Júlia	Štátny archív organizuje výlet do minulosti po stopách lásky, medzi pozvanými ste aj vy. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 1, s. 29-30.
DULOVÍČ, Erik	Z múzea archívny sklad (1940 – 1945). In BORSKÝ, Maroš – ŠVANTNEROVÁ, Jana a kol. <i>Poklady Židovského múzea v Prešove II</i> . Bratislava : Menorah, 2020, s. 246-247.
FEJEŠOVÁ, Mária	Milan Rastislav Štefánik v Archíve mesta Bratislavy. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 38-39.
FEJEŠOVÁ, Mária	Počiatky organizovaného archívnictva v Bratislavskom kraji v rokoch 1950 – 1955. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 46-90.
FEJEŠOVÁ, Mária	Prezentácia novej obecnej monografie z pera archivárov. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 42.
FEJEŠOVÁ, Mária	Valentínska výstava v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 40-41.
FEJEŠOVÁ, Mária	Z činnosti odborovej organizácie. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 9.
FEJEŠOVÁ, Mária	Z činnosti odborovej organizácie. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 15.
GABRÍKOVÁ, Alžbeta	Archív Povereníctva vnútra, jeho pôsobenie a úlohy v rámci slovenského archívnictva. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 35-49.

HOLLÁ, Helena – BUBENÍKOVÁ, Petra – KOŠOVÁ, Michaela	História činnosti archívu. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 9, s. 21.
KERESTEŠ, Peter	Archív Nitrianskej stolice do roku 1848. In <i>Archívny almanach</i> , 2019, roč. II, s. 3-21.
KERESTEŠ, Peter	Dejiny Štátneho archívu v Nitre. II. časť (1969 – 2020). In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 47-53.
KERESTEŠ, Peter	Nultý ročník podujatia Archívna desiatka. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 42-44.
LUZ, Rastislav	Vedecká rada Slovenského národného archívu a jej činnosť v roku 2017. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 257-261.
LUZ, Rastislav	Vedecká rada Slovenského národného archívu v rokoch 2018 a 2019. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 247-259.
MAKOVÁ, Alena	Ako je to s ochranou archívnych dokumentov na Slovensku? Reakcia na článok Dr. Novákovej. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 26-27.
MAKOVÁ, Alena	Risks and possibilities of inks fixation for water deacidification processes. The 5th Annual International Scientific and Practical Seminar „Document Restoration: Conservatism and Innovation“ – 2020. National Library, Moscow. (Zadané do tlače).
MAKOVÁ, Alena	Riziká a možnosti fixácie pre vodné konzervačné procesy. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 112-122.
MALOVCOVÁ, Božena	Štvrtstoročie archívu v Spišskej Sobote. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 7, s. 20-21.
MARTINICKÝ, Miroslav	Archívne pomôcky Turčianskej stolice z rokov 1627 – 1712. In ŠEDIVÝ, Juraj – VALO, Ján (eds.). <i>Formy a premeny diplomatickej produkcie v novoveku I</i> . Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2018, s. 114-135.
MARTINICKÝ, Miroslav	Osudy archívov podriadených súdov – iudicium subalternum (1790 – 2020). In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 22-45.
ONDÍKOVÁ, Lucia	„Účelom nie je zničenie...“ Akcia K a R v Bratislavskom kraji. Výstava archívnych dokumentov v Štátnom archíve v Bratislave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 33-34.
ONDÍKOVÁ, Lucia	Športový deň – exkurzia do Hronského Beňadika. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 33-34.
PACHEROVÁ, Laura – MAKOVÁ, Alena	Reštaurovanie pauzovacích papierov z fondu Dušana S. Jurkoviča. In <i>II. medzinárodná konferencia Remeslo a kniha</i> . Martin : Slovenská národná knižnica, 2020, s. 112-119.
PAVLOVIČ, Richard	Štátny archív v Košiciach, pracovisko Archív Spišská Nová Ves v nových priestoroch. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 260-261.
RAGAČOVÁ, Júlia	Rok v živote Štátneho archívu v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 29-36.
ROHÁČ, Jakub	O Trnave pod vežou v čase korony. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 46-47.
SOLČÁNIOVÁ, Valéria	Výstava Divadlo a jeho podoby v archívnych dokumentoch v Štátnom archíve v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Kremnica. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 48-50.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Slovenské archívy a ich pôsobenie na sociálnych sieťach In <i>Slovenská archivistika</i> , roč. 50, č. 2, 2020, s. 123-136.
VELIČKA, Drahomír	Archivár Žilinského kraja (na margo periodika Krajského archívu v Žiline). In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 21-23.

WEINŠTUKOVÁ, Michaela	Problematika sprístupnenia fondu zahraničného Slováka Jozefa Mariána Kirschbauma. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 91-112.
-----------------------	--

ARCHONTOLÓGIA

KOTIANOVÁ, Zuzana	Najvyšší predstavitelia Prievidze (1. časť). In <i>Prievidzský občasník</i> , 2020, roč. XVII, č. 3, s. 4-9.
-------------------	--

BIBLIOGRAFIA

LUZ, Rastislav	Bibliografia Slovenskej archivistiky za roky 2006 – 2013. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 314-345.
----------------	---

ČASOPISY A ZBORNÍKY

BAJUSZOVÁ, Anikó	LEVÉLTÁRI KÖZLEMÉNYEK – Reformáció, munkavégzés-szabadidő, levéltári kutatás. Budapest : A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Közleményei, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, 2017, LXXXVIII. Évfolyam. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 221-225.
BARTAL, Michal	Archivní časopis Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. 69, č. 1, 2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 209-211.
BARTAL, Michal	Archivní časopis. Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. 69, č. 3, 4. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 205-208.
BELEJ, Milan	The American Archivist 2017/1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 198-202.
BELEJ, Milan	The American Archivist 2017/2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 194-197.
GAZDÍKOVÁ, Alena	Paginae Historiae. Sborník Národního archivu v Praze, 27/2019, č. 1, 2, In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 178-185.
KAFÚNOVÁ, Jana	Archives and Records: The Journal of the Archives and Records Association, 2019/3. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 204-206.
KAFÚNOVÁ, Jana	Archives and Records: The Journal of the Archives and Records Association, 2020/1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 199-202.
KURINOVSKÁ, Michaela	Acta Musaei Scepusiensis 2014 – 2017. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 325-326.
MARINOVÁ, Silvia	Genealogisko-heraldický hlas, 2019, roč. 29, č. 1-2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 184-187.
RAGAČOVÁ, Júlia	ČAS V ROCE. Ročenka české archivní společnosti. In <i>Fórum archivářů</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 79-82.
REPJAK, Lukáš	Historické štúdie 52. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 189-192.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Sborník archivních prací, Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. LXIX, č. 1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 235-240.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Sborník archivních prací, Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. LXIX, č. 2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 231-233.

ZACHAROVÁ, Mária	PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína (zost.). Voda v dejinných súvislostiach/Víz szerepe a történelemben. Bratislava – Komárno : MV SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2019, 249 s., ISBN 978-80-973527-0-7. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 67-69.
------------------	---

DEJINY SLOVENSKA

ANDERÁKOVÁ, Simona	<i>Odpustkové listiny za vlády Anjouovcov a Žigmunda Luxemburského na území Slovenska</i> . 1. vyd. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta, 2020, 157 s.
BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef	<i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmány – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, 215 s.
JANAČEK, Ľuboš	Opatrenia ústredných zdravotníckych orgánov v rámci protimorovej ochrany počas rokov 1738 – 1740. In <i>LIBER – VERBUM – MONUMENTUMQUE IV</i> . Prešov : ŠVK Prešov, 2021, s. 126-135.
KURUCÁROVÁ, Jana	Juraj Thurzo. Dostupné na internete < https://instacks.sk/pohlad-do-historie-juraj-thurzo-aky-v-skutocnosti-bol-a-cim-nas-moze-inspirovat >.
PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína	<i>Spravodlivosť pre všetkých. IX. Colloquia Comaromiensia Historicorum Archivariorumque</i> . Bratislava-Komárno : Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2020.
PAVLOVIČ, Richard	Novotného obľíbený Slovák: Role národnostní problematiky ve fungování mocenské elity KSČ v letech 1948 – 1969 na příkladu kariéry Jozefa Lenárta. In <i>Paměť a dějiny</i> , 2020, roč. 14, č. 3, s. 56-66.
RAGAČOVÁ, Júlia – KORMAŇÁK, Róbert	Juraj Haulik – arcibiskup, štátnik, vzdelanec. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 36-38.
RAGAČOVÁ, Júlia – RAGAČ, Radoslav	Máj, Máj, večný Máj. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 4, s. 18-21.

FALERISTIKA

GRAUS, Igor	„Ako dôkaz toho, že sme túto listinu podpísali vlastnou rukou...“ Niekoľko poznámok k problematike autentifikácie dekrétov k vyznamenaniám Ozbrojených síl Slovenskej republiky. In <i>Vojenská história</i> , 2020, roč. 24, č. 4, s. 7-25.
GRAUS, Igor	Gróf Tomáš Erdödy a mantovský Rad Spasiteľa. In <i>Vojenská história</i> , 2020, roč. 24, č. 3, s. 33-47.
GRAUS, Igor	Za zásluhy? Niekoľko poznámok o hodnote vyznamenaní a zásluhách ich nositeľov. In PURDEK, Imrich (ed.). <i>Zborník štúdií vydaného pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 164-176.

GENEALÓGIA

BRINDZA, Peter	Pôvod a stručné dejiny rodiny Formánkovcov. In <i>Orientalia et occidentalia</i> , 2020, č. 25, s. 9-16.
BRINDZA, Peter – RÍMSKY, Marek	Najbližšie príbuzenstvo Oskara Formánka. In <i>Orientalia et occidentalia</i> , 2020, č. 25, s. 17-24.

HERALDIKA

KARTOUS, Peter – PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav	<i>Heraldický almanach VI.</i> Bratislava : Veda, 2020, 200 s.
VRTEL, Ladislav	<i>Štátne symboly v rokoch 1938 – 1945. Česko-Slovensko, Slovensko, Protektorát Čechy a Morava, Podkarpatská Rus.</i> Bratislava : Veda, 2020, 311 s.
VRTEL, Ladislav	Tvorba československých štátnych symbolov v rokoch 1918 – 1920. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 7-34.

HISTORICI A ARCHIVÁRI

BAUEROVÁ, Jana	Životné jubileum Márie Munkovej. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 274-276.
BEDNÁROVÁ, Marta	Mária Drábiková. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 274-275.
FEJEŠOVÁ, Mária	Anna Czaková. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 88.
FEJEŠOVÁ, Mária	Jubilantka Hermína Kaufmannová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 270.
FEJEŠOVÁ, Mária	Mária Baďurová. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 85.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (1). Alexander a Pavol Kršákovci. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 54-62.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (2). Krajský archivár Ľudovít Fuzák. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 40-62.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (3). Peter a Vojtech Štibraní. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 63-72.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Za Dr.h. c. PhDr. Ivanom Chalupeckým. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 75-76.
KREDATUSOVÁ, Alena	Spomienka na Ivana Chalupeckého. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 281-282.
KREDATUSOVÁ, Alena	Spomíname na Andreu Ondriovú. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 89.
PAVLÍKOVÁ, Lenka	Jubilantka Ľubka Munková. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 87-88.
PAVLOVIČ, Richard	HRIVŇÁK, Štefan. Jozef Watzka: Srdcom archivár. Bratislava, 2019. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 170-173.
ŠÁNIKOVÁ, Mária	Peter Draškaba. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 267.
ŠÁNIKOVÁ, Mária	Natália Šarmírová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 271.
ŠTEFANIČÁKOVÁ, Janka	Mária Ďurčová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 269.
ŠUMOVÁ, Soňa	Okrúhle životné jubileum PhDr. Oľgy Kvasnicovej. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 271-274.

HISTORICKÁ ONOMASTIKA A TOPONOMASTIKA

FRIDRICHOVÁ, Darina	Pramenné východiská pre výskum historickej topografie Trnavy v 16. storočí (so zreteľom na tretiu mestskú štvrť). In ŽAŽOVÁ, Henrieta (ed.). <i>SAPIENTIA AEDIFICAVIT SIBI DOMUM. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave.</i> Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Ústav dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2020, s. 16-28.
---------------------	---

KNHOVNÍCTVO

GREŠOVÁ, Dušana – JANČOVIČOVÁ, Viera	Pruská modrá a kyanotypia. In <i>II. medzinárodná konferencia Remeslo a kniha</i> . Martin : Slovenská národná knižnica, 2020, s. 36-45.
---	--

KONGRESY A KONFERENCIE

BENCIOVÁ, Júlia	Medzinárodná konferencia a výstava Divadelníctvo v regióne. Dostupné online < https://www.slovosalanov.sk/medzinarodna-konferencia-a-vystava-divadelnictvo-v-regione/ >.
MARINOVÁ, Silvia – REPJAK, Lukáš	Konferencia Trianon v dokumentoch – Storočná história hraníc Slovenska. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 39-41.
REPJAK, Lukáš	Výstava Trianon v dokumentoch – Storočná história hraníc Slovenska. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2., s. 264-267.
SZEKERESOVÁ KOVÁČSOVÁ, Judita	Divadelníctvo v regióne. Medzinárodná konferencia a výstava v Štátnom archíve v Nitre, pracovisko Archív Šaľa. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, s. 36-38.
WEINŠTUKOVÁ, Michaela	Otvorenie výstavy Trianon v dokumentoch. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 34-35.

MÚZEJNÍCTVO

DULOVÍČ, Erik	Správca múzea Jozef Blum. In BORSKÝ, Maroš – ŠVANTNEROVÁ, Jana a kol. <i>Poklady Židovského múzea v Prešove II</i> . Bratislava : Menorah, 2020, s. 248-249.
VÍTEK, Peter	Liptovská zbierka, Delimitácia vlastivedných zbierok z Múzea slovenského krasu do iných pamäťových inštitúcií. In <i>Od čias Liptovskej zbierky do dnešných dní, 90 rokov Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva 1930 – 2020</i> . Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, s. 16-24.

NÁRODOPIS

HOLLÁ, Helena	Deň matiek má dlhú históriu. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 19, s. 24.
JERGOVÁ, Eva	Svadba v Rekeni. In <i>Rakovnícke obecné noviny</i> , 2020, č. 3, s. 7.
VINCZE, Ladislav	Od Kataríny do Troch Kráľov. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 4, s. 8-12.
ZACHAROVÁ, Mária	Chlieb náš každodenný. Jedlo a pitie malackých františkánov v novoveku. In <i>Záhorie</i> , 2020, roč. XXIX, č. 5, s. 6-11.

PAMIATKOVÁ STAROSTLIVOSŤ

RAGAČOVÁ, Júlia	Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2020. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 8/9, s. 36-37.
-----------------	--

POJMOSLOVIE

JERGOVÁ, Eva	Notár, notársky úrad – v súčasnosti starosta obce, obecný úrad. In <i>Betliarske noviny</i> , 2020, s. 14.
--------------	--

REGIONÁLNA HISTORIOGRAFIA

ANDERÁKOVÁ, Simona	Odpustkové listiny vo Zvolenskej župe v rokoch 1300 – 1433. In DĚDOVÁ, Mária – HALÁSZOVÁ, Ingrid – LOPATKOVÁ, Zuzana (eds.). <i>Doctorandorum Dies 2020</i> . Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta, 2020, s. 46-55. ISBN 978-80-568-0260-1. Spôsob prístupu [online]: < http://ff.truni.sk/zborniky-casopisy/doctorandorum-dies-2020 >.
BAJUSZOVÁ, Anikó	Cech krajčírov v Košiciach v období 18. – 19. storočia (s dôrazom na vandrovné knižky). In SZEGHY, Gabriel (ed.). <i>Studia Cassoviensia Nova – Košice vo svetle nových poznatkov</i> . Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2020, s. 61-77.
BANDOĽOVÁ, Margita	Čelovce. Čelovce : Obec Čelovce, 2020, 160 s.
BARTOŠ, Igor	Trianon bude mať 100 rokov. In <i>Pokrok</i> , 2020, roč. XLVII, č. 23, s. 12.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Čaro cintorínov. Éra brhlovských kamenárov sa začala v 18. storočí. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 25, s. 4.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Jabloňovce ležali na križovatke ciest. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 27, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Koniec vojny v regióne, príbehy a osudy ruských vojakov. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 19, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Mosty dala postaviť Mária Terézia, regiónom prešla aj Božena Němcová. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 24, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Nepoznané kúzo malebnej obce Pečenice. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 26, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila a kolektív	Nový Tekov. Nový Tekov : Obec Nový Tekov, 2020, 64 s.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príbeh Magnás Elza z Bátoviec vo svetle archívnych dokumentov. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 18, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovensis Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 160-173.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 1. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 1, s. 4-8.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu – Gallovičovci, stavitelia poštovej stanice. 2. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 2, s. 4-7.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 3. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 3, s. 4-7.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Sir Paul Eduard Schoeller zomrel pred 100 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 45, s. 4.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Španielska chrípka, mor, škvrnitý týfus či cholera trápili ľudí v našom regióne. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 20, s. 5.
BECANIOVÁ, Kristína	Naše nezábudky, pamätník Telocvičnej jednoty Sokol v Lučenci (1932 – 1936). In ŠESTÁK, Mišo (ed.). <i>Zborník zo šiesteho ročníka Stretnutia priateľov regionálnej histórie 2020</i> . Lučenec : OZ priateľov histórie Novohradu, 2020, s. 246-259.
BECANIOVÁ, Kristína	YMCA v Lučenci. Lučenec : Novohradská knižnica, 2020, 100 s.
BECANIOVÁ, Kristína – DRENKO, Jozef	Dejiny Živeny v Lučenci. Lučenec : Miestny odbor Živena v Lučenci, 2020, 63 s.
BELEJ, Milan	ŠVOLIKOVÁ, Marta. Vladimír Vseslav Aladár Kráľ (1852 – 1881) najstarší syn Janka Kráľa. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovensis Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 174-185.

BELEJ, Milan	V období od uhorskej revolúcie do rozpadu monarchie (1848 – 1918). In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosť – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 151-216.
BELEJ, Milan	V medzivojnovom období a počas II. svetovej vojny (1918 – 1945). In <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosť – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 217-288.
BELEJ, Milan	Zaslúžil sa o zachovanie údajov o histórii aj organoch. In <i>MY Nitrianske noviny</i> , 2020, roč. 29, č. 2, s. 12.
DERFIŇÁK, Patrik – IHNÁT, Václav	Veľké Kapušany v Maďarskom kráľovstve. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 406-417.
DERFIŇÁK, Patrik – IHNÁT, Václav	Z dejín mesta Veľké Kapušany v rokoch 1918 – 1944. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 362-405.
ĎURIČEKOVÁ, Adriana	Pamätná kniha. In <i>Polomské noviny</i> , 2020, č. 4, s. 14.
ĎURIČEKOVÁ, Adriana	Sobáš dvoch obcí. In <i>Polomské noviny</i> , 2020, č. 2, s. 19.
FEJEŠOVÁ, Mária	BENŽA, Mojmír (ed.). <i>Záhorie a staré lexikóny</i> . Bratislava : vlastným nákladom, 2020, s. 17-29 (preklady nemeckých textov z lexikónu Mateja Korabinského z roku 1786).
FEJEŠOVÁ, Mária	Hederikovci z Kyseku a Modra. In <i>Archívny almanach</i> , 2020, roč. III, s. 29-37.
FEJEŠOVÁ, Mária	Kol. autorov. Žofia Bosniaková. Veľká kniha o žene viery a lásky. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 63-64.
FEJEŠOVÁ, Mária	KOLLÁROVÁ, Zuzana a kol. Liptovská Teplička. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 70.
FEJEŠOVÁ, Mária	TIHÁNYIOVÁ, Monika. Páni zo Štítnika. Putovanie hospodárskymi a kultúrnymi dejinami horného Gemera. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 63-66.
FRIDRICHOVÁ, Darina	Expresíva v súdnych konaniach skalického magistrátu v 17. storočí. In MARINČÁK, Šimon – NEMEC, Rastislav (eds.). <i>Od čistoty k hygiene – od hygiene ku zdraviu – metamorfózy starostlivosti o dušu a telo</i> . Košice : Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach – Centrum pre štúdium biblického a blízkeho východu sveta, 2020, s. 149-160.
FEKIAČOVÁ, Monika	O zdravotnej starostlivosti v archívnych dokumentoch Spišského archívu v Levoči. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 9, s. 12-13.
HOLEČKA, Ladislav – KRAMÁREKOVÁ, Hilda – OREMUSOVÁ, Daša	Od novembra 1989 po súčasnosť. In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosť – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 343-414.
HOLEČKA, Ladislav	Piaristické divadlo a jeho protagonisti. In BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 17-24.
HOLEČKA, Ladislav	V období rokov 1945 – 1989. In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosť – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 289-342.
HOLLÁ, Helena	Epidémie a choroby v okrese Považská Bystrica na začiatku 20 storočia. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 22, s. 11.
HOLLÁ, Helena	Spomienka na oslobodenie mesta Považská Bystrica. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 18, s. 11.
HOLLÁ, Helena	Z dejín bývalej Meštianky v Považskej Bystrici – 100 rokov od založenia. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 12, s. 23.

HUDEC, Ľuboš	Oslobodenie nášho územia trvalo deväťdesiat dní (Pripomíname si 75. výročie oslobodenia okresu Veľký Krtíš). In <i>Pokrok</i> , 2020, roč. XLVII, č. 6, s. 13, č. 7, s. 12, č. 8, s. 9, č. 9, s. 9.
IHNÁT, Václav	Kalendárium najvýznamnejších udalostí Veľkých Kapušian po roku 1989. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 506-539.
IHNÁT, Václav	Michalovce a okolie v čase druhej svetovej vojny. In HLOHIN, Miloš (ed.). <i>Spomienky z veľkých vojen</i> . Michalovce : Jaroslav Mihaľko, Polygrafické práce pre Priatel'ia Zemplína, n. o., 2020, s. 44-53.
IHNÁT, Václav	Obec Trhovište od oslobodenia po „nežnú revolúciu“ (1944 – 1989). In MOLNÁR, Martin (ed.). <i>Trhovište</i> . Jovsa : Adrián Buraľ, 2020, s. 119-164.
IHNÁT, Václav	Poruba a Porubčania počas svetových vojen. In MOLNÁR, Martin (zost.). <i>Historické príbehy Starej Poruby</i> . Poruba pod Vihorlatom, 2020, s. 95-111.
IHNÁT, Václav	Tri „podvihorlatské memorandá“ a situácia na strednom Zemplíne v roku 1919. Michalovce : Zemplínska spoločnosť o. z., 2020, 56 s.
IHNÁT, Václav	Veľké Kapušany po roku 1945. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 418-505.
JANIGOVÁ, Ingrid	Eduard Blasy – mešťan so srdcom horala. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 4, s. 10-13.
JANIGOVÁ, Ingrid	Vrcholové knihy. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 5, s. 7-8.
JERGOVÁ, Eva	Elektrizácia obce Rekeňa. In <i>Rakovnícke obecné noviny</i> , 2020, č. 4, s. 8.
JERGOVÁ, Eva	Futbalisti hercami. In <i>Slavošovské obecné noviny</i> , 2020, č. 92, s. 10.
JERGOVÁ, Eva	Klenoty v archíve. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 11, s. 5.
JERGOVÁ, Eva	Klenoty v archíve. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 4, s. 11.
JERGOVÁ, Eva	Ľudová hospodárska škola v Slavošovciach. In <i>Slavošovské obecné noviny</i> , 2020, č. 92, s. 10.
JERGOVÁ, Eva	Pohľad do minulosti: Budova Okresného úradu v Dobšinej. Dostupné online < http://mestodobsina.sk/pohlad-do-minulosti-budova-okresneho-uradu-v-dobsinej/ >.
JERGOVÁ, Eva	Toto je 520 rokov stará listina o Rožňave! Kráľ sa v nej prihovára Gemerskej stolici. Dostupné online < https://ereport.sk/video-toto-je-520-rokov-stara-listina-o-roznave-kral-sa-v-nej-prihovara-v-gemerskej-stolici/ >.
JERGOVÁ, Eva	Unikátna listina o Rožňave má 520 rokov. Podarilo sa ju zachrániť. Dostupné online < https://gemer.korzar.sme.sk/c/22544246/unikatna-listina-o-roznave-ma-520-rokov-podarilo-sa-ju-restaurovat.html >.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Čerešnícky spolok v Jelšave. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 12, s. 9.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Ján Polomský – posledný hrebenár v Jelšave. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 7, s. 4-5.
KEREKEŠOVÁ, Eva	O kráľovskej návšteve. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 5, s. 4-5.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Oknom archívu do minulosti: Pomenovanie promenád v Dobšinej. Dostupné online < http://mestodobsina.sk/oknom-archivu-do-minulosti-pomenovanie-promenad-v-dobsinej/ >.
KERESTEŠ, Peter a kolektív	<i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosc – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, 543 s.
KERESTEŠ, Peter	Nyitraivánka és Tóth Vilmos, magyar királyi belügyminiszter (1871–1873) családjának eredete. In STENGÉ, Csaba (ed.). <i>Helytörténet és családkutatás határok nélkül</i> . Tatabánya : Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, 2020, s. 11-22.
KOLLÁROVÁ, Barbora	Odborná škola pre ženské povolania v Trnave vzdelávala dievčatá aj napriek zlým podmienkam. In <i>Novinky z radnice</i> , 2020, roč. XXXI, č. 10, s. 11-15.

KOLLÁROVÁ, Barbora	Spomienka na 70. výročie Akcie K v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 35.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Chirurg so zlatým srdcom. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 5, s. 30-31.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Chudobných liečil zdarma a platil im lieky. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 2, s. 12.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Immaculaty v zálohovaných mestách. In <i>Veľká</i> , 2020, roč. 3, č. 2-3, s. 4-5.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Lekárne a lekárnici vo Veľkej. In <i>Veľká</i> , 2020, roč. 3, č. 5, s. 8-12.
KOLLÁROVÁ, Zuzana – MARTINICKÝ, Miroslav et al.	<i>Liptovská Teplička</i> . Obec Liptovská Teplička, 2019, 250 s.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Ten bude medzi vami prvý, ktorý vám najviac slúžil. In REMIÁŠOVÁ, Martina – VDOVJAK, Milan (ed.). WEBER, Samuel. <i>História mesta Spišská Belá</i> . Spišská Belá : Belianky, o. z., 2020, s. 340-345.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Vzdelávanie a školstvo v spišských zálohovaných mestách v rokoch 1412 – 1772. In PRUDEK, Imrich (ed.) <i>HISTORIA MEA VITA, zborník štúdií vydaný pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, s. 196-212.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Vznik Československej republiky vo Vysokých Tatrách. In FICIERI, Ondrej (ed.). <i>Obce za prevratu</i> . Spišská Nová Ves : Múzeum Spiša; Košice : Štátna vedecká knižnica, 2019, s. 116-124.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Z histórie zdravotníctva a lekárnictva v Poprade-Veľkej. In BARTUNEK, Anton – SENČEK, Richard (ed.). 25. <i>sympóziu z dejín farmácie</i> . Banská Bystrica – Košice : Poštové múzeum – Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie, 2021, s. 8-27.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Z činnosti Spolku spišských lekárov a lekárníkov. In BARTUNEK, Anton – SENČEK, Richard (ed.). 24. <i>sympóziu z dejín farmácie</i> . Banská Bystrica : Poštové múzeum, Košice : Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie, 2019, s. 16-31.
KREDATUSOVÁ, Alena	O besnote na Spiši v roku 1828. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 11, s. 28-29.
KUNDEROVÁ, Diana	Činnosť a pôsobenie verejných notárov v Košiciach. In SZEGHY, Gabriel (ed.). <i>Studia Cassoviensia nova – Košice vo svetle nových poznatkov</i> . Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2020, s. 78-92.
KURINOVSKÁ, Michaela	Z dejín súdnictva v Levoči. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 8, s. 12-13.
LAMPART, Filip	Mor v roku 1645. In <i>Lubovnianske noviny</i> , 2020, č. 18. Dostupné na internete < https://www.lms.sk/post/mor-roku-1645 >.
LUCHAVOVÁ, Romana	Z histórie piešťanských mostov: Stavba mostnej kolonády cez rieku Váh. In <i>Piešťanský týždeň</i> , 2020, roč. XXX, č. 39, s. 14.
LUZ, Rastislav – ZVAROVÁ, Zuzana	Piaristická záhrada vo Svätom Jure. In <i>Historika</i> , 2020, roč. 9, č. 1, s. 15-19.
LUZ, Rastislav	Premena Bratislavského hradského španstva na šľachtickú stolicu. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 5-21.
MALOVCOVÁ, Božena	Dôležitý medzník v histórii Popradu. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 6, s. 10-11.
MALOVCOVÁ, Božena	Kopijnícke obce v okolí Popradu v novoveku. In PRUDEK, Imrich (ed.). <i>HISTORIA MEA VITA, zborník štúdií vydaný pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, s. 143-151.

MALOVCOVÁ, Božena – ŠLAMPOVÁ, Martina	<i>Láskou zjednotení</i> . Poprad : Popradská tlačiareň, vydavateľstvo s. r. o., 2020, 304 s.
MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana	<i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, 372 s.
MANIAK, Marcel – VÍTEK, Peter	<i>Obyvatelia Štrby vo svetových vojnách 4</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, 292 s.
MIŠÍKOVÁ, Alena – MOLNÁR, Martin	<i>Kúpele na Zemplíne – Sobranecké kúpele, kúpele Jovsa, Malčice a Michalovce</i> . Michalovce : Priatelia Zemplína, nezisková organizácia v spolupráci so Zemplínskym múzeom v Michalovciach a Mestským kultúrnym strediskom v Michalovciach, 2020, 125 s.
MREKAJ, Michal	Dejiny obce v rokoch 1918 – 1974. In TOMAGA, Martin (ed.). <i>Krásna Hôrka – mestská časť Tvrdošina</i> . Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2020, s. 137-218.
ORAVCOVÁ, Silvia	Československé štátne reálne gymnázium vo Veľkej Revúcej. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 7, s. 5.
ORAVCOVÁ, Silvia	O Revúckych kúpeľoch. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 10, s. 6.
ORAVCOVÁ, Silvia	Spomienky na počiatky obnoveného Štátneho gymnázia v Revúcej po roku 1945. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 15, s. 6.
PALKOVÁ, Nina	Kino Tatry a jeho správa miestnym odborom Matice slovenskej (1924 – 1945). In KORMOŠOVÁ, Ružena a kol. <i>Storočná cesta Miestneho odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi</i> . Spišská Nová Ves : Miestny odbor Matice slovenskej, 2020, s. 65-78.
PAVLOVIČ, Richard	Zomrel známy svídnický pediater Aladár Šaláta. Dostupné online < https://presov.korzar.sme.sk/c/22525046/zomrel-znamy-svidnickyy-pediatier-ala-dar-salata.html >.
POKREIS, Hildegarda	Školské drámy a jezuiti. BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 7-16.
RAGAČOVÁ, Júlia	Nielen na sviatok sv. Floriána... In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 5, s. 16-17.
RAGAČOVÁ, Júlia	Príbehy lásky neláskavej v histórii Trnavy. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 3, s. 13-16.
SÁMELOVÁ, Slávka	Politicko-spoločenská situácia v okrese Levoča na prelome rokov 1944 – 1945. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 243-282.
SÁMELOVÁ, Slávka	Veľký župný dom v Levoči. In <i>Limka – informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 4, s. 8-9.
SÁMELOVÁ, Slávka	Z novších poznatkov k histórii budovy MsÚ v Levoči v 19. a 20. storočí. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 242-256.
SCHILLEROVÁ, Janka	Koronavírus a španielska chrípka. In <i>Štiavnické noviny</i> , 2020, ročník XXXI, č. 14, s. 3.
SCHILLEROVÁ, Janka	Významné jubileum Štátnej učiteľskej akadémie v Banskej Štiavnici. In <i>Štiavnické noviny</i> , 2020, ročník XXXI, č. 18, s. 5.
ŠVOLIKOVÁ, Marta	<i>100 rokov Matice slovenskej v Leviciach</i> . Levice : Dom MS v Leviciach, 2020, 20 s.
ŠVOLIKOVÁ, Marta	Ochotnícke divadlo v Leviciach do roku 1954. In BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 113-133.

ŠVOLIKOVÁ, Marta	Vladimír Vseslav Aladár Kráľ (1852 – 1881), najstarší syn Janka Kráľa. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovensis Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 174-187.
TURANOVÁ, Edina	Národné divadlo Nitrianskej župy: plány, výstavba a činnosť v rokoch 1882 – 1918. In BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 25-52.
TUREKOVÁ, Mária	Menila sa tvár Rožňavy. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 4, s. 11.
TUREKOVÁ, Mária	Mestská polícia v Rožňave. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 3, s. 7.
TUREKOVÁ, Mária	Rožňavské kúpele. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 3, s. 7.
TUREKOVÁ, Mária	Začiatky výstavby železnice Turňa nad Bodvou – Rožňava. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 2, s. 7.
VELIČKA, Drahomír	<i>Kaplnka Panny Márie Karmelskej v Turzovke-Predmieri</i> . Turzovka : Spolok priateľov Turzovky, 2020, 23 s.
VELIČKA, Drahomír	Reflexie k životným osudom kňaza a básnika Jána Harantu. In <i>Biografické štúdie</i> , 2020, roč. 43, s. 141-161.
VINCZE, Ladislav	Barbarská noc levická, akcia K – kláštory. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 14, s. 7.
VINCZE, Ladislav	Kráľovský učiteľský ústav založili v Leviciach pred 150 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 42, s. 5.
VINCZE, Ladislav	Na školu spomínajú vďační absolventi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 43, s. 5.
VINCZE, Ladislav	Obec Tehla v zrkadle sčítania obyvateľstva v roku 1869. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 2, s. 6-8.
VINCZE, Ladislav	Spomienky bývalých pedagógov (pri príležitosti 150. výročia Učiteľskej akadémie v Leviciach). In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 45, s. 5.
VINCZE, Ladislav	Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, celoročný seriál, spolu 48 príspevkov.
VINCZE, Ladislav	Urbárska regulácia Márie Terézie v obci Tehla. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 3 s. 6-7.
VÍTEK, Peter	Bitka pri Vavrišove – Švihrovská bitka. In PRUDEK, Imrich (ed.). <i>HISTORIA MEA VITA, zborník štúdií vydaný pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 76-92.
VÍTEK, Peter – MARTINICKÝ, Miroslav – LAUČÍK, Peter	<i>Dejiny Liptovskej Ondrašovej</i> . Liptovská Ondrašová : Obec Liptovská Ondrašová, 2020, 320 s.
VÍTEK, Peter	Štrbská rímskokatolícka farnosť. In MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana (eds.). <i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, s. 330-335.
VÍTEK, Peter	Štrbské školy. In MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana (eds.). <i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, s. 336-349.
VÍTEK, Peter – MARTINICKÝ, Miroslav – LAUČÍK, Peter	<i>Východná</i> . Východná : Obec Východná, 2019, 184 s.
VÍTEK, Peter	Z dejín zdravotníctva v Liptove. In <i>Archívny almanach</i> , 2020, roč. III, s. 38-59.
ZACHAROVÁ, Mária	FEJEŠOVÁ, Mária. Dejiny farnosti Veľké Rovné. Veľké Rovné : Farský úrad Veľké Rovné, 2019, 66 s. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 75-76.

ZACHAROVÁ, Mária	Lodné mlyny na rieke Morava. In PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína (zost.). <i>Voda v dejinných súvislostiach/Víz szerepe a történelemben</i> . Bratislava – Komárno : MV SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2019, s. 124-139.
ZACHAROVÁ, Mária	Mlyny na Stupavskom panstve v novoveku. In LOPATKOVÁ, Zuzana (ed.). <i>Kolo, kolo mlynské... K dejinám mlynov a mlynárskeho remesla na západnom Slovensku</i> . Trnava : FF Trnavská univerzita, 2020, s. 15-18.
ZACHAROVÁ, Mária	Páter Mansvét Olšovský a jeho pôsobenie v Malackách. In VRABLEC, Pavol (ed.). <i>Malacky a okolie 13. História</i> . Malacky : Mestské centrum kultúry Malacky, 2020, s. 7-36.
ZACHAROVÁ, Mária	Stredoveký odkaz Kostolišta. In <i>Záhorie</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 11-15.
ZACHAROVÁ, Mária	Valcový mlyn v Zohore. In <i>Zohorský hlas</i> , roč. 13, č. 3, 2020, s. 10-12.
ŽUCHA, Ján	Protištátna letáková činnosť v okrese Martin v období Slovenského štátu 1939 – 1945. In <i>Archívny almanach</i> , 2019, roč. II, s. 78-89.

SFRAGISTIKA

BRINDZA, Peter	Atlas osobných pečatí I. Series nobilium. Genealogicko-heraldický lexikón. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 148-150.
BRINDZA, Peter	Zbierka erbových pečatí. Pečať – prameň rodovej heraldiky a genealógie I. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 157-160.
GRAUS, Igor	Niekoľko poznámok k evidencii počatí a pečatidiel. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 150-154.
PAVLÍKOVÁ, Lenka	Ikonografia svätých v pečatiach cirkevných právnických osôb z 18. – 19. storočia v Archíve arcibiskupského úradu v Košiciach. In <i>Genealogické a heraldické informácie 2019</i> . Brno : Moravská genealogická a heraldická spoločnosť v Brně, 2020, s. 73-106.
VRTEL, Ladislav	Evidencia pečatí a pečatidiel – webová aplikácia na evidenciu a vyhľadávanie sfragistických jednotiek. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 146-150.

VEDECKÉ INŠTITÚCIE

KAFÚNOVÁ, Jana	List pre SSA k 30. výročiu od S. Babić z Chorvátskej archívnej spoločnosti. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 7.
SÁMELOVÁ, Slávka	Správa o činnosti SDS v roku 2019. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 320-322.

PRAMENE DO ROKU 1526

BABIRÁT, Marián – CSIBA, Balázs	<i>Diplomatár šľachtického rodu Kondé</i> . Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2020, 289 s.
PAVLOVIČ, Richard	Nenápadná kniha skrýva veľký poklad: Zaznamenali sa tam dôležité udalosti dávnej minulosti. Dostupné online < https://www.cas.sk/clanok/974327/nenapadna-kniha-skryva-velky-poklad-zaznamenali-sa-tam-dolezite-udalosti-davnej-minulosti/ >.
PAVLOVIČ, Richard	Reštaurátori sa vyznamenali: Vzácnu knihu Spišskej zo 14. storočia takto opravili! Dostupné online < https://spisska.dnes24.sk/pamatnu-knihu-mesta-spisska-nova-ves-zo-14-storocia-zrestaurovali-360213 >.

PAVLOVIČ, Richard	Pamätnú knihu mesta Spišská Nová Ves zo 14. storočia zreštaurovali. Dostupné online < https://spis.korzar.sme.sk/c/22392701/pamatnu-knihu-mesta-spisska-nova-ves-zo-14-storocia-zrestaurovali.html > https://spis.korzar.sme.sk/c/22392701/pamatnu-knihu-mesta-spisska-nova-ves-zo-14-storocia-zrestaurovali.html >.
-------------------	--

PRAMENE Z ROKOV 1526 – 1780

ZACHAROVÁ, Mária	Listina z roku 1737 ukrytá vo veži františkánskeho kostola v Malackách. In VRABLEC, Pavol (ed.). <i>Malacky a okolie 12. História</i> . Malacky : Mestské centrum kultúry Malacky, 2019, s. 39-49.
------------------	--

PRAMENE Z ROKOV 1918 – 1945

DULOVÍČ, Erik	RYCHLÍK, Jan – VAŠEK, Richard – LACKO, Miroslav (eds.). <i>Korespondencie T. G. Masaryk – slovenští veřejní činitelé (1918 – 1937)</i> . Praha, 2019. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 161-164.
---------------	---

Chronologické členenie

OD ROKU 906 DO ROKU 1301

FEJEŠOVÁ, Mária	Hederikovci z Kyseku a Modra. In <i>Archívny almanach</i> , 2020, roč. III, s. 29-37.
-----------------	---

OD ROKU 1301 DO ROKU 1526

ANDERÁKOVÁ, Simona	Odpustkové listiny vo Zvolenskej župe v rokoch 1300 – 1433. In DĚDOVÁ, Mária – HALÁSZOVÁ, Ingrid – LOPATKOVÁ, Zuzana (eds.). <i>Doctorandum Dies 2020</i> . Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta, 2020, s. 46-55. ISBN 978-80-568-0260-1. Spôsob prístupu [online]: < http://ff.truni.sk/zborniky-casopisy/doctorandum-dies-2020 >.
ANDERÁKOVÁ, Simona	<i>Odpustkové listiny za vlády Anjouovcov a Žigmunda Luxemburského na území Slovenska</i> . 1. vyd. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta, 2020, 157 s.
ADAMKO, Rastislav – BEDNÁRIKOVÁ, Janka – LUZ, Rastislav – VESELOVSKÁ, Eva – ZAHRADNÍKOVÁ, Zuzana	Das Missale notatum Rkp. zv. 387 – eine Skandinavische Handschrift in der Slowakei = Missale notatum Rkp. zv. 387 – skandinavski rokopis na Slovaškem. In <i>Muzikološki zbornik</i> , 2020, roč. 56, č. 1, s. 15-44.
JERGOVÁ, Eva	Toto je 520 rokov stará listina o Rožňave! Kráľ sa v nej prihovára Gemerskej stolici. Dostupné online < https://ereport.sk/video-toto-je-520-rokov-stara-listina-o-roznave-kral-sa-v-nej-prihovara-v-gemerskej-stolici/ >.
JERGOVÁ, Eva	Unikátna listina o Rožňave má 520 rokov. Podarilo sa ju zachrániť. Dostupné online < https://gemer.korzar.sme.sk/c/22544246/unikatna-listina-o-roznave-ma-520-rokov-podarilo-sa-ju-restaurovat.html >.
LUZ, Rastislav	Premena Bratislavského hradského španstva na šľachtickú stolicu. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 5-21.

OD ROKU 1526 DO ROKU 1780

FRIDRICHOVÁ, Darina	Expresíva v súdnych konaniach skalického magistrátu v 17. storočí. In MARINČÁK, Šimon – NEMEC, Rastislav (eds.). <i>Od čistoty k hygiene – od hygieny ku zdraviu – metamorfózy starostlivosti o dušu a telo</i> . Košice : Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach – Centrum pre štúdium biblického a blízkovýchodného sveta, 2020, s. 149-160.
FRIDRICHOVÁ, Darina	Pramenné východiská pre výskum historickej topografie Trnavy v 16. storočí (so zreteľom na tretiu mestskú štvrť). In ŽAŽOVÁ, Henrieta (ed.). <i>SAPIENTIA AEDIFICAVIT SIBI DOMUM. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave</i> . Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Ústav dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2020, s. 16-28.
FEJEŠOVÁ, Mária	Kol. autorov. Žofia Bosniaková. Veľká kniha o žene viery a lásky. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 63-64.
GRAUS, Igor	Gróf Tomáš Erdödy a mantovský Rad Spasiteľa. In <i>Vojenská história</i> , 2020, roč. 24, č. 3, s. 33-47.
JANAČEK, Ľuboš	Opatrenia ústredných zdravotníckych orgánov v rámci protimorovej ochrany počas rokov 1738 – 1740. In <i>LIBER – VERBUM – MONUMENTUMQUE IV</i> . Prešov : ŠVK Prešov, 2021, s. 126-135.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Immaculaty v zálohovaných mestách. In <i>Veľká</i> , 2020, roč. 3, č. 2-3, s. 4-5.
KURINOVSKÁ, Michaela	Z dejín súdnictva v Levoči. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 8, s. 12-13.
KURUCÁROVÁ, Jana	Juraj Thurzo. Dostupné na internete < https://instacks.sk/pohlad-do-historie-juraj-thurzo-aky-v-skutocnosti-bol-a-cim-nas-moze-inspirovat >.
LAMPART, Filip	Mor v roku 1645. In <i>Ľubovnianske noviny</i> , 2020, č. 18. Dostupné na internete < https://www.lms.sk/post/mor-roku-1645 >.
MARTINICKÝ, Miroslav	Archívne pomôcky Turčianskej stolice z rokov 1627 – 1712. In ŠEDIVÝ, Juraj – Valo, Ján (eds.). <i>Formy a premeny diplomatickej produkcie v novoveku I</i> . Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2018, s. 114-135.
POKREIS, Hildegarda	Školské drámy a jezuiti. BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 7-16.
VINCZE, Ladislav	Urbárska regulácia Márie Terézie v obci Tehla. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 3, s. 6-7.
ZACHAROVÁ, Mária	Listina z roku 1737 ukrytá vo veži františkánskeho kostola v Malackách. In VRABLEC, Pavol (ed.). <i>Malacky a okolie 12. História</i> . Malacky : Mestské centrum kultúry Malacky, 2019, s. 39-49.

OD ROKU 1780 DO ROKU 1918

BÁTOVSKÁ, Jarmila	Koniec vojny v regióne, príbehy a osudy ruských vojakov. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 19, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príbeh Magnás Elza z Bátoviec vo svetle archívnych dokumentov. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 18, s. 5.
BELEJ, Milan	V období od uhorskej revolúcie do rozpadu monarchie (1848 – 1918). In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosc – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 151-216.
BELEJ, Milan	ŠVOLIKOVÁ, Marta. Vladimír Vseslav Aladár Kráľ (1852 – 1881) najstarší syn Janka Kráľa. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovensis Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 174-185.

KEREKEŠOVÁ, Eva	O kráľovskej návšteve. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 5, s. 4-5.
KERESTEŠ, Peter	Nyitraivánka és Tóth Vilmos, magyar királyi belügyminiszter (1871 – 1873) családjának eredete. In STENGÉ, Csaba (ed.). <i>Helytörténet és családkutatás határok nélkül</i> . Tatabánya : Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, 2020, s. 11-22.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Chudobných liečil zdarma a platil im lieky. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 2, s. 12.
KREDATUSOVÁ, Alena	O besnote na Spiši v roku 1828. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 11, s. 28-29.
RAGAČOVÁ, Júlia – KORMAŇÁK, Róbert	Juraj Haulik – arcibiskup, štátnik, vzdelanec. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 36-38.
ŠVOLIKOVÁ, Marta	Vladimír Vseslav Aladár Kráľ (1852 – 1881), najstarší syn Janka Kráľa. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovensis Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 174-187.
TURANOVÁ, Edina	Národné divadlo Nitrianskej župy: plány, výstavba a činnosť v rokoch 1882 – 1918. In BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 25-52.
VINCZE, Ladislav	Obec Tehla v zrkadle sčítania obyvateľstva v roku 1869. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 2, s. 6-8.

OD ROKU 1918 DO ROKU 1945

JERGOVÁ, Eva	Pohľad do minulosti: Budova Okresného úradu v Dobšinej. Dostupné online < http://mestodobsina.sk/pohlad-do-minulosti-budova-okresneho-uradu-v-dobsinej/ >.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Oknom archívu do minulosti: Pomenovanie promenád v Dobšinej. Dostupné online < http://mestodobsina.sk/oknom-archivu-do-minulosti-pomenovanie-promenad-v-dobsinej/ >.
KOLLÁROVÁ, Barbora	Odborná škola pre ženské povolania v Trnave vzdelávala dievčatá aj napriek zlým podmienkam. In <i>Novinky z radnice</i> , 2020, roč. XXXI, č. 10, s. 11-15.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Vznik Československej republiky vo Vysokých Tatrách. In FICIERI, Ondrej (ed.). <i>Obce za prevratu</i> . Spišská Nová Ves : Múzeum Spiša, Košice : Štátna vedecká knižnica, 2019, s. 116-124.
LUCHAVOVÁ, Romana	Z histórie piešťanských mostov: Stavba mostnej kolonády cez rieku Váh. In <i>Piešťanský týždeň</i> , 2020, roč. XXX, č. 39, s. 14.
MALOVCOVÁ, Božena	Dôležitý medzník v histórii Popradu. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 6, s. 10-11.
ORAVCOVÁ, Silvia	Československé štátne reálne gymnázium vo Veľkej Revúcej. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 7, s. 5.
PALKOVÁ, Nina	Kino Tatry a jeho správa miestnym odborom Matice slovenskej (1924 – 1945). In KORMOŠOVÁ, Ružena a kol. <i>Storočná cesta Miestneho odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi</i> . Spišská Nová Ves : Miestny odbor Matice slovenskej, 2020, s. 65-78.
RAGAČOVÁ, Júlia	Nielen na sviatok sv. Floriána... In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 5, s. 16-17.
RAGAČOVÁ, Júlia	Príbehy lásky neláskavej v histórii Trnavy. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 3, s. 13-16.

SÁMELOVÁ, Slávka	Politicko-spoločenská situácia v okrese Levoča na prelome rokov 1944 – 1945. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 243-282.
SCHILLEROVÁ, Janka	Koronavírus a španielska chrípka. In <i>Štiavnické noviny</i> , 2020, ročník XXXI, č. 14, s. 3.
VINCZE, Ladislav	Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, celoročný seriál, spolu 48 príspevkov.
VRTEL, Ladislav	Tvorba československých štátnych symbolov v rokoch 1918 – 1920. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 7-34.
ŽUCHA, Ján	Protištátna letáková činnosť v okrese Martin v období Slovenského štátu 1939 – 1945. In <i>Archívny almanach</i> , 2019, roč. II, s. 78-89.

OD ROKU 1945 DO ROKU 1993

BEDNÁROVÁ, Marta	Mária Drábiková. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 274-275.
BELEJ, Milan	Zaslúžil sa o zachovanie údajov o histórii aj organoch. In <i>MY Nitrianske noviny</i> , 2020, roč. 29, č. 2, s. 12.
FEJEŠOVÁ, Mária	Počiatky organizovaného archívnictva v Bratislavskom kraji v rokoch 1950 – 1955. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 46-90.
HOLEČKA, Ladislav	V období rokov 1945 – 1989. In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosť – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 289-342.
HOLLÁ, Helena	Spomienka na oslobodenie mesta Považská Bystrica. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 18, s. 11.
HUDEC, Ľuboš	Oslobodenie nášho územia trvalo deväťdesiat dní (Pripomínáme si 75. výročie oslobodenia okresu Veľký Krtíš). In <i>Pokrok</i> , 2020, roč. XLVII, č. 6, s. 13, č. 7, s. 12, č. 8, s. 9, č. 9, s. 9.
IHNÁT, Václav	Veľké Kapušany po roku 1945. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 418-505.
JANIGOVÁ, Ingrid	Eduard Blasy – mešťan so srdcom horala. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 4, s. 10-13.
JANIGOVÁ, Ingrid	Vrcholové knihy. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 5, s. 7-8.
JERGOVÁ, Eva	Elektrizácia obce Rekeňa. In <i>Rakovnícke obecné noviny</i> , 2020, č. 4, s. 8.
KOLLÁROVÁ, Barbora	Spomienka na 70. výročie Akcie K v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 35.
ORAVCOVÁ, Silvia	Spomienky na počiatky obnoveného Štátneho gymnázia v Revúcej po roku 1945. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 15, s. 6.
PAVLOVIČ, Richard	HRIVŇÁK, Štefan. Jozef Watzka: Srdcom archivár. Bratislava, 2019. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 170-173.
PAVLOVIČ, Richard	Novotného obľíbený Slovák: Role národnostní problematiky ve fungování mocenské elity KSČ v letech 1948 – 1969 na příkladu kariéry Jozefa Lenárta. In <i>Paměť a dějiny</i> , 2020, roč. 14, č. 3, s. 56-66.
PAVLOVIČ, Richard	Zomrel známy svídnický pediater Aladár Šaláta. Dostupné online < https://presov.korzar.sme.sk/c/22525046/zomrel-znamy-svidnický-pediater-aladar-salata.html >.
TUREKOVÁ, Mária	Menila sa tvár Rožňavy. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 4, s. 11.

VELIČKA, Drahomír	Archivár Žilinského kraja (na margo periodika Krajského archívu v Žiline). In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 21-23.
VINCZE, Ladislav	Barbarská noc levická, akcia K – kláštor. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 14, s. 7.

OD ROKU 1993 DO SÚČASNOSTI

BARTAL, Michal	Archivní časopis Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. 69, č. 1, 2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 209-211.
BARTAL, Michal	Archivní časopis. Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. 69, č. 3, 4. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 205-208.
BAUEROVÁ, Jana	Životné jubileum Márie Munkovej. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 274-276.
BELEJ, Milan	ČTVRTNÍK, Mikuláš. Ochrana osobnosti a test veřejného zájmu ve Spojeném království. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 123-145.
BELEJ, Milan	The State Archives in Prešov: Use the Holdings of the State Archives in Slovakia for Genealogical Research. In <i>East European Genealogist</i> , 2020, zv. 28, č. 3, s. 18-23.
BENCIOVÁ, Júlia	Medzinárodná konferencia a výstava Divadelníctvo v regióne. Dostupné online < https://www.slovosalanov.sk/medzinarodna-konferencia-a-vystava-divadelnictvo-v-regione/ >.
BOLEDOVIČOVÁ, Katarína – RAGAČOVÁ, Júlia	Štátny archív organizuje výlet do minulosti po stopách lásky, medzi pozvanými ste aj vy. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 1, s. 29-30.
FEJEŠOVÁ, Mária	Anna Czaková. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 88.
FEJEŠOVÁ, Mária	Jubilantka Hermína Kaufmannová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 270.
FEJEŠOVÁ, Mária	Mária Baďurová. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 85.
FEJEŠOVÁ, Mária	Milan Rastislav Štefánik v archíve mesta Bratislavy. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 38-39.
FEJEŠOVÁ, Mária	Prezentácia novej obecnej monografie z pera archivárov. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 42.
FEJEŠOVÁ, Mária	Valentínska výstava v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 40-41.
FEJEŠOVÁ, Mária	Z činnosti odborovej organizácie. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 9.
FEJEŠOVÁ, Mária	Z činnosti odborovej organizácie. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 15.
GAZDÍKOVÁ, Alena	Paginae Histariae. Sborník Národního archivu v Praze, 27/2019, č. 1, 2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 178-185.
GRAUS, Igor	Niekoľko poznámok k evidencii počatí a pečatidiel. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 150-154.
KAFÚNOVÁ, Jana	Archives and Records: The Journal of the Archives and Records Association, 2019/3. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 204-206.
KAFÚNOVÁ, Jana	Archives and Records: The Journal of the Archives and Records Association, 2020/1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 199-202.
KAFÚNOVÁ, Jana	List pre SSA k 30. výročiu od S. Babić z Chorvátskej archívnej spoločnosti. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 7.

KARTOUS, Peter – PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav	<i>Heraldický almanach VI.</i> Bratislava : Veda, 2020, 200 s.
KERESTEŠ, Peter	Nultý ročník podujatia Archívna desiatka. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 42-44.
LUZ, Rastislav	Bibliografia Slovenskej archivistiky za roky 2006 – 2013. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 314-345.
LUZ, Rastislav	Vedecká rada Slovenského národného archívu a jej činnosť v roku 2017. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 257-261.
LUZ, Rastislav	Vedecká rada Slovenského národného archívu v rokoch 2018 a 2019. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 247-259.
MAKOVÁ, Alena	Ako je to s ochranou archívnych dokumentov na Slovensku? Reakcia na článok Dr. Novákovej. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 26-27.
MAKOVÁ, Alena	Risks and possibilities of inks fixation for water deacidification processes. The 5th Annual International Scientific and Practical Seminar „Document Restoration: Conservatism and Innovation“ – 2020. National Library, Moscow. (Zadané do tlače)
MAKOVÁ, Alena	Riziká a možnosti fixácie pre vodné konzervačné procesy. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 112-122.
MARINOVÁ, Silvia	Genealogisko-heraldický hlas, 2019, roč. 29, č. 1-2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 184-187.
MARINOVÁ, Silvia – REPJAK, Lukáš	Konferencia Trianon v dokumentoch – Storočná história hraníc Slovenska. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 39-41.
ONDÍKOVÁ, Lucia	„Účelom nie je zničenie...“ Akcia K a R v Bratislavskom kraji. Výstava archívnych dokumentov v Štátnom archíve v Bratislave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 33-34.
ONDÍKOVÁ, Lucia	Športový deň – exkurzia do Hronského Beňadika. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 33-34.
PACHEROVÁ, Laura – MAKOVÁ, Alena	Reštaurovanie pauzovacích papierov z fondu Dušana S. Jurkoviča. In <i>II. medzinárodná konferencia Remeslo a kniha</i> . Martin : Slovenská národná knižnica, 2020, s. 112-119.
PAVLÍKOVÁ, Lenka	Jubilantka Ľubka Munková. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 87-88.
PAVLOVIČ, Richard	Štátny archív v Košiciach, pracovisko Archív Spišská Nová Ves v nových priestoroch. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 260-261.
RAGAČOVÁ, Júlia	Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2020. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 8/9, s. 36-37.
RAGAČOVÁ, Júlia	Rok v živote Štátneho archívu v Trnave. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 29-36.
REPJAK, Lukáš	Historické štúdie 52. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 189-192.
REPJAK, Lukáš	Výstava Trianon v dokumentoch – Storočná história hraníc Slovenska. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2., s. 264-267.
ROHÁČ, Jakub	O Trnave pod vežou v čase korony. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 46-47.
SÁMELOVÁ, Slávka	Správa o činnosti SDS v roku 2019. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 320-322.

SZEKERESOVÁ KOVÁCSOVÁ, Judita	Divadelníctvo v regióne. Medzinárodná konferencia a výstava v Štátnom archíve v Nitre, pracovisko Archív Šaľa. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, s. 36-38.
ŠTEFANIČÁKOVÁ, Janka	Mária Ďurčová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 269.
ŠUMOVÁ, Soňa	Okrúhle životné jubileum PhDr. Oľgy Kvasnicovej. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 271-274.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Sborník archivních prací, Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. LXIX, č. 1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 235-240.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Sborník archivních prací, Praha : Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR, 2019, roč. LXIX, č. 2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 231-233.
TVRDOŇOVÁ, Daniela	Slovenské archívy a ich pôsobenie na sociálnych sieťach. In <i>Slovenská archivistika</i> , roč. 50, č. 2, 2020, s. 123-136.
VRTEL, Ladislav	Evidencia pečatí a pečatidiel – webová aplikácia na evidenciu a vyhľadávanie sfragistických jednotiek. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 146-150.
WEINŠTUKOVÁ, Michaela	Otvorenie výstavy Trianon v dokumentoch. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 34-35.

PRÁCE PRESAHUJÚCE VYMEDZENIA DVOCH OBDOBÍ

BABIRÁT, Marián – CSIBA, Balázs	<i>Diplomatár šľachtického rodu Kondé</i> . Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2020, 289 s.
BAJUSZOVÁ, Anikó	Cech krajčírov v Košiciach v období 18. – 19. storočia (s dôrazom na vandrovné knižky). In SZEGHY, Gabriel (ed.). <i>Studia Cassoviensia Nova – Košice vo svetle nových poznatkov</i> . Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2020, s. 61-77.
BAJUSZOVÁ, Anikó	LEVÉLTÁRI KÖZLEMÉNYEK – Reformáció, munkavégzés-szabadidő, levéltári kutatás. Budapest : A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Közleményei, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, 2017, LXXXVIII. Évfolyam. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 221-225.
BANDOLOVÁ, Margita	<i>Čelovce</i> . Čelovce : Obec Čelovce, 2020, 160 s.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Čaro cintorínov. Éra brhlovských kamenárov sa začala v 18. storočí. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 25, s. 4.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Jabloňovce ležali na križovatke ciest. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 27, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Mosty dala postaviť Mária Terézia, regiónom prešla aj Božena Němcová. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 24, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Nepoznané kúzo malebnej obce Pečenice. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 26, s. 5.
BÁTOVSKÁ, Jarmila a kolektív	<i>Nový Tekov</i> . Nový Tekov : Obec Nový Tekov, 2020, 64 s.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. In <i>Zborník Tekovského múzea v Leviciach, Acta musei Tekovenss Levice</i> , 2020, roč. XII, s. 160-173.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 1. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 1, s. 4-8.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu – Gallovičovci, stavitelia poštovej stanice. 2. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 2, s. 4-7.

BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 1. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 1, s. 4-8.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 3. časť. In <i>Náš vidiek</i> , 2020, roč. XVII, č. 3, s. 4-7.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Sir Paul Eduard Schoeller zomrel pred 100 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 45, s. 4.
BÁTOVSKÁ, Jarmila	Španielska chrípka, mor, škvrnitý týfus či cholera trápili ľudí v našom regióne. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 20, s. 5.
BECANIOVÁ, Kristína – DRENKO, Jozef	<i>Dejiny Živeny v Lučenci</i> . Lučenec : Miestny odbor Živena v Lučenci, 2020, 63 s.
BECANIOVÁ, Kristína	<i>YMCA v Lučenci</i> . Lučenec : Novohradská knižnica, 2020, 100 s.
BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef	<i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, 215 s.
BELEJ, Milan	The American Archivist 2017/1. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 198-202.
BELEJ, Milan	The American Archivist 2017/2. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 194-197.
BRINDZA, Peter	Atlas osobných pečatí I. Series nobilium. Genealogicko-heraldický lexikón. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 148-150.
BRINDZA, Peter	Pôvod a stručné dejiny rodiny Formánkovcov. In <i>Orientalia et occidentalia</i> , 2020, roč. 25, s. 9-16.
BRINDZA, Peter	Zbierka erbových pečatí. Pečať – prameň rodovej heraldiky a genealógie I. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 157-160.
BRINDZA, Peter – RÍMSKY, Marek	Najbližšie príbuzenstvo Oskara Formánka. In <i>Orientalia et occidentalia</i> , 2020, č. 25, s. 17-24.
ĎURIČEKOVÁ, Adriana	Sobáš dvoch obcí. In <i>Polomské noviny</i> , 2020, č. 2, s. 19.
FEJEŠOVÁ, Mária	BENŽA, Mojmír (ed.). <i>Záhorie a staré lexikóny</i> . Bratislava : vlastným nákladom, 2020, s. 17-29 (preklady nemeckých textov z lexikónu Mateja Korabinského z roku 1786).
FEJEŠOVÁ, Mária	KOLLÁROVÁ, Zuzana a kol. Liptovská Teplička. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 70.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (1). Alexander a Pavol Kršákovci. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 54-62.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (2). Krajský archívár Ľudovít Fuzák. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 40-62.
FEJEŠOVÁ, Mária	Osobnosti slovenského archívnictva (3). Peter a Vojtech Štibraní. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 63-72.
FEJEŠOVÁ, Mária	TIHÁNYIOVÁ, Monika. Páni zo Štítnika. Putovanie hospodárskymi a kultúrnymi dejinami horného Gemera. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 63-66.
FEKIAČOVÁ, Monika	O zdravotnej starostlivosti v archívnych dokumentoch Spišského archívu v Levoči. In <i>Limka – Informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 9, s. 12-13.
GRAUS, Igor	„Ako dôkaz toho, že sme túto listinu podpísali vlastnou rukou...“ Niekoľko poznámok k problematike autentifikácie dekrétov k vyznamenaniam Ozbrojených síl Slovenskej republiky. In <i>Vojenská história</i> , 2020, roč. 24, č. 4, s. 7-25.

GRAUS, Igor	Za zásluhy? Niekoľko poznámok o hodnote vyznamenaní a zásluhách ich nositeľov. In PURDEK, Imrich (ed.). <i>Zborník štúdií vydaného pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, 2020, s. 164-176.
GREŠOVÁ, Dušana – JANČOVIČOVÁ, Viera	Pruská modrá a kyanotypia. In <i>Remeslo a kniha</i> . Martin : Slovenská národná knižnica, 2020, s. 36-45.
HOLEČKA, Ladislav – KRAMÁREKOVÁ, Hilda – OREMUSOVÁ, Daša	Od novembra 1989 po súčasnosť. In KERESTEŠ, Peter a kol. <i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosc – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, s. 343-414.
HOLEČKA, Ladislav	Piaristické divadlo a jeho protagonisti. In BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 17-24.
HOLLÁ, Helena	Deň matiek má dlhú históriu. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 19, s. 24.
HOLLÁ, Helena – BUBENÍKOVÁ, Petra – KOŠOVÁ, Michaela	História činnosti archívu. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 9, s. 21.
HOLLÁ, Helena	Z dejín bývalej Meštianky v Považskej Bystrici – 100 rokov od založenia. In <i>Považskobystrické novinky</i> , 2020, roč. 24, č. 12, s. 23.
IHNÁT, Václav	Kalendárium najvýznamnejších udalostí Veľkých Kapušian po roku 1989. In KÓNYA, Peter (ed.). <i>Dejiny Veľkých Kapušian</i> . Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2019, s. 506-539.
IHNÁT, Václav	Obec Trhovište od oslobodenia po „neznú revolúciu“ (1944 – 1989). In MOLNÁR, Martin (ed.). <i>Trhovište</i> . Jovsa : Adrián Buraľ, 2020, s. 119-164.
IHNÁT, Václav	Poruba a Porubčania počas svetových vojen. In MOLNÁR, Martin (ed.). <i>Historické príbehy Starej Poruby</i> . Poruba pod Vihorlatom, 2020, s. 95-111.
JERGOVÁ, Eva	Klenoty v archíve. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 4, s. 11.
JERGOVÁ, Eva	Klenoty v archíve. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 11, s. 5.
JERGOVÁ, Eva	Notár, notársky úrad – v súčasnosti starosta obce, obecný úrad. In <i>Betliarske noviny</i> , 2020, s. 14.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Čerešnícky spolok v Jelšave. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 12, s. 9.
KERESTEŠ, Peter	Dejiny Štátneho archívu v Nitre. II. časť (1969 – 2020). In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 47-53.
KEREKEŠOVÁ, Eva	Ján Polomský – posledný hrebenár v Jelšave. In <i>Jelšavan</i> , 2020, č. 7, s. 4-5.
KERESTEŠ, Peter	Archív Nitrianskej stolice do roku 1848. In <i>Archívny almanach</i> , 2019, roč. II, s. 3-21.
KERESTEŠ, Peter a kolektív	<i>Močenok. Monografia obce. Príroda – História – Súčasnosc – Pamiatky – Tradície</i> . Nitra : Vydavateľstvo Enars, 2020, 543 s.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Chirurg so zlatým srdcom. In <i>Tatry</i> , 2020, roč. 59, č. 5, s. 30-31.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Lekárne a lekárnici vo Veľkej. In <i>Veľká</i> , 2020, roč. 3, č. 5, s. 8-12.
KOLLÁROVÁ, Zuzana – MARTINICKÝ, Miroslav et al.	<i>Liptovská Teplička</i> . Obec Liptovská Teplička, 2019, 250 s.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Ten bude medzi vami prvý, ktorý vám najviac slúžil. In REMIÁŠOVÁ, Martina – VDOVJAK, Milan (ed.). WEBER, Samuel. <i>História mesta Spišská Belá</i> . Spišská Belá : Belianky, o. z., 2020, s. 340-345.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Vzdelávanie a školstvo v spišských zálohovaných mestách v rokoch 1412 – 1772. In PURDEK, Imrich (ed.). <i>HISTORIA MEA VITA, zborník štúdií vydaný pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, s. 196-212.

KOLLÁROVÁ, Zuzana	Z činnosti Spolku spišských lekárov a lekárnikov. In BARTUNEK, Anton – SENČEK, Richard (ed.). 24. sympóziu z dejín farmácie. Banská Bystrica : Poštové múzeum, Košice : Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie, 2019, s. 16-31.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Z histórie zdravotníctva a lekárnictva v Poprade-Velkej. In BARTUNEK, Anton – SENČEK, Richard (ed.). 25. sympóziu z dejín farmácie. Banská Bystrica – Košice : Poštové múzeum – Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie, 2021, s. 8-27.
KOLLÁROVÁ, Zuzana	Za Dr.h. c. PhDr. Ivanom Chalupckým. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 75-76.
KOTIANOVÁ, Zuzana	Najvyšší predstavitelia Prievidze (1. časť). In <i>Prievidzský občasník</i> , 2020, roč. XVII, č. 3, s. 4-9.
KUNDEROVÁ, Diana	Činnosť a pôsobenie verejných notárov v Košiciach. In SZEGHY, Gabriel (ed.). <i>Studia Cassoviensia nova – Košice vo svetle nových poznatkov</i> . Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2020, s. 78-92.
KREDATUSOVÁ, Alena	Spomíname na Andreu Ondriovú. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 89.
KREDATUSOVÁ, Alena	Spomienka na Ivana Chalupckého. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 2, s. 281-282.
KURINOVSKÁ, Michaela	Acta Musaei Scepusiensis 2014 – 2017. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 325-326.
LUZ, Rastislav – PAŠTEKA, Roman – KUŠNIRÁK, David – ŠIMONOVÁ, Barbora	Zaniknuté stavby v areáli farského kostola vo Svätom Jure (výsledky geofyzikálneho a archívneho výskumu). In <i>Archaeologia historica</i> , 2020, roč. 45, č. 1, s. 217-231.
MALOVCOVÁ, Božena	Kopijnícke obce v okolí Popradu v novoveku. In PRUDEK, Imrich (ed.). <i>HISTORIA MEA VITA, zborník štúdií vydaný pri príležitosti životného jubilea Vladimíra Segeša</i> . Bratislava : Vojenský historický ústav, s. 143-151.
MALOVCOVÁ, Božena – ŠLAMPOVÁ, Martina	<i>Láskou zjednotení</i> . Poprad : Popradská tlačiareň, vydavateľstvo, s. r. o., 2020, 304 s.
MALOVCOVÁ, Božena	Štvrtstoročie archívu v Spišskej Sobote. In <i>Mesačník Poprad</i> , 2020, roč. 1, č. 7, s. 20-21.
MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana	<i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, 372 s.
MANIAK, Marcel – VÍTEK, Peter	<i>Obyvatelia Štrby vo svetových vojnách 4</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, 292 s.
MARTINICKÝ, Miroslav	Osudy archívov podriadených súdov – iudicium subalternum (1790 – 2020). In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 22-45.
MIŠÍKOVÁ, Alena – MOLNÁR, Martin	<i>Kúpele na Zemplíne – Sobranecké kúpele, kúpele Jovsa, Malčice a Michalovce</i> . Michalovce : Priatelia Zemplína, nezisková organizácia v spolupráci so Zemplínskym múzeom v Michalovciach a Mestským kultúrnym strediskom v Michalovciach, 2020, 125 s.
MREKAJ, Michal	Dejiny obce v rokoch 1918 – 1974. In TOMAGA, Martin (ed.). <i>Krásna Hôrka – mestská časť Tvrdošína</i> . Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2020, s. 137-218.
ORAVCOVÁ, Silvia	O Revúckych kúpeľoch. In <i>Revúcke listy</i> , 2020, č. 10, s. 6.
PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína	<i>Spravodlivosť pre všetkých. IX. Colloquia Comaromiensia Historicorum Archivariorumque</i> . Bratislava-Komárno : Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2020.

PAVLÍKOVÁ, Lenka	Ikonografia svätých v pečatiach cirkevných právnických osôb z 18. – 19. storočia v Archíve arcibiskupského úradu v Košiciach. In <i>Genealogické a heraldické informácie</i> 2019. Brno : Moravská genealogická a heraldická spoločnosť v Brně, 2020, s. 73-106.
PAVLOVIČ, Richard	Nenápadná kniha skrýva veľký poklad: Zaznamenali sa tam dôležité udalosti dávnej minulosti. Dostupné online < https://www.cas.sk/clanok/974327/nenapadna-kniha-skryva-velky-poklad-zaznamenali-sa-tam-dolezite-udalosti-davnej-minulosti/ >.
PAVLOVIČ, Richard	Pamätnú knihu mesta Spišská Nová Ves zo 14. storočia zreštaurovali. Dostupné online < https://spis.korzar.sme.sk/c/22392701/pamatnu-knihu-mesta-spisska-nova-ves-zo-14-storocia-zrestaurovali.html >.
PAVLOVIČ, Richard	Reštaurátori sa vyznamenali: Vzácnu knihu Spišskej zo 14. storočia takto opravili! Dostupné online < https://spisska.dnes24.sk/pamatnu-knihu-mesta-spisska-nova-ves-zo-14-storocia-zrestaurovali-360213 >.
RAGAČOVÁ, Júlia	ČAS V ROCE. Ročenka české archivní společnosti. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 79-82.
RAGAČOVÁ, Júlia – RAGAČ, Radoslav	Máj, Máj, večný Máj. In <i>Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy</i> , 2020, roč. XXXI, č. 4, s. 18-21.
SÁMELOVÁ, Slávka	Veľký župný dom v Levoči. In <i>Limka – informačný magazín mesta Levoča</i> , 2020, č. 4, s. 8-9.
SÁMELOVÁ, Slávka	Z novších poznatkov k histórii budovy MsÚ v Levoči v 19. a 20. storočí. In SOJÁK, Marián – ŽIFČÁK, František (eds.). <i>Z minulosti Spiša XXVIII</i> . Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2020, s. 242-256.
SCHILLEROVÁ, Janka	Významné jubileum Štátnej učiteľskej akadémie v Banskej Štiavnici. In <i>Štiavnické noviny</i> , 2020, ročník XXXI, č. 18, s. 5.
SOLČÁNIOVÁ, Valéria	Výstava Divadlo a jeho podoby v archívnych dokumentoch v Štátnom archíve v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Kremnica. <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 3, s. 48-50.
ŠÁNIKOVÁ, Mária	Natália Šarmírová. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 271.
ŠÁNIKOVÁ, Mária	Peter Draškaba. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 267.
ŠVOLIKOVÁ, Marta	100 rokov Matice slovenskej v Leviciach. Levica : Dom MS v Leviciach, 2020, 20 s.
ŠVOLIKOVÁ, Marta	Ochotnícke divadlo v Leviciach do roku 1954. In BELEJ, Milan – KERES-TEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). <i>Divadlo v regióne</i> . Nitra : Štátny archív v Nitre – Spoločnosť Petra Pázmánya – Pázmány Péter Tudományos Társaság, 2020, s. 113-133.
TUREKOVÁ, Mária	Mestská polícia v Rožňave. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 3, s. 7.
TUREKOVÁ, Mária	Rožňavské kúpele. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 3, s. 7.
TUREKOVÁ, Mária	Začiatky výstavby železnice Turňa nad Bodvou – Rožňava. In <i>Rožňavské noviny</i> , 2020, č. 2, s. 7.
VELIČKA, Drahomír	<i>Kaplnka Panny Márie Karmelskej v Turzovke-Predmieri</i> . Turzovka : Spolok priateľov Turzovky, 2020, 23 s.
VELIČKA, Drahomír	Reflexie k životným osudom kňaza a básnika Jána Harantu. In <i>Biografické štúdie</i> , 2020, roč. 43, s. 141-161.
VINCZE, Ladislav	Kráľovský učiteľský ústav založili v Leviciach pred 150 rokmi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 42, s. 5

VINCZE, Ladislav	Na školu spomínajú vďační absolventi. In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 43, s. 5.
VINCZE, Ladislav	Od Kataríny do Troch Kráľov. In <i>Tehlianske noviny</i> , 2020, roč. 1, č. 4, s. 8-12.
VINCZE, Ladislav	Spomienky bývalých pedagógov (pri príležitosti 150. výročia Učiteľskej akadémie v Leviciach). In <i>My Týždeň na Pohroní</i> , 2020, roč. 29/16, č. 45, s. 5.
VÍTEK, Peter – MARTINICKÝ, Miroslav – LAUČÍK, Peter	<i>Dejiny Liptovskej Ondrašovej</i> . Liptovská Ondrašová : Obec Liptovská Ondrašová, 2020, 320 s.
VÍTEK, Peter	Liptovská zbierka, Delimitácia vlastivedných zbierok z Múzea slovenského krasu do iných pamäťových inštitúcií. In <i>Od čias Liptovskej zbierky do dnešných dní, 90 rokov Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva 1930 – 2020</i> . Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, s. 16-24.
VÍTEK, Peter	Štrbská rímskokatolícka farnosť. In MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana (eds.). <i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, s. 330-335.
VÍTEK, Peter	Štrbské školy. In MALOVCOVÁ, Božena – KOLLÁROVÁ, Zuzana (eds.). <i>Štrba a jej dejiny do roku 1945</i> . Štrba : Obec Štrba, 2020, s. 336-349.
VÍTEK, Peter – MARTINICKÝ, Miroslav – LAUČÍK, Peter	<i>Východná</i> . Východná : Obec Východná, 2019, 184 s.
VÍTEK, Peter	Z dejín zdravotníctva v Liptove. In <i>Archívny almanach</i> , 2020, roč. III, s. 38-59.
WEINŠTUKOVÁ, Michaela	Problematica sprístupnenia fondu zahraničného Slováka Jozefa Mariána Kirschbauma. In <i>Slovenská archivistika</i> , 2020, roč. 50, č. 1, s. 91-112.
ZACHAROVÁ, Mária	FEJEŠOVÁ, Mária. Dejiny farnosti Veľké Rovné. Veľké Rovné : Farský úrad Veľké Rovné, 2019, 66 s. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 1, s. 75-76.
ZACHAROVÁ, Mária	Chlieb náš každodenný. Jedlo a pitie malackých františkánov v novoveku. In <i>Záhorie</i> , 2020, roč. XXIX, č. 5, s. 6-11.
ZACHAROVÁ, Mária	Lodné mlyny na rieke Morava. In PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína (zost.). <i>Voda v dejinných súvislostiach/Víz szerepe a történelemben</i> . Bratislava – Komárno : MV SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2019, s. 124-139.
ZACHAROVÁ, Mária	Mlyny na Stupavskom panstve v novoveku. In LOPATKOVÁ, Zuzana (ed.). <i>Kolo, kolo mlynské... K dejinám mlynov a mlynárskeho remesla na západnom Slovensku</i> . Trnava : FF Trnavská univerzita, 2020, s. 15-18.
ZACHAROVÁ, Mária	Páter Mansvét Olšovský a jeho pôsobenie v Malackách. In VRABLEC, Pavol (ed.). <i>Malacky a okolie 13. História</i> . Malacky : Mestské centrum kultúry Malacky, 2020, s. 7-36.
ZACHAROVÁ, Mária	PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína (zost.). <i>Voda v dejinných súvislostiach/Víz szerepe a történelemben</i> . Bratislava – Komárno : MV SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2019, 249 s., ISBN 978-80-973527-0-7. In <i>Fórum archivárov</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 67-69.
ZACHAROVÁ, Mária	Stredoveký odkaz Kostolišta. In <i>Záhorie</i> , 2020, roč. XXIX, č. 2, s. 11-15.
ZACHAROVÁ, Mária	Valcový mlyn v Zohore. In <i>Zohorský hlas</i> , 2020, roč. 13, č. 3, s. 10-12.

AKTUÁLNE ZO ŽIVOTA ARCHIVÁROV – SPRÁVY

NÁVŠTEVA PREZIDENTA EDVARDA BENEŠA NA SLOVENSKU V DŇOCH 3. AŽ 28. SEPTEMBRA 1936

Minivýstava v Štátnom archíve v Bratislave

Archívna škatuľa plná fotografií mapujúcich návštevu prezidenta Beneša, zápisy v miestnych kronikách, novinové titulky a články priam lákali podeliť sa o túto tému aj s verejnosťou, ktorá navštevuje bádateľňu. Výstava vychádza z fotografického materiálu zhromaždeného Krajinským úradom v Bratislave, ktorý návštevu prezidenta organizoval a zastrešoval. Z bohatej zbierky fotografií sa dá presne rekonštruovať prezidentov program. Zbierka je uložená v Štátnom archíve v Bratislave a má názov Beneš, návšteva na Slovensku v roku 1936. Výstava je otvorená pre návštevníkov bádateľne od 15. decembra 2022.

Tradíciu návštev československých prezidentov na Slovensku zaviedol prvý prezident Tomáš Garrigue Masaryk (1918 – 1935), ktorý si za svoje letné sídlo vybral známy kaštieľ v Topoľčiankach. Do Topoľčianok prišiel prvýkrát v roku 1923 a potom chodil na letný pobyt pravidelne každý rok až do roku 1933, keď sa mu zhoršil zdravotný stav. Masaryk navštevoval Topoľčianky počas letných prázdnin. Jeden rok si dokonca predĺžil pobyt na štyri mesiace.

Spolu s ním navštevovali obec aj jeho deti – dcéra Alica a syn Jan. Do Topoľčianok prichádzala aj Masarykova druhá dcéra Olga Masaryková-Revilliodová, jej manžel Henry Revilliod a ich deti, prezidentovi vnuci Herbert a Leonard. Prezidenta republiky sprevádzala aj jednotka hradnej stráže. V Topoľčiankach prijímal rôzne diplomatické návštevy a aj členov vlády na čele s predsedom vlády.

Na lúkach Lazy bolo zriadené dočasné poľné letisko. Niektoré návštevy prichádzali lietadlom, iné vlakom

a zo železničnej stanice do kaštieľa sa presúvali kočom. Snehobiele kone privádzali cudzích štátnikov. Spomeňme aspoň niektorých. Dňa 7. septembra 1923 prišiel do Topoľčianok rumunský ministerský predseda Ion Bratianu, 15. septembra 1923 rumunský princ Karol, v roku 1925 veľvyslanec Veľkej Británie George Clark. 21. septembra 1926 zavítala do Topoľčianok vdova po americkom prezidentovi Edith Wilsonová, 27. augusta 1930 prijal zástupcov juhoslovenskej armády a 30. septembra 1932 francúzskeho ministra letectva Paula Painleva. Na stretnutiach bol často prítomný aj Edvard Beneš, vtedy minister zahraničných vecí ČSR. Častým návštevníkom prezidenta v Topoľčiankach bol český spisovateľ Karel Čapek. Práve tu vznikli aj známe Hovory s T. G. M.

Vzácne voľné chvíle trávil Masaryk so svojimi najbližšími. Vďaka prítomnosti fotografa vznikli aj mnohé neformálne fotografie. Fotograf ho zachytil, ako sa v úlohe starého otca člnkuje s vnukmi na rybníku v parku, či ako hľadá zatúlanú loptu v kanáli.

Na tradíciu letných pobytov v slovenských Topoľčiankach sa pokúsil nadviazať aj druhý prezident ČSR Edvard Beneš (1935 – 1938, 1945 – 1948). Do Topoľčianok chodil veľmi často ako minister zahraničných vecí. Známa je fotografia na lúke pod Hrušovom, na ktorej leží a oddychuje na deke spolu s T. G. Masarykom. Hektické obdobie druhej polovice 30. rokov 20. storočia mu však nedovoľovalo rozvinúť túto tradíciu naplno. Využil však každú príležitosť, keď prechádzal Slovenskom, aby sa zastavil aj v Topoľčiankach. Prvýkrát navštívil Topoľčianky v septembri 1936. Svoju druhú návštevu v roku 1937 po šiestich dňoch predčasne ukončil v dôsledku úmrtia T. G. Masaryka.

*E. Beneš v Zlatých Moravciach 4. 9. 1936.
Zdroj: Štátny archív v Bratislave.*

*Výstavná vitrína v Štátnom archíve v Bratislave.
Zdroj: Štátny archív v Bratislave.*

V septembri 1936 podnikol Beneš mesačnú návštevu Slovenska. Zdôrazňoval tým, že Slovensko považuje za dôležitý región svojich politických aktivít, ako aj kontinuitu s Masarykovou politikou. Počas svojho štvortýždňového pobytu na Slovensku navštívil spolu s manželkou Hanou viaceré slovenské mestá.

Dňa 3. septembra 1936 ho v Topoľčiankach slávnostne uvítali zástupca krajinského zastupiteľstva Korman a starosta mesta. Už nasledujúci deň navštívil Zlaté Moravce a obec Pohranice. O pár dní nato, 6. septembra 1936, sa zúčastnil vojenskej prehliadky na rozsiahlej lúke pri Tlmačoch neďaleko Levíc a 13. septembra 1936 ho fotografie zachytili na dostihoch v Topoľčiankach, kde ho privítala dcérka riaditeľa žrebčína.

Vlastná oficiálna návšteva Slovenska sa začala po krátkom oddychu 19. septembra 1936 ráno, keď prezident so svojou manželkou odišiel zvláštnym

vlakom z Topoľčianok do Bratislavy. Cestou sa zastavili v Nových Zámkoch, kde ho privítali zástupcovia slovenského i maďarského obyvateľstva. Člen okresného zastupiteľstva J. Čelkov prezidentský pár pozdravil v slovenčine, člen okresného zastupiteľstva V. Lapka zas v maďarčine. Starosta mesta poslanec J. Holota uistil prezidenta o občianskej lojalite maďarských obyvateľov, žiadajúc ochranu ich národnostných práv.

Nasledujúce dva dni čakal prezidenta bohatý program v Bratislave. Pred hotelom Carlton sa mu dostalo uvítania krajinským prezidentom J. Országom, ministrom spravodlivosti I. Dérerom, bratislavským starostom V. Krnom a E. Filkornom. Nasledovalo slávnostné zasadanie mestského zastupiteľstva. Na radnici vzdali prezidentovi hold československí legionári. Prezident ukončil deň veľkou recepciou v Redute. Na druhý deň nasledovala vojenská prehliadka na Námestí Slobody spojená s leteckým defilé. Po zdravici pred budovou Slovenského národného divadla sa delegácia vybrala do Poľnohospodárskeho múzea (v rokoch 1924 – 1940 predchodca Slovenského národného múzea), kde sa zapísala do pamätnej knihy a prezrela si aktuálnu výstavu. Následne zamierila do bratislavského prístavu. Bratislava sa s prezidentom rozlúčila 20. septembra 1936. V podvečerných hodinách prišiel prezident do Modry.

Dňa 21. septembra 1936 prezidenta privítali Piešťany, Nové Mesto nad Váhom, Brezová pod Bradlom, Trenčín a Trenčianske Teplice, v ktorých prezident aj prenocoval. Kronikár mesta Piešťany k návšteve zapísal: „Dňa 21. septembra 1936 zavítal prezident republiky dr. Edvard Beneš s manželkou do Piešťan. Bola to prvá oficiálna návšteva prezidenta republiky v Piešťanoch. Koná sa pri príležitosti pochôdzky prezidenta republiky na Slovensku. Obecenstvo Piešťan s neopísateľným oduševnením sa pripravovalo k dôstojnému uvítaniu. Už deň predtým plávali Piešťany v mori práporov. Nebolo snáď domku, chalúčky i v najzapadlejšej časti obce, na ktorom by neviaľ prápor. Ačkoľvek bola návšteva hlásená na poľudňajšie hodiny, už skoro ráno boli ulice preplnené krojovanými skupinami z Piešťan i okolia. Už na okraji mesta Piešťan bol nápadný ruch a šum čakajúcich zástupov a krojovaných skupín a lesk vyzdobeného mesta. Dievčatá v krojoch mávali na pozdrav veľkými srdcami zdobenými ornamenty, zhotovenými z papieru. Týmto zdravili srdečne a úprimne pána prezidenta.“

Dňa 22. septembra 1936 prezident prišiel do Ilavy, Žiliny, Považskej Bystrice a Podbrezovej. Ako sa píše v žilinskej kronike: „Pre tento účel bolo historické jadro mesta vymaľované, z okien viseli pa-

E. Beneš s manželkou Hanou v Bratislave 21. 9. 1936. Zdroj: Štátny archív v Bratislave.

pierové ozdoby, na mnohých domoch i koberce a vlajky. Okrem toho sa mesto zbavilo rôznych nežiaducich živlov raziou polície 19. septembra i nočnou raziou pred príchodom prezidenta. Prezidentský pár pricestoval z Trenčianskych Teplíc o pol desiatej zeleným autom, ktoré malo na chladiči kvetinový znak mesta Žiliny – dvojitý kríž. V ich sprievode bol krajiný prezident Jozef Országh a významní vojenský a policajní predstavitelia. Slávnosť, na ktorú vydalo mesto pozvánky pre niekoľko stoviek účastníkov, sa začala na Štefánikovom námestí (dnes Nám. Andreja Hlinku – pozn.). Tu bola vybudovaná menšia tribúna pred domami Hofmannovcov a Ďurčanských (domy boli v roku 1975 po výstavbe Obchodného domu Prior zbúrané – pozn.). Prezidenta Beneša a jeho sprievod privítal za okresné zastupiteľstvo František Janák a za mesto vtedajší starosta Andrej Hvizdák. Dvaja starší Žilinčania ponúkli prezidentovi nielen chlieb a soľ, ale odovzdali mu aj historické kľúče od bývalej mestskej brány. Prezident Edvard Beneš poďakoval za privítanie a predniesol po slovensky prejav o vzdelávaní, o hospodárskej a sociálnej politike štátu. Potom mu okresný náčelník Tibor Jesenský predstavil prednostov úradov a korporácií, poslancov, senátorov a členov zemského zastupiteľstva. Po slávnosti si doprial prezident menší odpočinok v apartmáne v budo-

ve vtedajšej radnice na ulici J. M. Hurbana. Na túto príležitosť si mesto požičalo od lekárnik Ferdinanda Grossmanna pohovku (dodnes sa nachádza u lekárnikovej vnučky žijúcej vo Viedni – pozn.). Návšteva pokračovala na Námestí slobody (dnešné Mariánske námestie – pozn.), kde prezidenta privítali fanfárkami z Libuše a začala sa vojenská slávnosť pri príležitosti pomenovania Pešieho pluku 41 menom Dr. Edvarda Beneša. Prezident vykonal prehliadku pluku a pritom pripol na jeho zástavu stuhy v štátnych farbách. Túto zástavu dostal pluk od mesta Žilina a po prijatí čestného názvu dňa 28. mája 1936 bola doplnená na rube o podpis prezidenta. Za pluk, ktorý pôsobil v Žiline od 1. októbra 1920, vystupoval legionár plukovník pechoty Emanuel Ambrož, ktorý mu v tom čase velil. Predstavil pluk Dr. Edvarda Beneša, ktorého príslušníci sľúbili byť vzornými vojakmi republiky. Jeho záverečné slová: „Tak sľubujeme“ opakovali po ňom všetci nastúpení vojaci. Prezident Beneš po prehliadke pluku vydal príkaz k nastúpeniu na prípravu slávnostného pochodu a so sprievodom sa vrátil naspäť na radnicu, kde mu bolo podľa rozhodnutia mestského zastupiteľstva v Žiline zo dňa 17. augusta 1936 odovzdané čestné občianstvo mesta a dar – čestný výtláčok Žilinskej knihy na bezdrevnom papieri vydaný Šafárikovou učenou spoločnosťou. Autorom jej väzby

bol umelecký knihár Jozef Morávek z Úval pri Prahe, ktorý ju vyzdobil nielen znakom mesta, ale na zadnej strane pridal i venovanie „Prezidentovi republiky dr. Edvardovi Benešovi“. Manželke pána prezidenta darovali zástupcovia Čičmian vyšívane stolové prestieranie. Prezident sa zároveň podpísal do Pamätnej knihy mesta Žilina.“

Slávnostný obed na počesť prezidenta sa konal od 12. do 14. hodiny v hoteli Grand. Zachovala sa nielen pozvánka, ale aj jedálny lístok z tejto významnej udalosti. „Na obede sa zúčastnili členovia sprievodu prezidenta, predstavitelia žilinského pluku, okresný náčelník Tibor Jesenský, členovia okresného výboru, starosta Andrej Hvizdák a všetci členovia žilinského obecného zastupiteľstva a rady, spolu sto hostí. Prezidenta pri obede obsluhoval jeden z najznámejších žilinských hlavných čašníkov Bedřich Tichánek z hotela Metropol.“ Po obede odišiel prezident Beneš na železničnú stanicu, kde sa s ním rozlúčila vojenská hudba a odcestoval do Považskej Bystrice.

Dňa 23. septembra 1936 strávil v Trenčianskych Tepliciach, odkiaľ odišiel 24. 9. 1936 ráno do Nitry. O tri dni neskôr, 26. septembra 1939, navštívil Prievidzu, Oslany, Nemecké Pravno, Mošovce, kde sa na cintoríne poklonil pamiatke Jána Kollára, a Kláštor pod Znievom. Prespal v Topoľčanoch, odkiaľ sa 27. septembra 1936 vybral do Ružomberka, Černovej, Liptovského Mikuláša, Demänovskej doliny a na záver dňa do Banskej Bystrice, kde prenocoval.

V tejto súvislosti stojí za zmienku Benešovo stretnutie s Andrejom Hlinkom, predsedom HSĽS a stúpencom slovenskej autonómie. Bolo to ich prvé stretnutie po voľbe do prezidentského úradu, ktorý Beneš získal len vďaka podpore HSĽS. A. Hlinka sa rozhodol podporiť jeho kandidatúru výmenou za prísľub decentralizácie štátnej moci, istú formu autonómie a väčšie zastúpenie Slovákov v štátnej správe. Pri stretnutí v Černovej Hlinka vo svojom prejave prisľúbil vernosť Slovákov Československej republike a prezident naopak prisľúbil, že republika sa bude neustále zlepšovať a zdokonaľovať.

Posledný deň svojej oficiálnej návštevy na Slovensku strávil prezident v Banskej Bystrici, Slovenskej Ľupči a Hornom Harmanci, kde položil základný kameň na stavbe železničnej trate Banská Bystrica – Diviaky a Tunela Dr. Edvarda Beneša. Symbolických výkopových prác sa zúčastnili aj krajinský prezident J. Ország, minister železníc R. Bechyně, minister spravodlivosti I. Dérer, starosta Banskej Bystrice M. Samuhel a starosta Harmanca K. Dortenwald či generálny inšpektor česko-slovenskej brannej moci J. Syrový. Slávnostný prejav predniesol minister železníc R. Bechyně. Prvý vrt

E. Beneš pri otvorení prác na trati Banská Bystrica – Diviaky pri Tuneli Dr. E. Beneša v Hornom Harmanci 28. 9. 1936. Zdroj: Štátny archív v Bratislave.

štôlne na banskobystrickom portáli tunela vykonal samotný E. Beneš a následne predniesol slávnostný prejav ako prezident republiky.

Späť do Prahy Beneš odcestoval z banskobystrickej železničnej stanice 28. septembra 1936. Domov sa vracal plný optimizmu. Bol nadšený z toho, ako Slovensko hospodársky a spoločensky vyspelo, dokonca usudzoval, že Slováci, najmä na východe, sú vcelku spokojní aj s usporiadaním republiky, v rámci ktorej môžu naďalej pestovať svoju kultúrnu svojbytnosť. Vývoj sa však neuberal týmto smerom... HSĽS odmietla vstúpiť do koalície a vzniesla kategorické požiadavky na autonómiu Slovenska...

ZVEČNENÍ DO VOSKU. (TAKMER) VŠETCI SVĚTÍ V PEČATIACH

Výstava Štátneho archívu v Bratislave v Univerzitnej knižnici v Bratislave

Dňa 10. januára 2023 sa v priestoroch Univerzitnej knižnice v Bratislave uskutočnila slávnostná vernisáž výstavy *Zvečnení do vosku. (Takmer) všetci svätí v pečatiach*. Výstavu autorsky pripravili pracovníci Štátneho archívu v Bratislave, a to riaditeľka PhDr. Lenka Bartalosová, PhD., PhDr. Ladislav Vrtel a Mgr. Bálint Bartalos. Výstava bola otvorená pre verejnosť do 10. marca 2023.

Výstava prezentovala dva nosné fenomény. Prvým z nich bolo vyobrazenie svätcov a ich atribútov. Samotná úcta k svätým siaha hlboko do histórie a je zdokumentovaná už v polovici druhého storočia. Pôvodne sa obmedzovala len na mučeníkov, neskôr sa rozšírila aj na učeníkov Ježiša Krista – apoštolov, k nim pribudli vyznávači, ktorí nezomreli ako mučeníci, pustovníci a panny a napokon početnú skupinu svätcov predstavujú tiež významní biskupi a cirkevní učitelia. Od desiateho storočia

sa spontánne šírenie kultu svätých začalo regulovať oficiálnym pápežským svätorečením. Súčasťou kanonizovania bolo aj zostavenie legendy o svätom. Z legiend čerpalo aj zobrazovanie svätých na freskách, oltárnych obrazoch, sochách či pečatiach, pretože v legende malo svoj pôvod aj znamenie používané pri zobrazovaní svätca – jeho atribút, teda znamenie pridané k vyobrazeniu svätca, ktoré ho má odlišiť od ostatných svätých a následne sa používa aj samostatne a symbolicky zastupuje určitého svätca. Pochopiteľne, zobrazenie svätých malo svoj vývoj, menilo sa podľa dobových zvyklostí a dobovej módy.

V stredoveku, v čase rozkvetu heraldiky a všeobecného používania erbov, prežívala jeden zo svojich vrcholov aj úcta k svätým. Zobrazovali sa v nespočetných výtvarných, maliarskych, sochárskych či zlatníckych dielach. Keďže skutočnú ľudskú podobu svätcov nik nepoznal, umelci ich odlišovali pridávaním atribútov – predmetov. Napríklad k postave apoštola Petra sa pridávali kľúče, k postave svätej Kataríny Alexandrijskej zlomené koleso, k postave svätého Antona Pustovníka zvon. Svojho patróna mala každá fyzická osoba (jednotlivec či rod), právnická osoba (cech, univerzita, rád), každá

Autori výstavy PhDr. Lenka Bartalosová, PhD., riaditeľka Štátneho archívu v Bratislave (vpravo) a PhDr. Ladislav Vrtel (vľavo) s generálnou riaditeľkou Univerzitnej knižnice v Bratislave Ing. Silviou Stasselovou (v strede). Zdroj: Štátny archív v Bratislave.

Účastníci vernisáže výstavy 10. 1. 2023.

Zdroj: Štátny archív v Bratislave.

lokalita (mesto, obec, región), každý stav (panny, vdovy, deti, invalidi), každé remeslo (tesári, baníci, vinohradníci), každé povolanie (právnici, vojaci, profesori). Niet divu, že ich atribúty sa vždy využívali ako erbové znamenia aj pri tvorbe erbov fyzických a právnických osôb. A je to tak aj v súčasnosti, pretože heraldické pravidlá a zvyklosti ostali nezmenené.

Druhým nosným fenoménom prezentovanej výstavy boli pečate, teda vyobrazenie najznámejších svätcov a svätíc v tomto unikátnom sfragistickom prameni. Výstavné panely dokumentovali špecifiká ikonografie svätých v rôznych obdobiach, ale i na rôznych územiach v rámci Slovenska. Výstava bola zároveň prezentáciou výsledkov pokračujúcej digitalizácie archívneho dedičstva v Štátnom archíve v Bratislave, vďaka ktorej sa novým spôsobom odhaľuje jeho bohatstvo a mnohostranné využitie či už pre diplomatiku, sfragistiku, heraldiku, ikonografiu, cirkevné dejiny, toponomastiku či dejiny umenia.

PaedDr. Veronika Plesníková, PhD.
Štátny archív v Bratislave

VÝSTAVA VÝCHODNÉ SLOVENSKO V OBRAZOCH

Štátny archív v Prešove tohto roku pripravil vo svojich priestoroch na Slanskej 31 v Prešove, mestskej časti Nižná Šebastová výstavu s názvom *Východné Slovensko v obrazoch*, ktorú si návštevníci môžu pozrieť od 1. marca 2023 do decembra 2023.

Obsahom výstavy sú kópie vzácných písomných, ale aj sfragistických, heraldických a genealogických pamiatok, máp, plánov a fotografií zo 16. – 20. storočia s vyobrazením miest, hradov, kostolov, kláš-

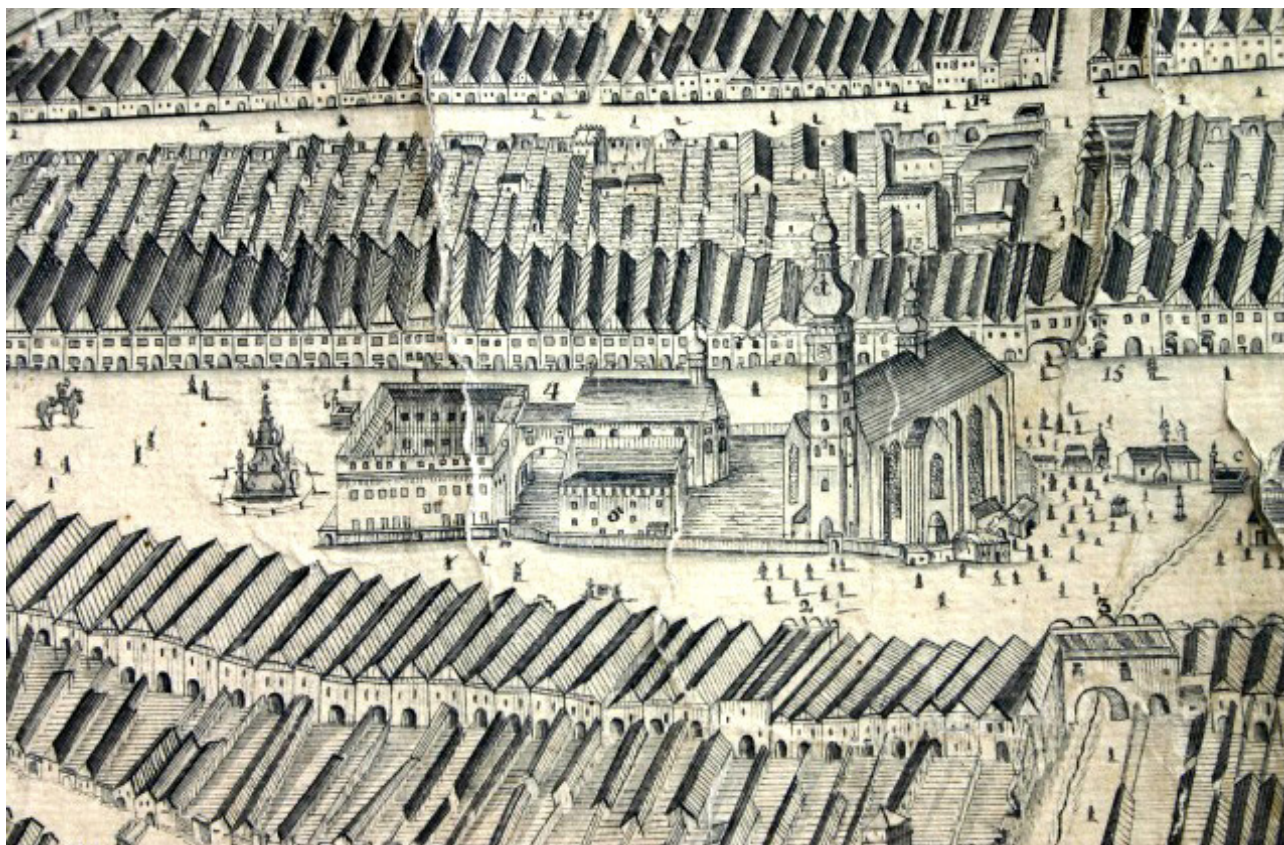
Pohľad na výstavné vitríny a návštevníkov výstavy.

Zdroj: Štátny archív v Prešove.

Pečať mesta Prešov z roku 1506.

Zdroj: Štátny archív v Prešove.

Detail veduty mesta Prešov na mape z roku 1768. Zdroj: Štátny archív v Prešove.

torov a zaujímavých budov z územia Prešovského kraja. Je to vzácny pramenný materiál nielen pre historikov, ale aj architektov a historikov umenia.

Najstaršie dokumenty na výstave sú listiny a listy z rokov 1506 – 1527. Sú na nich pečate piatich východoslovenských miest nazývaných Pentapolitana, a to Košíc, Prešova, Levoče, Bardejova a Sabinova, keďže pečať bol symbolom majiteľa pečate.

Z roku 1757 pochádza erbová listina Márie Terézie, ktorou Jozefovi Pillerovi a jeho potomkom udelila šľachtický titul a erb. V dolnej časti miniatúry je po oboch stranách erbu vyobrazená aj krajina so stromami a vrchmi. Armáles je vyhotovený v knižnej podobe a patrí medzi klenoty archívu.

Najobdivovanejším dokumentom sa stala veduta mesta Prešov zachovaná na najstaršej mape Prešova z roku 1768 od Gaspara Caspara. Okrem historických budov a opevnenia je na nej vidieť aj obyvateľov mesta.

Niektoré archívne dokumenty sú nenápadné alebo poškodené, ale napriek tomu majú nesmierne historickú hodnotu, ako napr. plán hradu v mestečku Stropkov z roku 1767. Vystavené sú aj ďalšie plány historických budov: kláštora františkánov v mestečku Humenné z roku 1791, pútnického Kostola sv. Kríža na Kalvárii v Prešove z roku 1826 a budovy Čierny orol v Prešove z roku 1867.

Ďalšia veduta sa zachovala v záhlaví výučného listu kováčskeho cechu z Michaloviec z roku 1827. Okrem historického jadra mestečka, kostolov, kaštieľa i okolitých hradov Vinné a Brekov je na nej vidieť i zľava prichádzajúceho vandrujúceho tovariša.

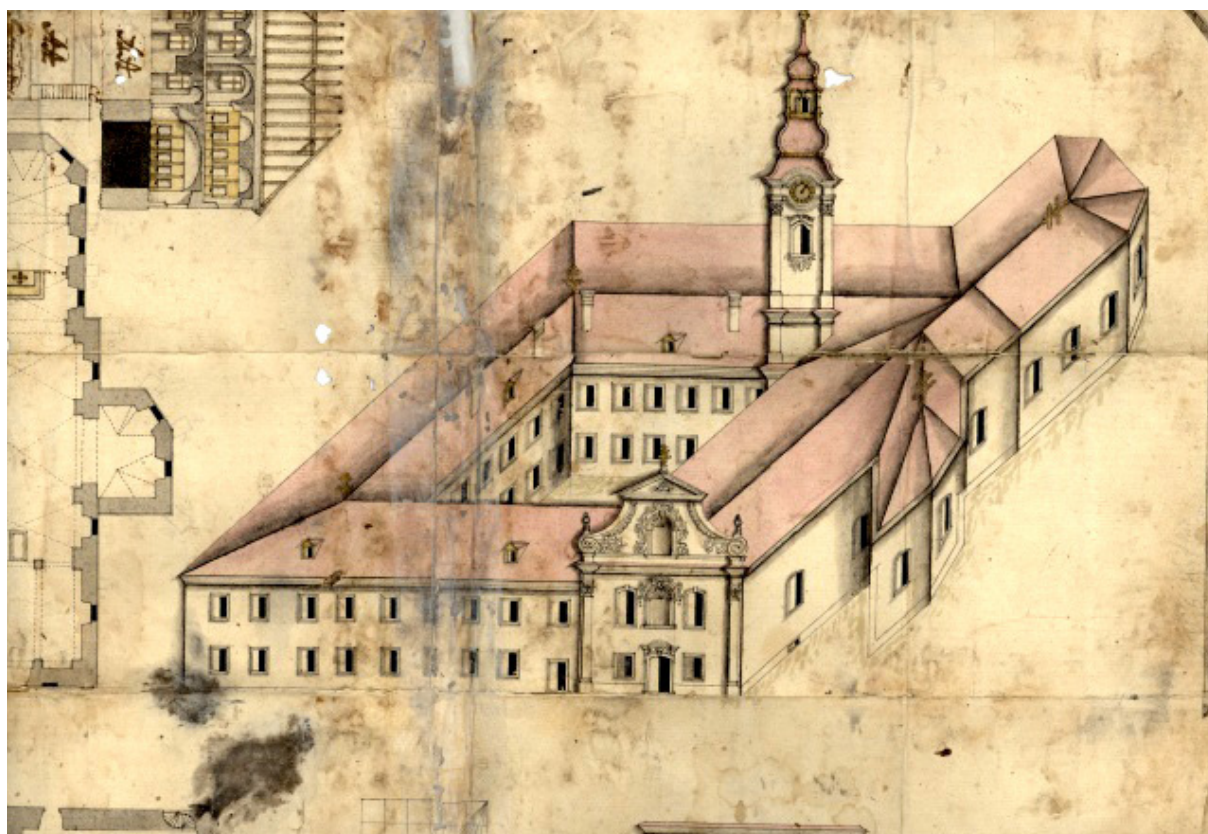
Medzi najznámejšie dokumenty patrí obraz Evanjelického kolégia v Prešove z roku 1866, niekdajšieho sídla Štátneho archívu v Prešove.

Na výstave sú aj fotografie mesta Prešov vyhotovené okolo roku 1915 Kornelom Divaldom, jedným z najslávnejších fotografov v Uhorsku.

Vystavené archívne dokumenty ponúkajú jedinečný pohľad na pôvodnú architektúru, pevnostné systémy, stavebné dominanty a historické jadrá miest východného Slovenska. Umožňujú návštevníkom výstavy nahliadnuť do minulosti a vnímať plynutie času. Uložené sú v rôznych archívnych fondoch, z ktorých je možné študovať aj ďalšie dokumenty s vyobrazeniami miest a dedín východného Slovenska. Výstavu si môžu návštevníci pozrieť osobne alebo formou prezentácie na webovom a facebookovom sídle archívu.

Mgr. Alena Mišíková, PhD.

Štátny archív v Prešove

Plán kláštora františkánov v Humennom z roku 1791. Zdroj: Štátny archív v Prešove.

Veduta Michaloviec v záhlaví výučného listu kováčskeho cechu z roku 1827. Zdroj: Štátny archív v Prešove.

Z MINULOSTI NAŠICH ARCHÍVOV

DEJINY ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V TRNAVE, PRACOVISKO ARCHÍV GALANTA SO SÍDLOM V ŠALI

Dejiny archívov, z ktorých sa postupne vytvoril dnešný archív v Šali, siahajú do polovice 17. storočia. Jeho najstarším predchodcom je Mestský archív v Šamoríne. O spôsobe uchovávaní dôležitých právnych dokumentov mesta Šamorín sa zachovali údaje už z polovice 17. storočia. Mestský archív v dnešnom chápaní vznikol v druhej polovici 19. storočia. Do organizačnej štruktúry štátom riadených archívov bol pripojený v roku 1960, keď bol včlenený do Okresného archívu v Šamoríne.

Okrem Mestského archívu v Šamoríne sú právny predchodcami dnešného archívu aj okresné archívy, ktoré vznikli na základe územnosprávneho členenia platného od 1. februára 1949 v okresoch Dunajská Streda, Galanta, Sereď, Šaľa, Šamorín a Veľký Meder (predtým Čalovo). Rozhodnutie zriadiť okresné archívy sa spája s uznesením zasadnutia Štátnej archívnej komisie v Prahe z 26. októbra 1951. Na jeho základe nariadil Krajský národný výbor v Bratislave 7. marca 1952 ustanoviť v každom okrese jedného odborného archívneho pracovníka, ktorý by riadil činnosť všetkých archívov v okrese po odbornej a organizačnej stránke, zabezpečoval by spojenie archívov a registratúr národných výborov s krajským archívom. Najkvalitnejší archivár v okrese mal byť poverený zriadením okresného archívu. Kde nebolo možné nájsť vhodnú osobu na post okresného archivára, vykonával túto činnosť archívny referent ustanovený spomedzi pracovníkov okresného národného výboru. Svoju činnosť začali okresné archívy ako súčasť tretieho (vnútorného) referátu okresných národných výborov. Okresný archivár bol odborným pra-

covníkom povereným starostlivosťou na svojom úseku činností o všetky národné výbory v okrese. Podľa smernice Povereníctva vnútra č. 14 z roku 1958 sa okresné a mestské archívy stali odbornými archívnymi zariadeniami národných výborov. Tým sa zavŕšil proces osamostatňovania sa okresných archívov od vnútorného referátu okresných národných výborov.

Spočiatku bola prax taká, že funkciu okresného archivára pre viaceré okresy zastávala jedna osoba. S najväčšou pravdepodobnosťou to bolo tak pre nedostatok vhodných pracovníkov. Jeden archivár vykonával funkciu okresného archivára pre okresy Galanta, Senec a Sereď, jeden archivár pre okresy Dunajská Streda a Veľký Meder, jeden pre okres Šaľa a jeden archivár pre okres Šamorín. V priebehu 50. rokov 20. storočia sa však miesta okresných archivárov v jednotlivých okresoch postupne obsadzovali. Činnosť okresných archívov sa v prvých rokoch ich existencie sústredila na vyraďovanie registratúrnych záznamov na úradoch národných výborov. Okrem písomností vzniknutých z činnosti národných výborov sa v tomto čase preberali do archívu aj dokumenty notárskych úradov. Archívy väčšinou sídlili v budovách okresných národných výborov alebo v miestnych kaštieloch. Bolo pre ne vyčlenených niekoľko miestností, v ktorých sa zriadili depoty a kancelárie s bádateľňou. Už v tomto období začali archivári pracovať na prvých archívnych pomôckach, usporadúvali prevzaté archívne fondy, z ktorých niektoré boli vplyvom aj vojnových udalostí v rozsype. Okrem toho boli poverovaní vyhľadávaním archívnych dokumen-

*Renesančný kaštieľ v Šali – sídlo archívu v Šali na snímke z roku 2020.
Foto: Jozef Meliš.*

Výsadná listina mesta Šamorín z roku 1569 z fondu Magistrát mesta Šamorín. Foto: Jozef Meliš.

tov k špecifickým témam – prevažne k dejinám robotníckeho hnutia a Komunistickej strany Československa – pre potreby výstav archívnych dokumentov pri rôznych príležitostiach a rešeršami pre potreby vedeckých pracovníkov z rôznych odborných pracovísk. Počet bádateľských návštev záležal od množstva zachovaných informácií vo fondoch toho-ktorého archívu. Priemerne zaznamenali okresné archívy v 50. rokoch 1 až 3 bádateľské návštevy za rok (okrem Okresného archívu v Šamoríne, ktorý vykázal za rok 1958 až 75 bádateľov). Starostlivosť o registratúry národných výborov v okrese a záchrana archívneho dedičstva si vyžadovali veľkú mobilitu archivárov. Dokladá to výkaz o najjazdených kilometroch služobného

auta typu Škoda 1201 vybaveného autorádiom priradeného pri Okresnom archíve vo Veľkom Mederi. Koncom 50. rokov bolo na tomto služobnom vozidle najjazdených ročne približne 50 000 km.

Pretože sa v okresoch Veľký Meder a Dunajská Streda spočiatku nedarilo obsadiť miesto pracovníka okresných archívov kvalifikovanou osobou, poveril bratislavský krajský archivár v roku 1953 vykonávaním odborných archívnych činností v týchto okresoch Dr. Ovídia Fausta. Ten vypoľahal aj okresnému archivárovi v Šamoríne Imrichovi Latkóczymu. Pozícia archivára v okresoch Dunajská Streda a Veľký Meder bola obsadená až v júli 1954, keď sa funkcie archivára ujal Alexander Kršák. Na tejto pozícii pracoval do 15. janu-

ára 1956, keď bol služobne preradený na miesto okresného archivára v Senci. Alexander Kršák sa osobne zúčastňoval vyradovania registratúrnych záznamov na národných výboroch v okrese a tým pre archív získal prvé prírastky v podobe archívnych fondov notárskych úradov, ktoré boli v tom čase zmanipulované s fondmi národných výborov. Alexander Kršák tak položil základy Okresného archívu v Dunajskej Strede. Po jeho odchode zostala funkcia okresného archivára pre okresy Dunajská Streda a Veľký Meder neobsadená až do konca roka 1957, keď bol za okresného archivára v Dunajskej Strede vymenovaný Alexander Kovács. Už začiatkom roka 1960 zastupoval chorého okresného archivára Kovácsa František Žifčák, ktorý sa po zapracovaní v Okresnom archíve v Šamoríne stal v priebehu roka 1960 až do 1. júla 1963 riadnym okresným archivárom v Dunajskej Strede. Za jeho pôsobenia sa v roku 1962 presťahoval archív do priestorov v Žltom kaštieli v Dunajskej Strede. Okresný archív vo Veľkom Mederi sa v roku 1957 personálne osamostatnil od Okresného archívu v Dunajskej Strede. Okresným archivárom sa v tomto roku stal Bruno Janík, ktorého v roku 1959 vystriedal Jozef Kúr a neskôr Imrich Latkóczy, ktorý bol okresným archivárom vo Veľkom Mederi do 1. júna 1961. Od 1. júla 1956 bol zriadený Okresný archív v Seredi a okresným archivárom sa stal Ján Straka. Úlohu archivára dovtedy plnil referent na okresnom národnom výbore Ľudovít Ševeček. Až po nástupe Jána Straku sa začalo s vyradovaním v registratúrach národných výborov a dokumenty boli do archívu preberané až od roku 1957, pretože dovtedy archív nedisponoval vhodnými priestormi na uloženie archívnych dokumentov. Okresný národný výbor v Šamoríne sa snažil obsadiť miesto okresného archivára už od apríla 1952. Na toto miesto navrhli Imricha Latkóczyho, ktorý funkciu prijal. Krátky čas v roku 1953 vykonával úlohu archívneho pracovníka v Šamoríne aj Štefan Chlebo. Okresný archív v Šali bol založený už v roku 1952 a okresnou archivárkou sa stala Terézia Petrová. Archív sídlil v suterénnych priestoroch okresného národného výboru. Teréziu Petrovú nahradila medzi rokmi 1953 a 1954 Žofia Cvalingová. Od 1. januára 1955 do 1. novembra 1955 Štefan Kučera a po ňom Štefan Benci, ktorý sa stal dôležitou osobnosťou pre formovanie archívu v Šali. Po reorganizácii okresov v roku 1960 zanikli okresné archívy v Seredi, vo Veľkom Mederi, v Šamoríne a z právneho hľadiska

v Šali. Podľa novej organizačnej štruktúry verejnej správy pokračoval vo svojej činnosti len Okresný národný výbor v Galante a Okresný národný výbor v Dunajskej Strede, pri oboch pokračovali vo svojej činnosti aj archívy.

Pôvodný Okresný archív v Galante bol založený v roku 1952. Okresným archivárom v rokoch 1952 a 1954 bol Jozef Benkovský, ktorého nahradil Karol Niedermann a od roku 1957 Katarína Forróová. Okresný archív v Galante mal k dispozícii jednu miestnosť v neogotickom kaštieli v Galante a pre potreby archívu bola vytipovaná budova kaštieľa v obci Nebojsa. Plán presťahovať archív do Nebojsy sa nenaplnil, pretože kaštieľ v tejto obci bol priradený Slovenskému úradu dôchodkového zabezpečenia. Pre nedostatok priestorov bol po reorganizácii v roku 1960 premiestnený okresný archív z Galanty do Šale, čo v skutočnosti znamenalo, že vo svojej činnosti prakticky pokračoval bývalý okresný archív v Šali pod novým názvom Okresný archív v Galante so sídlom v Šali. Vedúcim archivárom pre národné výbory v novozriadenom okrese Galanta sa stal už spomínaný Štefan Benci. V priebehu roka 1960 boli do Šale presťahované archívne dokumenty z Galanty a zo Serede. S archívmi sa presťahovali aj zamestnanci, a tak v archíve v Šali pôsobili okrem Štefana Benciho bývalý okresný archivár zo Serede Ján Straka a bývalá okresná archivárka z Galanty Katarína Forróová. O zlúčení Okresného archívu v Dunajskej Strede s Okresným archívom v Galante sa rozhodlo v roku 1964. Zlúčením vznikol Oblastný archív Galanta so sídlom v Šali, ktorý od svojho vzniku zápasil s priestorovými problémami. Bol uložený v suterénnych priestoroch bývalého Okresného národného výboru v Šali. Vďaka iniciatíve riaditeľa archívu v Šali Štefana Benciho sa začala v roku 1971 spolupráca s Mestským národným výborom v Šali vo veci adaptácie budovy šalianskeho kaštieľa pre účely Oblastného archívu Galanta so sídlom v Šali. Do priestorov kaštieľa sa archív presťahoval v roku 1974 zo suterénnych priestorov budovy bývalého okresného národného výboru, pôvodne postavenej v roku 1935 pre Okresný úrad v Šali.

V roku 1969 sa vplyvom zmien v umiestnení Štátneho archívu v Nitre situácia skomplikovala. Na základe uznesenia vlády boli pre účely nápravného zariadenia v Nitre uvoľnené pôvodné priestory župnej väznice v Nitre, kde dovtedy sídlil Štátny archív v Nitre. Časť archívnych fondov nitrianskeho archívu bola preto presťahova-

ná v roku 1972 do už čiastočne upravenej budovy kaštieľa v Šali a časť fondov bola premiestnená do kaštieľa v Malej Lúči, kde sa nachádzalo registračné stredisko (spisovňa) Okresného národného výboru v Dunajskej Strede a kde mal predtým už svoje depoty bývalý Okresný archív v Dunajskej Strede. Oblastný archív Galanta so sídlom v Šali sa musel uspokojiť s jedným krídlom štvorkrídlového objektu kaštieľa v Šali, čo spôsobilo, že archívne dokumenty z jeho spádovej oblasti aj naďalej museli zostať u pôvodcov, pretože archív nemal dostatočné priestorové kapacity na preberanie dokumentov.

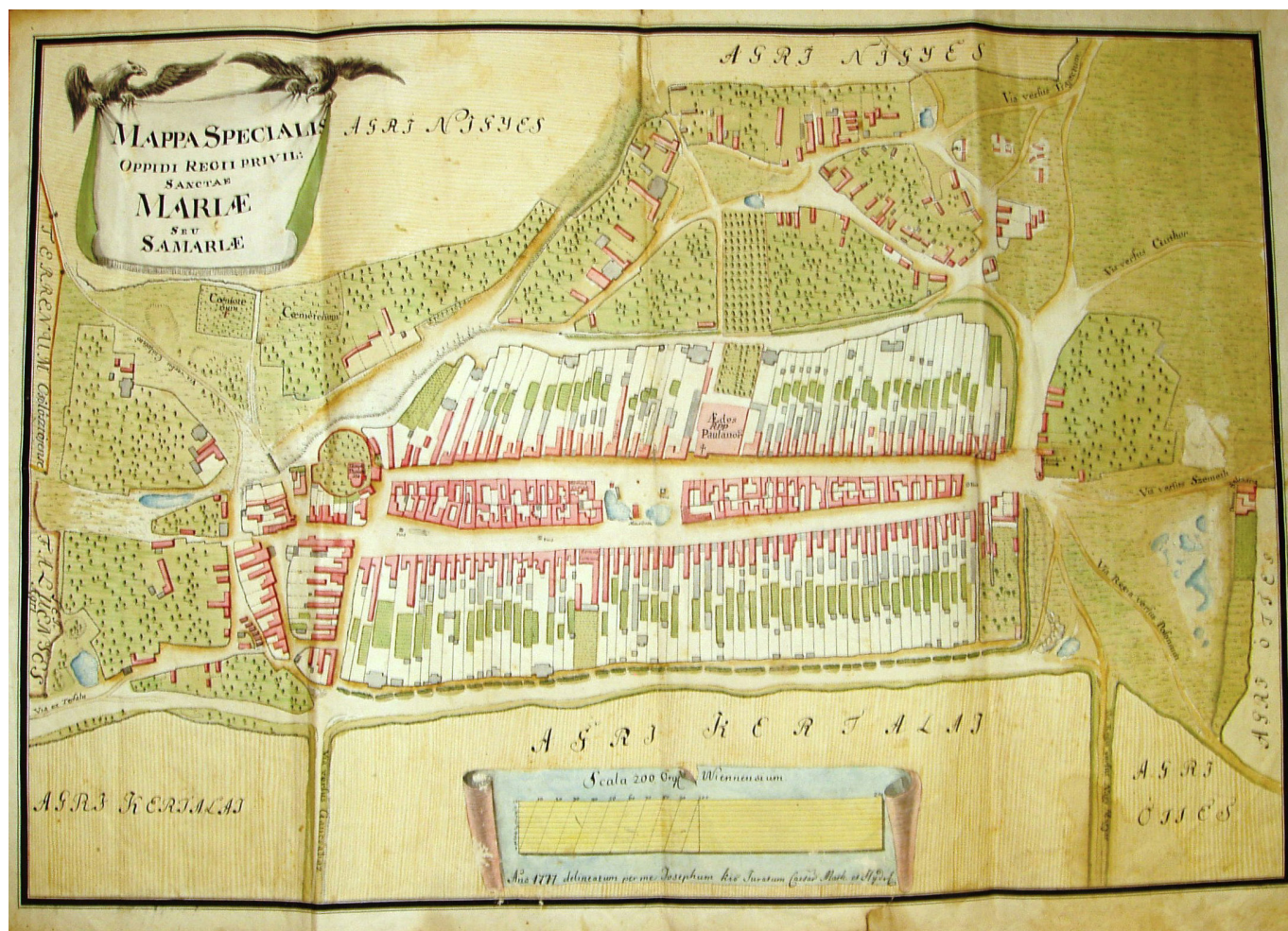
Oblastný archív Galanta so sídlom v Šali zápasil aj s nedostatkom odborných pracovníkov. Prvým vysokoškolsky vzdelaným zamestnancom archívu bol promovný historik Jaromír Bajza, ktorý však v archíve pracoval krátky čas v rokoch 1965 – 1966. Až do roku 1976, keď bola do archívu prijatá absolventka Katedry československých dejín a archívnictva na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave Edita Fehérová, nemalo pracovisko vysokoškolsky vzdelaného archivára. V tomto období dochádza aj k personálnym zmenám vo vedení archívu. Vedúceho archívu Štefana Benciho z dôvodu jeho zdravotného stavu od konca roku 1974 zastupovala Alžbeta Cimermanová, ktorá bola poverená vedením archívu. Od roku 1986 prevzala vedenie archívu Veronika Nováková, ktorá spočiatku zastupovala Alžbetu Cimermanovú a od roku 1987 sa stala riaditeľkou archívu. Po nastúpení Veroniky Novákovej na post riaditeľky zaznamenal archív všestranný rozmach. Zvyšovala sa úroveň odborných činností, zaviedli sa pravidelné kontroly pôvodcov registratúr a dával sa väčší dôraz aj na správu vlastnej registratúry. Jej úsilím sa podarilo vo veľkej miere zrekonštruovať a zmodernizovať budovu kaštieľa v Šali, čím sa zlepšilo pracovné prostredie a podmienky uloženia archívnych dokumentov. Usporiadúvaním odborných prednášok a konferencií, participáciou na tvorbe mestských a obecných monografií si archív pod jej vedením získal silnú pozíciu v obvode jeho územnej pôsobnosti. Odbornú fundovanosť Veroniky Novákovej, ktorou pozdvihovala činnosť archívu, dokumentujú jej členstvá vo viacerých odborných komisiách a spoločnostiach.

Po prijatí archívneho zákona v roku 1975, ktorý nepoznal typ oblastného archívu uchovávaťceho dokumenty okresnej a miestnej proveniencie, sa pre označenie dnešného archívu postupne ustá-

lilo pomenovanie Štátny okresný archív v Galante so sídlom v Šali. Postupne sa zlepšilo aj odborné zloženie archívu, priestorové problémy ale naďalej pretrvávali. Mierne zlepšenie nastalo len v roku 1987, keď sa pre ohrozenie stavu dokumentov z kaštieľa v Malej Lúči vysťahoval Štátny oblastný archív v Nitre, ktorý vtedy dočasne premiestnil svoje dokumenty do Slovenského národného archívu. Do týchto nevyhovujúcich priestorov mohol galantský okresný archív prevziať v roku 1987 fondy notárskych úradov a škôl z 19. a z prvej polovice 20. storočia, pravda len odtiaľ, kde sa tieto dokumenty zachovali. Po prijatí novely archívneho zákona v roku 1991 sa právne upravilo aj postavenie Štátneho okresného archívu Galanta so sídlom v Šali, ktorý v tom čase ako jediný okresný archív na Slovensku spravoval archívne dokumenty z dvoch okresov. Prednosta Okresného úradu v Galante a prednosta Okresného úradu v Dunajskej Strede podpísali zmluvu o spoločnom spravovaní okresného archívu. Dňa 24. júla 1996 v zmysle územnej reorganizácie Slovenskej republiky vznikol okres Šaľa. Archív sa stal odborným zariadením nového Okresného úradu v Šali pod názvom Štátny okresný archív v Šali. Postupne sa pre tento archív začali vytvárať lepšie podmienky. Štátny oblastný archív v Nitre sa z budovy kaštieľa v Šali odsťahoval v roku 1996. Od tohto času je budova kaštieľa využívaná výlučne pre účely archívu v Šali s územnou pôsobnosťou v okresoch Dunajská Streda, Galanta a Šaľa. Pri reforme štátneho archívneho systému v roku 2002 sa Štátny okresný archív v Galante so sídlom v Šali stal pobočkou Štátneho archívu v Bratislave a od prijatia novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v roku 2015 sa stal súčasťou Štátneho archívu v Nitre ako jedno z jeho pracovísk. Novela archívneho zákona v roku 2020 priňiesla ďalšiu organizačnú zmenu, ktorou sa archív pričlenil k Štátnemu archívu v Trnave ako pracovisko Archív Galanta so sídlom v Šali.

Budova archívu

Archív v Šali sídli v renesančnom kaštieli v Šali. Kráľ Rudolf II. 19. mája 1586 daroval okrem iného aj panstvo Šaľa jezuitom na účely zriadenia kolégia, ktoré malo slúžiť pre výchovu a vzdelávanie rehoľného kňazského dorastu. V roku 1598 sa do Šale presťahovalo kolégium z Kláštora pod Znievom spolu so strednou školou, profesormi, žiakmi

Plán mesta Šamorín z roku 1771 z fondu Magistrát mesta Šamorín. Foto: Veronika Nováková.

a školskými zariadeniami. Študenti boli spočiatku ubytovaní v miestnych šľachtických domoch. V roku 1604 sa slávnostne položil základný kameň nového kolégia. Na jeho stavbe pracovali talianski stavitelia. Projekty navrhol Jozef Brizio, na stavbe pracovali Ján Camillus, Mikuláš Malcrida, Ambróz Bernardinus a Mikuláš Dietrich. Už v čase položenia základného kameňa bola kolégiu odovzdaná knižnica. Či bola samostatnou stavbou alebo bola súčasťou komplexu budovy kolégia, pramene nespomínajú. Prvým rektorom kolégia bol Alfonz Carillo, ktorého v tejto funkcii vystriedal Alexander Dobokai. V roku 1601 tu pôsobilo päť pátrov, päť magistrov a štyria rehoľní bratia. Študovalo tu vyše 400 žiakov a medzi vyučujúcimi, i keď krátky čas v rokoch 1601 a 1602, bol aj Peter Pázmaň, neskorší ostrihomský arcibiskup, zakladateľ Trnavskej univerzity, známy filozof, určujúca postava uhorských dejín 17. storočia. V roku 1602 malo kolégium už 17 vyučujúcich, no v tomto roku bola jeho činnosť v dôsledku morovej epidémie prerušená. Študenti sa vrátili až v roku 1603. Medzi vý-

znamných študentov šalianskeho kolégia patrí Mikuláš Esterházi, ktorý sa narodil v Galante v roku 1582. Rodičia ho dali študovať do kolégia v Šali, kde ako 19-ročný konvertoval. Manželstvom získal významné imanie, do ktorého patrili aj majetky po Turzovcoch. Od roku 1625 bol aj veliteľom novozámockej pevnosti, ktorá bola protitureckou baštou, a v rokoch 1625 – 1645 bol palatínom, najvyšším krajinským hodnostárom v Uhorsku.

V roku 1605 malo kolégium už 21 vyučujúcich, no do sľubného rozvoja zasiahlo povstanie Štefana Bočkaja, ktorý vyhnal jezuitov nielen z kaštieľa, ale aj z celého okolia. V roku 1606 bol prijatý zákon, ktorý zakázal jezuitom vlastníť majetky. Pápež Pavol V. sa v listine zo 6. novembra 1609, ktorú adresoval kráľovi Matejovi II., prihovárал za obnovenie vzdelávacích zariadení, medzi nimi doslovne aj za šalianske kolégium. Majiteľom kaštieľa sa stal ostrihomský arcibiskup. V roku 1622 napísal ostrihomský arcibiskup Peter Pázmaň domový poriadok pre svoj dvor v Šali. Je to dôkaz, že budova niekdajšieho kolégia bola dobudovaná

*Audítórium prednáškovej miestnosti počas jednej z pravidelne organizovaných konferencií v roku 2015.
Foto: Hildegarda Pokreis.*

na kaštieľ. Pôdorys budovy z tohto obdobia nie je známy. Zachoval sa až pôdorys zo šesťdesiatych rokov 17. storočia, keď budova slúžila aj na obranné účely. Peter Pázmaň zariadil, aby dôchodky zo šalianskych majetkov boli odovzdané pre školy, kolégiá a od roku 1635 pre novozriadenu univerzitu v Trnave. V rokoch 1650 – 1663 fungovala v kaštieli škola, ktorá mala viac ako 100 žiakov. Medzi učiteľmi nachádzame také známe mená ako Andrej Banko, Michal Becaria, Michal Lučic, Ján Vášárheji, Filip Kausich, František Galgóci, František Vysočáni a Jakub Fáber. Až do roku 1635 sa v budove nachádzala aj veľmi vzácna knižnica, ktorá sa stala súčasťou novozriadenej univerzitnej knižnice v Trnave.

Turci už od roku 1529 ohrozovali celé územie dnešného južného Slovenska a aj Šaľu viackrát vyplienili. Obzvlášť vážnou sa stala situácia po páde Nových Zámkov v roku 1663. Uvedomujúc si nebezpečenstvo tejto situácie začalo sa s budovaním nového pevnostného systému aj na území dnešného západného Slovenska, a tak nariadil kráľ Leopold I. v roku 1665 postaviť pri Váhu v Šali vojenskú pevnosť. Na pláne tejto pevnosti je zakreslená cesta označená ako „cesta ku kaštieľu“. Z toho je jasné, že kaštieľ v Šali bol v tomto období využívaný rehoľou jezuitov. Ustavičné turecké nebezpečenstvo sa ukončilo oslobodením Nových Zámkov v roku 1685. Po zrušení jezuitskej rehole prešlo celé panstvo v roku 1774 do majetku kráľovskej komory a stalo sa majetkom verejných základín. Dňom 1. decembra 1793 začala v budove

kaštieľa činnosť Prefektúra verejnozákadinných majetkov dištriktu Šaľa, ktorého prvým prefektom sa stal Juraj Pongráč. Umiestnenie tohto úradu, ku ktorému patrilo 27 hospodárskych celkov rozprestierajúcich sa prevažne na území západného Slovenska (napr. panstvo Diósek, Veľký Máger, Marianka, Vrakúň, Mária Čalád, Boleráz), si vyžiadalo dôkladnú rekonštrukciu objektu, opravu strechy, opevnenie múrov a boli rozšírené aj pivničné priestory. Pôvodne mala pivnica kapacitu na 2160 okovov (1 okov = 60 litrov) vína, po rozšírení tu bolo možné umiestniť 4974 okovov vína. Upravili sa aj všetky obytné priestory. Zo zachovaných plánov vieme, že na prízemí sa nachádzal úrad správcu majetkov, byt hospodárskeho úradníka, miestnosť pre služobníctvo, knižnica, sklady dreva a byt strážcov veží, na poschodí bol umiestnený byt kancelistu, izba pisára, celá severná strana bola vyhradená pre byt prefekta a v prednej časti budovy na poschodí bol umiestnený archív a hosťovské izby. Vykurovanie miestností bolo realizované murovanými kachľami, do ktorých sa nakladalo z otvorených chodieb.

V dvadsiatych rokoch 19. storočia pod vedením staviteľa šalianskeho kostola Juraja Schwartza bola urobená ďalšia rekonštrukcia kaštieľa. Byty, ktoré sa nachádzali v budove už v štyridsiatych rokoch minulého storočia, sa prenajímali a tak medzi jeho obyvateľmi nachádzame inžinierov, staviteľov železničnej trate Viedeň – Budapešť. Po vzniku Československej republiky tu boli naďalej úrady správy verejných základín, ale aj žandárska stanica,

väznica, škola a, samozrejme, byty rôznych úradníkov. Aj v medzivojnovom období tu bol naďalej umiestnený archív zrušených verejných základín z Bratislavy a Banskej Bystrice. Jednotlivé oblastné úrady verejných správ už od roku 1793 zasielali do tunajšieho archívu svoje staršie písomnosti, ktoré tu zostali až do roku 1938, keď bol archív po Viedenskej arbitráži prenesený do kaštieľa lesného revíru v Necpaloch, potom do kaštieľa v Radvani, odkiaľ sa dostal do Štátneho ústredného archívu v Bratislave.

Po II. svetovej vojne, keď došlo k znárodneniu majetkov verejných základín, zostala budova bez funkcie a začal sa jej rapidný úpadok. Boli tu umiestnené núdzové byty a rôzne dielne. Začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia bola úplne v dezoľatnom stave. S rekonštrukciou sa začalo v roku 1963, keď opravili strechu. Oprava sa uskutočnila veľmi pomaly a bola dokončená až v roku 1974 ministerstvom vnútra.

Ďalšia veľká rekonštrukcia budovy kaštieľa sa uskutočnila v dvoch etapách medzi rokmi 1998 – 2008, pričom záverečná fáza rekonštrukcie stále čaká na svoje ukončenie. Po opustení časti budovy kaštieľa Štátnym oblastným archívom v Nitre v roku 1996 boli vyprázdnené priestory v dezoľatnom stave, bola narušená statika budovy, prepadnutý strop a zničená kanalizácia. Prvá etapa rekonštrukcie budovy v tom čase už Štátneho okresného archívu v Šali sa po dlhých prietahoch začala v roku 1998 a bola ukončená v roku 2002 pod vedením Okresného úradu v Šali, na ktorého v roku 1996 prešla zriaďovateľská povinnosť. Opravená bola však len štvrtina budovy. Druhá etapa rekonštrukcie sa uskutočnila v rokoch 2005 – 2008 už pod vedením ministerstva vnútra, keďže zriaďovateľská povinnosť vtedy už Štátneho archívu v Bratislave, pobočka Šaľa prešla na ministerstvo. Napriek tomu, že rekonštrukcia objektu nebola dodnes ukončená, sa po získaní regálovej techniky do sídelného objektu archívu v Šali v roku 2010 podstatne zlepšilo uloženie časti archívnych dokumentov. Rekonštrukcia budovy kaštieľa sa od roku 1998 mohla uskutočniť len vďaka obetavému prístupu riaditeľky Veroniky Novákovej a celého pracovného kolektívu.

*Výstavné priestory v suteréne archívu na snímke z roku 2011.
Foto: Hildegarda Pokreis.*

Detašovaným pracoviskom archívu naďalej zostal kaštieľ v Malej Lúči (národná kultúrna pamiatka), ktorý je od roku 2004 v správe ministerstva vnútra. Kaštieľ pôvodne slúžil ako letné sídlo Pálffyovcov. Táto budova dodnes neprešla žiadnou opravou a jej stav sa od roku 1987, keď už bolo deklarované, že nie je vhodná na uloženie archívnych dokumentov, ešte viac zhoršil.¹

*Mgr. Jozef Meliš, PhD.
Alianz – Slovenská poisťovňa, a. s.*

¹ Tento text bol vypracovaný na základe doterajších prác o dejinách archívu vypracovaných Veronikou Novákovou a poznatkov z výskumu prameňov uložených v registratúre archívu. Text vznikol pre potreby vydania sprievodcu po archíve v čase, keď bol autor vedúcim pracoviska v Šali.

SPOLOK SVÄTEHO VOJTECHA A BUDOVANIE ARCHÍVNICTVA NA SLOVENSKU

Spolok svätého Vojtecha (SSV) má nezastupiteľnú úlohu v slovenských dejinách najmä koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Jeho základnou ambíciou už od jeho vzniku v roku 1870 bolo združovať Slovákov žijúcich v Rakúsko-Uhorsku aj v zahraničí, medzi ktorými chcel naprieč všetkými spoločenskými vrstvami zrozumiteľným spôsobom rozširovať náboženskú a mravnú vzdelanosť, praktický katolicizmus a prispieť k zveľaďovaniu základných škôl.

Po zatvorení slovenských gymnázií a Matice slovenskej v roku 1875 spolu s Muzeálnou slovenskou spoločnosťou založenou v roku 1893 musel za mimoriadne náročných podmienok plniť zodpovednú úlohu v národnom hnutí. Založenie SSV a Muzeálnej slovenskej spoločnosti aspoň čiastočne umožňovalo, predovšetkým formou zbierok historických dokumentov vytváranie základov neskoršieho Archívu SSV a Archívu Slovenského národného múzea v Martine.¹

Archív SSV vznikol postupne. V spolkových písomnostiach sa prvý raz spomína spolu s knižnicou v roku 1886.² Tvorili ho písomnosti, ktoré produkoval samotný spolok (*Intranea*) a písomnosti z pozostalostí významných osobností (korešpondencia), týkajúce sa významných udalostí súvisiacich s Trnavou (Slovenské učené tovarišstvo, Trnavská univerzita), ktoré sa do spolku dostávali zbierkovou činnosťou (*Extranea*). K usporadúvaniu a systematickej práci v archíve sa pristúpilo v medzivojnovom období. Podobne ako archív sa pri spolku formovala aj spolková knižnica. Pomyselným záverom prezentácie SSV bolo Múzeum F. R. Osvalda, ktoré pri spolku vzniklo v roku 1934.³

Práve tieto predpoklady pravdepodobne ovplyvnili i situáciu, v ktorej sa SSV ocitol po druhej svetovej vojne, keď prišlo ku kreovaniu systému slovenských archívov. Slovenské archívnictvo prešlo v rokoch 1951 – 1953 prechodným organizačným zabezpečovacím štádiom. V rokoch 1954 – 1960

boli položené základy archívnictva, čo predstavovalo začiatok jednotného organizovaného archívnictva v Československu.⁴

Budovanie archívnictva na Slovensku pritom narážalo na nedostatok tradície, nepochopenie komunistickej predstavy, nedostatok odborných archivárov a vo verejnosti pestovaný negatívny postoj k administratíve a byrokracii. Zo strany štátnych predstaviteľov 50. rokov 20. storočia, a to aj pre archívy bolo skôr pravidlom stanovovanie nereálnych cieľov a vypracúvanie nereálnych koncepcií, ktoré nevychádzali z objektívnych skutočností.⁵

Príkladom toho je aj SSV, ktorý sa na základe rozhodnutia zhora stal na určité obdobie kompetentným za všetky cirkevné archívy, knižnice a pamiatky na Slovensku, aby takmer vzápätí prišiel o časť svojho vlastného archívneho materiálu v prospech archívov zriadených štátom.

Príspevok sa pokúša načrtnúť priebeh týchto udalostí, ktoré sa viažu k 50. a 60. rokom 20. storočia, najmä prostredníctvom písomností uložených v samotnom Archíve SSV (zápisnice Správneho výboru SSV, písomnosti *Intranea*) a písomností Slovenského úradu pre veci cirkevné (SLOVÚC), ktorý bol na Slovensku povereným na dosiahnutie podriadenosti cirkvi štátu, uložených v Slovenskom národnom archíve. Mapuje postavenie SSV a jeho snahy o sumarizáciu stavu cirkevných archívov na Slovensku, koordináciu činnosti archívov a knižníc katolíckej cirkvi prostredníctvom Cirkevnej archívnej rady a postupné okresávanie kompetencií SSV, keď sa postupne stal zodpovedným len za svoj vlastný podnikový archív a musel bojovať o svoj vlastný zbierkový archív.

Nová kompetencia SSV

SSV už po ukončení druhej svetovej vojny ovplyvnili politické zásahy najmä v jeho personálnom obsadení. Po februári 1948 sa pozícia cirkvi i samotného SSV začala zhoršovať a zásahy voči nemu boli stále výraznejšie. Obmedzená bola sloboda tlače a edičná činnosť spolku, v roku 1953 bola rozpustená takmer štvrtá miliónová členská

¹ DOBROTKOVÁ, Marta. *Vývoj archívov na Slovensku. Dejiny archívov a archívnictva v Európe a na Slovensku (vysokoškolská učebnica)*. Trnava : Trnavská univerzita, 2022, s. 37. [cit. 2023-03-19], Dostupné na internete: https://ff.truni.sk/sites/default/files/dokumenty/katedry/kkj/TRUNI_VYVOJ_ARCHIVOV_NA_SLOVENSKU.pdf.

² Archív Spolku svätého Vojtecha (ďalej len Archív SSV), fond (ďalej len f.) Spolok svätého Vojtecha (ďalej len SSV), Archív správy (ďalej len AS), C1, Zápisnica výborového zasadnutia SSV z 1. septembra 1886, s. 277.

³ Viac k Archívu SSV ZACHAROVÁ, Mária. Archív Spolku svätého Vojtecha. In *Fórum archivárov*, 2022, roč. 31, č. 3, s. 52-57.

⁴ PIVOLUSKA, Ján. Začiatky budovania jednotnej organizácie archívnictva na Slovensku a vznik Slovenskej archívnej správy. In *Slovenská archivistika*, 1988, roč. 23, č. 1, s. 25 a s. 40.

⁵ MIŠOVIČ, Milan. Premeny štátnych okresných archívov. In RAGAČOVÁ, Júlia (ed.). *Dejiny archívov na Slovensku*. Bratislava : MV SR, odbor archívov a registratúr, 2008, s. 90-91. ISBN 978-80-969122-8-5.

základňa a spolok bol prostredníctvom novoprijatého štatútu pretvorený na účelové zariadenie rímskokatolíckej cirkvi, ktoré malo slúžiť „*potrebám kostolov a duchovenstva a v sektore náboženskej tlače a devocionálií malo uspokojiť náboženské potreby veriaceho pracujúceho ľudu*“. Podľa odseku II, písm. d) tohto štatútu sa spolok stará „*o muzeálne pamiatky, archívy a knižnice r. kat. cirkvi v rámci zásad a smerníc, vydaných pre tento úsek príslušnými orgánmi*“.⁶

Štát začal cirkevným archívom venovať pozornosť už pred ukotvením nového spolkového štatútu v roku 1953. V júni roku 1951 bola pod vedením SLOVÚC zorganizovaná porada so zástupcami Povereníctva pôdohospodárstva, Pôdohospodárskeho archívu, Povereníctva školstva, vied a umení a Knižnice slovenskej univerzity, na ktorej sa riešila situácia cirkevných archívov a knižníc. „*Vo veci archívov bolo dohodnuté, že až do konečno-platného rozriešenia archívn(i)ctva v rámci pripravovaného zákona o archívoch cirkevné archívy sústredené v Jasove, event. na iný(h) miestach, bude spravovať odborníkom Pôdohospodársky archív, odb. v Rožňave*.“ Zástupcovia Pôdohospodárskeho archívu navrhli zriadenie ústredného cirkevného archívu, ktorého vedenie by podliehalo odboru alebo oddeleniu SLOVÚC, s čím SLOVÚC nesúhlasil.⁷

V septembri roku 1951 SLOVÚC po dohode s Povereníctvom vnútra poveril krajské národné výbory, aby vyhotovili správu o stave cirkevných archívov na Slovensku. Mali sa zamerať na archívy „*vierohodných miest pri sídelných kapitulách*“, na archívy pri biskupských úradoch a archívy z vyprázdnených kláštorov. Mali mapovať druh archíválií, ich stav, miesto a spôsob uloženia, bezpečnosť a dozor nad materiálom a ich približný rozsah, ktorý mal byť stanovený aspoň odhadom krajiniským archivárom. Krajský národný výbor v Bratislave informoval SLOVÚC vo veci cirkevných archívov 29. mája 1952. Archív SSV sa v súpise určenom pre SLOVÚC nespomína, no napriek tomu neunikol pozornosti krajského archivára Ľudovíta Fuzáka.⁸ Podľa korešpondencie SLOVÚC z júla 1952 mali byť archívy pôvodných *loca credibilia* odovzdané do správy kraj-

ských archívov, ostatné cirkevné archívy mali byť spísané a následne sa mal podať návrh Slovenskej archívnej komisii vo veci riešenia otázky správy a starostlivosti o tieto archívy.⁹

Súpis nesplnil všetky očakávania a neobsiahol všetky archívy, keďže v apríli 1953 sa na SLOVÚC obrátilo Povereníctvo vnútra a žiadalo vydanie pokynov pre tajomníkov cirkevných oddelení krajských národných výborov na Slovensku, „*aby v spolupráci s krajskými archivármi vyšetrili súčasný stav všetkých cirkevných archívov v ich krajoch a podali o tom podrobnú správu*“. Správy sa mali predložiť Povereníctvu vnútra – Slovenskému ústrednému archívu do 26. apríla 1953. Do konca apríla 1953 mala byť podaná podrobná správa o stave cirkevných archívov na Slovensku Štátnej archívnej komisii.¹⁰

Vládne nariadenie č. 29/1954 Zb. zo 7. mája 1954 umožnilo vznik Štátneho slovenského ústredného archívu v Bratislave, z pôvodných krajských archívov sa vytvorili štátne archívy, do ktorých sa začlenili v roku 1956 aj bývalé pôdohospodárske archívy, a do ich operatívnej starostlivosti prešli i niektoré najvýznamnejšie archívy katolíckej cirkvi.¹¹ Cirkevné archívy boli v rámci tohto vládneho nariadenia vnímané ako ostatné archívy (§3, písm. d) a boli sústredené do Jednotného štátneho archívneho fondu. Mali slúžiť predovšetkým potrebám orgánov, pri ktorých boli zriadené. Ich správu mali vykonávať kompetentné orgány podľa smerníc Ministerstva vnútra (§ 5, ods. 2). Mohli byť začlenené do štátnych archívov, o čom mal rozhodnúť minister vnútra po dohode s kompetentnými ministrami (§ 9).

O slabej a neúplnej predstave o stave cirkevných archívov na Slovensku aj po prijatí vládneho nariadenia informuje list SLOVÚC z 13. augusta 1954 Štátnemu úradu pre veci cirkevné v Prahe, ktorý spomína len archív pri biskupskom úrade v Trnave a archív v Bratislave pri Družnej kapitule. „*Ďalšie cirkevné archívy sme neprešetrili a neznáme ich obsah a cenu...*“ List ďalej eviduje archív pri biskupskom úrade v Spišskom Podhradí, Banskej Bystrici, Rožňave a Košiciach. „*Aby boli tieto archívy na odpovedajúcom mieste, odborne vyškartované a umožnené*

⁶ Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica ustanovujúcej schôdze Správneho výboru SSV, účelového zariadenia r. kat. cirkvi na Slovensku pri Apoštolskej administratúre v Trnave konanej dňa 22. februára 1954, s. 2.

⁷ Slovenský národný archív (ďalej len SNA), fond (ďalej len f.) Slovenský úrad pre veci cirkevné (ďalej len SLOVÚC), inventárne číslo (ďalej len inv. č.) 9, signatúra (ďalej len sign.) 4, škatuľa (ďalej len šk.) 12. Porada o problémoch cirkevných archívov, klášterských knižníc, farských knižníc a pamiatok.

⁸ FUZÁK, Ľudo. Organizácia záchrany a ochrany archívneho materiálu v Bratislavskom kraji. In *Archivní časopis*, 1951, č. 2, s. 60.

⁹ SNA, f. SLOVÚC, inv. č. 96, sign. 1629, šk. 131. Prieskum cirkevných archívov na území Slovenska.

¹⁰ SNA, f. SLOVÚC, inv. č. 96, sign. 1629, šk. 132. Situačná správa o starostlivosti o cirkevné archívy.

¹¹ KARTOUS, Peter. Dejiny archívnej správy na Slovensku. In RAGAČOVÁ, Júlia (ed.). *Dejiny archívov na Slovensku*. Bratislava: MV SR, odbor archívov a registratúr, 2008, s. 8.

Ján Pöstényi. Zdroj: Archív SSV, fasc. 404, č. 1-5.

ich využitie, je potrebné, aby štátny archív prevzal nad nimi starostlivosť. Doteraz sme len nárazove jednali s pracovníkmi Slovenského ústredného archívu v Bratislave a Jasove, ale vzhľadom k súčasnej reorganizácii v archívnictve sme nedospeli k žiadúcemu záveru. Bolo by potrebné vyniesť vo veci cirkevných archívov v celoštátnom merítku zásadnú úpravu, aby sa vec zbytočne a nevyužitá nepreťahovala“.¹²

Je otázne, do akej miery sa rátalo v SLOVÚC s úlohou SSV pri riešení problematiky cirkevných archívov. Je však jednoznačné, že v spolku túto úlohu vzali vážne. Dňa 16. septembra 1953 požiadal Ján Pöstényi¹³, správca SSV, o svoje oslobodenie z agendy správcu zo zdravotných dôvodov na jeden rok. Počas tejto ročnej prestávky chcel v spolku „zor-

ganizovať oddelenie starostlivosti o cirkevné pamiatky, archívy a knižnice“ v súlade s novoprijatým štatútom. Na ustanovujúcej schôdzi Správneho výboru SSV už ako účelového zariadenia konanej 22. februára 1954 sa počítalo s tým, že „vedomosti a organizačné schopnosti Mons. Pöstényiho sú prepotrebné pri odbornej starostlivosti o cirkevné pamiatky, archívy a knižnice, pri ktorých je on jedinečným znalcom“. Pöstényi vyjadril potešenie, že „po uvoľnení zo správcovskej činnosti sa nebude musieť zapodievať s hospodárskymi starosťami a s maličkosťami a bude sa môcť venovať archívom, knižniciam a cirkev. pamiatkam histórii. Vďaka bude podávať verejnosti výsledky svojich vedeckých prác a podporovať prácu vlasteneckého duchovenstva dôkazmi, prinášanými z našich bohatých dejín“. Na základe uznesenia výboru SSV mu bola udelená študijná dovolenka od 1. marca 1954 do 28. februára 1955, počas ktorej mal „zorganizovať starostlivosť o cirk. pamiatky a po skončení dovolenky bude spravovať archív, knižnicu a múzeum SSV“. Výsledkom jeho práce mal byť obsírný elaborát, v ktorom by celú problematiku zhrnul. Reálne však dostal len mesačnú dovolenku, po ktorej sa do spolku opätovne vrátil.¹⁴

V snahe realizovať spomínaný bod štatútu sa osobný referent SSV obrátil v decembri 1953 na SLOVÚC so žiadosťou o zamestnanie bývalého spolkového tajomníka Valéra Vnuka na jeden rok v archíve, knižnici a múzeu a tým úplne odbremeniť v povinnostiach Jána Pöstényiho. S touto požiadavkou však SLOVÚC nesúhlasil.¹⁵

Pöstényi osobne navštívil viaceré cirkevné archívy, o čom referoval Správnemu výboru SSV 6. septembra 1954. Keďže neboli presne určené kompetencie spolku, bol Pöstényi poverený, aby „rokoval s činiteľmi Štátnej archívnej komisie, ako aj Matice slovenskej, aby pojem starostlivosti zo strany SSV o cirkevné archívy a knižnice bol ujasnený a ďalší postup dohovorový“.¹⁶ Správu o stave navštívených cirkevných archívov vypracoval v októbri 1954. Opisoval umiestnenie, usporiadanie, evidencie, charakter spisov a opatrovanie archívnych dokumentov jednotlivých cirkevných archívov. Odpis tejto správy bol zaslaný aj na SLOVÚC spolu so žiadosťou o špe-

¹² SNA, f. SLOVÚC, inv. č. 9, sign. 4, šk. 13. Cirkevné archívy.

¹³ Ján Pöstényi (*1891 – †1980) – rímskokatolícky kňaz, redaktor, kultúrny historik a správca SSV v rokoch 1920 – 1945, v rokoch 1953 – 1980 doživotný čestný správca SSV, od roku 1958 po odchode do dôchodku viedol spolkovú knižnicu a archív.

¹⁴ Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica ustanovujúcej schôdze Správneho výboru SSV, účelového zariadenia r. kat. cirkvi na Slovensku pri Apoštolskej administratúre v Trnave konanej dňa 22. februára 1954, s. 10-11, s. 14; KATUNINEC, Milan. *Dejiny Spolku svätého Vojtecha*. Trnava : Trnavská univerzita, 2004, s. 136. ISBN 80-89074-99-5.

¹⁵ Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica ustanovujúcej schôdze Správneho výboru SSV, účelového zariadenia r. kat. cirkvi na Slovensku pri Apoštolskej administratúre v Trnave konanej dňa 22. februára 1954, s. 14; SNA, f. SLOVÚC, inv. č. 180, sign. 9413, šk. 308. Trnava, Spolok sv. Vojtecha – súhlas k prijatiu nového pracovníka – archivára V. Vnuka.

¹⁶ Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica III. pracovnej porady Správneho výboru SSV zo 6. septembra 1954, s. 30.

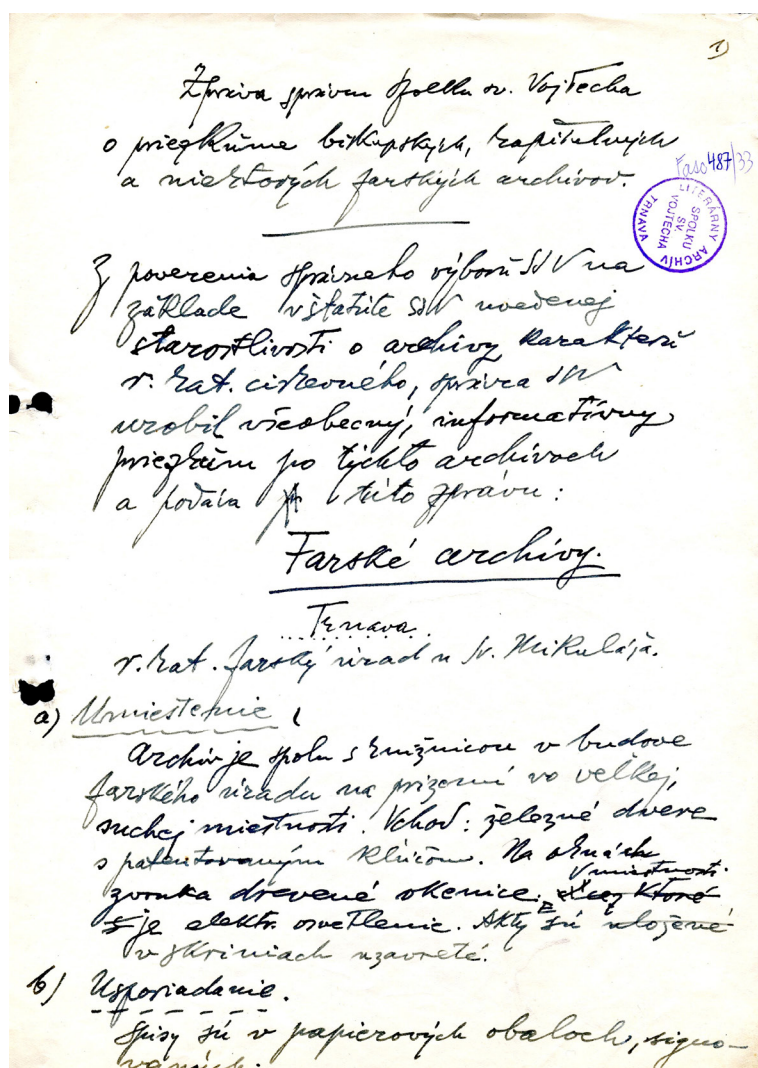
cifikáciu toho, ktoré cirkevné archívy a knižnice spadajú do starostlivosti spolku.¹⁷

Upevnenie pozície archívniectva budovaného štátom sa prejavilo už na jar 1954, keď boli na príkaz Štátnej archívnej komisie upravené miestnosti spolkového archívu.¹⁸ Samotný spolkový archív bol najneskôr od júla 1956 „pod dozorom a ochranou Povereníctva vnútra“. Na základe zápisníc z 30. marca 1956 „Št. archívna rada vzala pod priamy dozor a do svojej správy – ponechaním vlastníctva patričnej cirk. vrchnosti – všetky cirk. biskupské a kapitulske archívy“. V kompetencii spolku tak ostali len farské archívy a aj činnosť v tomto smere mal spolok rozvíjať v spolupráci so Slovenskou vedeckou archívnu radou.¹⁹

SSV mal problém za týchto okolností prežiť a nestačil zabezpečiť starostlivosť o archívy, knižnice a pamiatky iných inštitúcií. Spolok objektívne nemal priestorové ani personálne kapacity na naplnenie štatútu z roku 1953. Rovnako nemal k dispozícii ani právne nástroje, aby mohol túto starostlivosť realizovať. O tom, či sa reálne so spolkom počítalo, je vskutku otázne, a to vzhľadom na likvidáciu spolkového múzea²⁰ v roku 1954, ako aj na následné nároky štátnych archívov na archívne dokumenty uložené v Archíve SSV.

Starostlivosť o farské archívy

V Archíve SSV sa zachoval nedatovaný Návrh na prieskum farských archívov a ich zapojenia do operatívnej správy BÚ (biskupských úradov), SAS (Slovenskej archívnej správy)²¹ a SSV. Bol uložený v roku 1957, teda možno predpokladať, že vznikol až po oklieštení kompetencií spolku. Autorom návrhu bol Pöstényi, ktorý mohol voči farským úradom postupovať len na základe uznesenia biskupských úradov. Vypracoval formulár určený pre farské úrady so zoznamom toho, čo by sa na farských úradoch malo nachádzať. Pri jeho zostavení sa opieral o osvedče-

Koncept správy J. Pöstényiho o stave cirkevných archívov z októbra 1954. Zdroj: Archív SSV, fasc. 487, č. 33.

nú schému pri cirkevných archívoch „zaužívanú od stáročí, dopĺňovanú predpismi archiválnych pokrokov v tejto veci, ...o evidenčné katalógy archívu, ktorého kancelária vždy poslúži informáciami i pomocou každému farskému úradu“.

Na stav farských archívov mali dohliadať biskupské úrady, pričom správca farnosti si mal dať „záležať na archíve, pozrel, čo má v úradnej miestnosti, čo bolo za predchodcov nesvedomito vyhodené, vyložené do rôznych pobočných miestností vo farskej

¹⁷ Pöstényi navštívil farský archív v Trnave (Sv. Mikuláša) a v Novom Meste nad Váhom, kláštorň archív v Jasove, kapitulske archívy v Trnave, Nitre, Spišskej Kapitule, Rožňave a Banskej Bystrici, biskupské archívy v Trnave, Nitre, Banskej Bystrici, Rožňave a Košiciach. Opísal aj stav Archívu SSV; Archív SSV, f. SSV, fascikel (ďalej len fasc.) 487, č. 33; Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica z V. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 13. decembra 1954, s. 38.

¹⁸ Archív SSV, f. SSV, AS, C14/2, Zápisnica I. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 12. apríla 1954, s. 17-18.

¹⁹ Archív SSV, f. SSV, AS, C15, Zápisnica IX. pracovnej porady Správneho výboru SSV zo 6. júla 1956, s. 26.

²⁰ ŠIMONČIČ, Jozef. Archív Spolku svätého Vojtecha v Trnave. In STRELKA, Vojtech (ed.). Odborný seminár 125 rokov Spolku sv. Vojtecha. Príspevky prednesené v dňoch 1. – 2. decembra 1994 v Dome vedeckých pracovníkov SAV v Smoleniciach. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1995, s. 206. ISBN 80-7162-112-9.

²¹ Dokument musel vzniknúť po 1. júli 1954, keď začala fungovať pri Povereníctve vnútra Slovenská archívna správa.

budove, na povale alebo aj v príľahlých budovách. Žiaľ, ...po smrti kňaza alebo disponovaním pri sťahovačkách staré spisy pociťujú svoje tragické osudy. Starostlivosť o „farské archívy je prvotnou povinnosťou kancelárie farského úradu“. Archívne dokumenty farských úradov mali mať jednotnú signatúru, mali byť umiestnené v kancelárii farského úradu, kde bol aj depozitár, mal sa vypracovať katalóg týchto písomností v štyroch exemplároch, pričom jeden mal ostať na farskom úrade, jeden mal byť na biskupskom úrade, jeden na Slovenskej archívnej správe a jeden v SSV. Bolo konštatované, že rímskokatolícke farské archívy si naozaj „vyžadujú náležité usporiadanie podľa odborných pokynov cirkevnej vrchnosti“. Pokyny mali byť pre všetky farské úrady jednotné, prehľadné, aby ich katalógy mohli byť príručkou vedeckého skúmania. V dekanáte mal byť jeden kňaz poverený revíziou farských úradov.²²

Pri rokovaní s pracovníkmi štátneho archívu v roku 1958 bolo konštatované, že „*archívy väčšiny farských úradov nie sú riadne evidované, ani riadne a bezpečne uložené. Smernice, ktoré boli vydané pre súpis archiválií, boli veľmi všeobecného rázu a duchovenstvo nebolo dostatočne inštruované o spôsobe, ako previesť súpis. Výsledok bol, že sa práca previedla povrchno a nedostatočne a neboli urobené opatrenia čo do evidencie a uloženia...*“ Považovali za potrebné, aby „*Spolok podal Štátnej archívnej správe svoju pomocnú ruku a spolupracoval na zachránení farských archívov. V zmysle uvedenej spolupráce sa došlo k názoru, že by bolo osožné zvolať na pôde SSV spoločnú poradu pracovníkov štátneho archívu ako aj archivárov biskupských úradov za účelom prerokovania celej problematiky, vypracovania podrobných smerníc pre evidenciu a uloženie farských archívov, ako aj návrhu potrebných opatrení*“. Riaditeľ SSV mal po dohode s cirkevným odborom Povereníctva školstva a kultúry zvolať spoločnú poradu štátnych a biskupských archivárov.²³

Medzi zvláštne úlohy spolku na rok 1959 patrilo aj „*poskytnúť pomocnú ruku farským úradom pri evidovaní, usporiadaní a zakladaní cirkevných archívov po dohode s pracovníkmi štátneho archívu*“. V rokoch

1960 a 1961 sa malo pokračovať v „*prieskume farských archívov a knižníc a účinne pomôcť pri evidovaní, usporiadaní a zakladaní cirkevných archívov, v dohode so Štátnou archívnu správou*“. Následne mala byť podaná správa o prieskume cirkevných archívov s tým, že príslušné farské úrady mali byť o návšteve informované prostredníctvom ordinariátu.²⁴

V nasledujúcom období sa už riešenia súvisiace s farskými archívami v spolkových písomnostiach neobjavujú. Na jar 1963 Správny výbor SSV určil, že má byť zriadený ústredný podnikový archív spolku od roku 1945 a mal byť usporiadaný podľa platných predpisov.²⁵ V roku 1963 boli prijaté nové organizačné schémy a prevádzkové smernice, ktoré sa odrazili aj v novoprijatom štatúte z 18. novembra 1965. V bode II. pod písmenom c) štatútu sa píše, že SSV spravuje archív vlastnej činnosti a knižnicu a starostlivosť o všetky archívy prešla na Slovenskú archívnu správu Ministerstva vnútra a jej zložky.²⁶ V roku 1965 bola uzavretá aj dohoda medzi Poverením SNR pre školstvo a kultúru a Slovenskou archívnu správou o ukladaní archívneho materiálu organizácií priamo podriadených Povereníctvu školstva a kultúry, kam spadala aj SSV, ktorý mal len povinnosť „*zabezpečovať archívnu starostlivosť v rozsahu svojej vlastnej činnosti*“.²⁷

Za spolkový archív bol zodpovedný aj naďalej Ján Pöstényi, ktorý po obojstrannej dohode súhlasil už v roku 1958 so zrušením pracovného pomeru a stal sa poberateľom dôchodku. Dobrovoľne sa však zaviazal viesť oddelenie SSV Knižnica a archív „*bez nároku na plat, z lásky k ústavu, ktorý je pamätníkom jeho celoživotnej práce... za túto prácu ako odmenu Mons. Pöstényimu bude bezplatne odo dňa 1. okt. 1958 poskytovať doterajší naturálny byt, kurivo a svetlo*“.²⁸

Cirkevná archívna rada

Významnú úlohu pri budovaní slovenského archívnictva mala Slovenská vedecká archívna rada, ktorá sa konštituovala ako poradný orgán Povereníctva vnútra. Od svojho prvého zasadnutia v apríli 1955 mala v náplni riešiť aj otázku cirkevných

²² Archív SSV, f. SSV, Intranea, 1957, nespracovaný materiál. V prieskume boli farské úrady v Sološnici, Stupave, Vištuku, Lipanoch, Lelese, Haliči, Stropkove, Vrábľoch, Starej Turej, Gúte (dnes Kolárovo), Starých Horách – Žiar, Kláštore pod Znievom, Kysuckom Novom Meste, Dubnici, Klišskom Podhradí, Veličnej, Liptovských Sliachoch a v Svätom Michale.

²³ Archív SSV, f. SSV, AS, C16, Zápisnica XV. pracovnej rady Správneho výboru SSV z 26. novembra 1958, s. 33-34.

²⁴ Archív SSV, f. SSV, AS, C16, Zápisnica XVI. pracovnej rady Správneho výboru zo 6. februára 1959, s. 46; C16/2, Zápisnica XVIII. pracovnej rady Správneho výboru SSV z 15. februára 1960, s. 4, s. 14; Zápisnica XXII. pracovnej rady Správneho výboru SSV z 13. februára 1961, s. 41.

²⁵ Archív SSV, f. SSV, AS, C17, Zápisnica XXVIII. pracovnej rady Správneho výboru SSV z 8. apríla 1963, s. 108.

²⁶ Archív SSV, f. SSV, AS, P5, Dvadsať rokov života Spolku sv. Vojtecha, s. 18, s. 20.

²⁷ Archív SSV, f. SSV, fasc. 452, č. 7/15.

²⁸ Archív SSV, f. SSV, AS, C16, Zápisnica XV. pracovnej rady Správneho výboru SSV z 26. novembra 1958, s. 33.

Diecéza	Riadny člen	Náhradný člen
Košice	Dr. Anton Harčár	Dr. Rudolf Siebert
Trnava	Dr. Jozef Šátek	Karol Markovič/ Dr. Juraj Hodál
Spiš	Alojz Miškovič	Jozef Kútnik
Rožňava	Ján Csáji	Dr. Jozef Kulla
Banská Bystrica	Mikuláš Mišík	Dr. Anton Dubay
Nitra	Dr. Štefan Drozd	

Zoznam delegátov určených do cirkevnej archívnej a knižničnej rady podľa diecéz

archívov.²⁹ V duchu spoločnej koordinácie pri riadení cirkevných archívov sa na základe uznesenia Správneho výboru SSV zo 6. júla 1956 mala zriadiť Cirkevná archívna rada. V rade mali byť zastúpené biskupské úrady jedným odborníkom. Osloviť jednotlivé biskupské úrady mal Ján Pöstényi. Starostlivosť o cirkevné archívy a knižnice sa mala rozvíjať „v spolupráci so štátnou archiválnou radou“.³⁰ Vyslaní zástupcovia z biskupských úradov mali ustanoviť Cirkevnú archívnu radu a jej pracovný program mal byť predložený Správnomu výboru SSV.³¹

Členovia rady boli stanovení do júla 1957. Pri jej zriadení sa očakávala spolupráca s Celoštátnym mierovým výborom, najmä s jeho kultúrno-edičnou komisiou, lebo žiadosti Správneho výboru SSV o menovaní diecéznych delegátov do cirkevnej a knižničnej rady pri SSV už boli vyhotovené a Celoštátny mierový výbor mal delegátov pozvať na ustanovujúce zasadnutie. Na zvolanom zasadnutí archívnej rady mal byť za účasti zástupcov kultúrno-edičnej komisie Celoštátneho mierového výboru určený jej program týkajúci sa aj starostlivosti o cirkevné pamätihodnosti, archívy a knižnice.³²

Nakoľko bola táto rada funkčná a či vôbec bola ustanovená podľa preštudovaných archívnych písomností, sa nepodarilo preukázať. Nebol to však ojedinelý prípad v rámci SSV. V apríli 1958 navrhol kanonik Dr. Štefan Záreczky „vytvorenie komisie, ktorá by zbierala dokumentačný materiál o činnosti vlasteneckých kňazov počas vlády fašizmu, o ich boji proti fašistickej ideológii, utrpení a obetiach“. Mala byť zriadená pri archívnom oddelení SSV pod vedením riaditeľa SSV. Na najbližšej pracovnej porade malo byť určené jej zloženie, pracovný plán a orga-

nizácia práce. Bol však vytvorený iba pracovný poriadok, ktorý napokon nebol ani schválený.³³

Odovzdávanie archívnych dokumentov z Archívu SSV

Spôsob preberania cirkevných archívov do štátnej správy bol určený už v marci 1956, pričom štátny archív mal prevziať do operatívnej správy a údržby všetky dôležité cirkevné archívy. Malo sa tak uskutočniť prostredníctvom zmlúv, ktoré však nemali narušovať vlastníctvo, a archívy „zústavajú majetkom té instituce, která dosud byla jejich vlastníkem, což bude v každé smlouvě výslovně uvedeno“.³⁴ Prevzatie archívneho materiálu do operatívnej správy sa napokon nevyhlo ani Archívu SSV.

V septembri 1956 bol do Archívu SSV doručený list Krajskej správy ministerstva vnútra, v ktorom si Archív mesta Trnava nárokoval na mestské archíválie dané do úschovy v roku 1935 Múzeu F. R. Osvalda. Archív SSV mal tieto písomnosti vrátiť do 20. októbra 1956. Odovzdanie bolo realizované 11. októbra 1956. Neboli však odovzdané všetky písomnosti, keďže niektoré boli omylom zaradené do spolkovej knižnice. Po ich nájdení mali byť postupne odovzdané do mestského archívu. Zároveň boli odovzdané aj ďalšie archíválie týkajúce sa najmä Trnavskej univerzity. Na odovzdaní boli prítomní predstavitelia archívneho oddelenia Krajskej správy ministerstva vnútra, Štátneho archívu v Bratislave, Krajského múzea v Trnave; za mestský archív dokumenty preberal Jozef Šimončíč, za SSV archíválie odovzdávali Ján Pöstényi, Ján Kresánek a Štefan Schultz.³⁵

Dňa 7. novembra 1957 sa na SSV obrátilo Poverenie vnútra v Bratislave a Slovenská archívna

²⁹ KARTOUS, Peter. Dejiny archívnej správy na Slovensku, s. 8; PIVOLUSKA, Ján. Slovenská archívna správa a prvé roky činnosti štátnych archívov na Slovensku. In *Slovenská archivistika*, 1989, roč. 24, č. 1, s. 43.

³⁰ Archív SSV, f. SSV, fasc. 487, č. 37a); AS, C15, Zápisnica IX. pracovnej porady zo 6. júla 1956, s. 26.

³¹ Archív SSV, f. SSV, AS, C15, Zápisnica X. porady správneho výboru SSV zo 17. decembra 1956, s. 32.

³² Archív SSV, f. SSV, AS, C15, Zápisnica XI. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 3. júna 1957, s. 50.

³³ Archív SSV, f. SSV, AS, C15, Zápisnica XV. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 21. apríla 1958, s. 32.

³⁴ SNA, f. SLOVÚC, inv. č. 8, sign. 67, šk. 11. List nám. Plíhala ministra vnútra o preberaní cirkevných archívov.

³⁵ Archív SSV, f. SSV, Intranea, 1958, Návrh na odovzdanie archívnych dokumentov, nespracovaný materiál.

Z á p í s n i c a

napísaná 29. apríla 1958 o odovzdaní a prevzatí archiválií Spolku sv. Vojtecha v Trnave Štátnemu archívu v Bratislave.

Prítomní:

Za Archivné oddelenie KSMV: Jozef R a n d í k, náčelník
 Za Štátny archív: Jozef W a t z k a, vedúci
 Za Archivnú komisiu SSV: Ján P ö s t é n y i
 Za Archív SSV: Štefan S c h u l t z

SSV odovzdáva zo svojho archívu a Štátny archív v Bratislave na základe uznesenia správneho výboru SSV preberá tieto archiválie:

Mednyánszkýana.....	1010 kusov
Listiny rodiny Nedeckých.....	50 "
Listiny Bzovík a okolie.....	3 "
Listiny Hlohovec a okolie.....	29 "
Listiny Červený Kameň.....	7 "
Listiny Jablonica.....	12 "

Spolu 1111 kusov

Zápisnica prečítaná a podpísaná.

D. a. h.

Za Archivné oddelenie KSMV:

Za Archivnú komisiu SSV:

Za Štátny archív:

Za Archív SSV:

Zápisnica o odovzdaní archiválií SSV z 29. apríla 1958.
Zdroj: Archív SSV, fasc. 452, č. 11.1.

správa so žiadosťou o odovzdanie vybraných archiválií do štátneho archívu. Argumentujú rozdeleným archívnym fondom rodiny Medňanských a požiadavkou štátnych archívov na sceľovanie archívnych fondov. Bolo zdôrazňované, že nejde „o nejaký násilný zásah odnímania archívneho materiálu, ale o akt sceľovania príslušného fondu, jeho plného sprístupnenia a využitia pre širokú vedeckú verejnosť“. Nepopierali sa zásluhy SSV pri „zachraňovacej práci“, ktorú SSV v minulosti vyvinul, no nebolo by účelné, „aby aj naďalej obhospodaroval cudzí archívny materiál ... v držbe SSV sú torzá, ktoré sú súčasťou /často veľmi vzácnou/ cudzích archívnych fondov...“, ktoré so SSV nesúvisia. SSV mal následne upriamiť svoju pozornosť na archívny materiál, ktorý vznikol z jeho činnosti. Argumentovali aj bohatosťou archívneho materiálu v spolku a jeho malým spracovaním a sprístupnením. Do štátneho archívu mal byť so súhlasom

Povereníctva školstva a kultúry predisponovaný spomenutý archívny fond rodiny Medňanských, zbierkový materiál iných rodín, miest, cechov a rovnako aj hudobníny. V Archíve SSV mal ostať „vlastný bohatý archív SSV, vzniklý z jeho činnosti, a zbierky korešpondencie po národných dejateľoch“.

Správny výbor SSV dňa 2. decembra 1957 ustanovil trojčlennú komisiu, ktorá bola za odovzdanie archiválií zodpovedná. Členmi komisie boli Leopold Adamčík, generálny vikár Apoštolskej administratúry v Trnave, Ján Dechet, kapitulný vikár a predseda kultúrno-edičnej komisie Celostátneho mierového výboru, a Dr. Cyril Dudáš, dekan Cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulty. S komisiou mal za SSV spolupracovať vedúci archívneho oddelenia SSV Ján Pöstényi. Komisia mala plnú právomoc pri odovzdaní požadovaných archiválií do depozitu. Na prípadný vlastnícky prevod bolo potrebné zvláštne uznesenie Správneho výboru SSV. Technickú stránku odovzdania malo zaistiť riaditeľstvo SSV a archívne oddelenie SSV.³⁶

Najprv sa komisia so zástupcami Povereníctva vnútra nedohodla, pretože mala splnomocnenie na odovzdanie archiválií do depozitu, no zástupcovia Povereníctva vnútra žiadali o ich odovzdanie do vlastníctva. Následne komisia podala nový návrh, aby boli archiválie dané len do operatívnej správy Povereníctva vnútra podobne ako všetky archívy kapitúl a biskupských úradov na Slovensku. Takto boli zápisnične 29. apríla a 20. novembra 1958 odovzdané Štátnemu archívu v Bratislave dokumenty z rodového archívu Medňanských, Nedeckých, listiny týkajúce sa Bzovíka a okolia, Hlohovca a okolia, Červeného Kameňa a Jablonice. O ďalších listinách podobného charakteru, ktoré vytipovala komisia, malo rozhodnúť predsedníctvo SSV so súhlasom Apoštolskej administratúry v Trnave.³⁷

V roku 1958 komisia Správneho výboru SSV odovzdala „archívny materiál rodiny Mednyánszkých a iný zbierkový materiál rodín, miest a cechov do depozitu Štátneho archívu v Bratislave, spolu 1305 jednotiek“. V nasledujúcom roku 1959 bola odovzdaná

³⁶ Archív SSV, f. SSV, AS, C15, Zápisnica z XII. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 2. decembra 1957, s. 58-59; f. SSV, fasc. 452, č. 5a.

³⁷ Archív SSV, f. SSV, AS, C16, Zápisnica z XIII. pracovnej porady a III. ustanovujúcej schôdze Správneho výboru SSV zo 17. februára 1958, s. 5-6; Archív SSV, f. SSV, Intranea, 1958, Návrh na odovzdanie archívnych dokumentov, nespracovaný materiál; f. SSV, fasc. 452, č. 5b; č. 11.1.

³⁸ Archív SSV, f. SSV, AS, C16, Zápisnica XVI. pracovnej porady Správneho výboru SSV zo 6. februára 1959, s. 45-46.

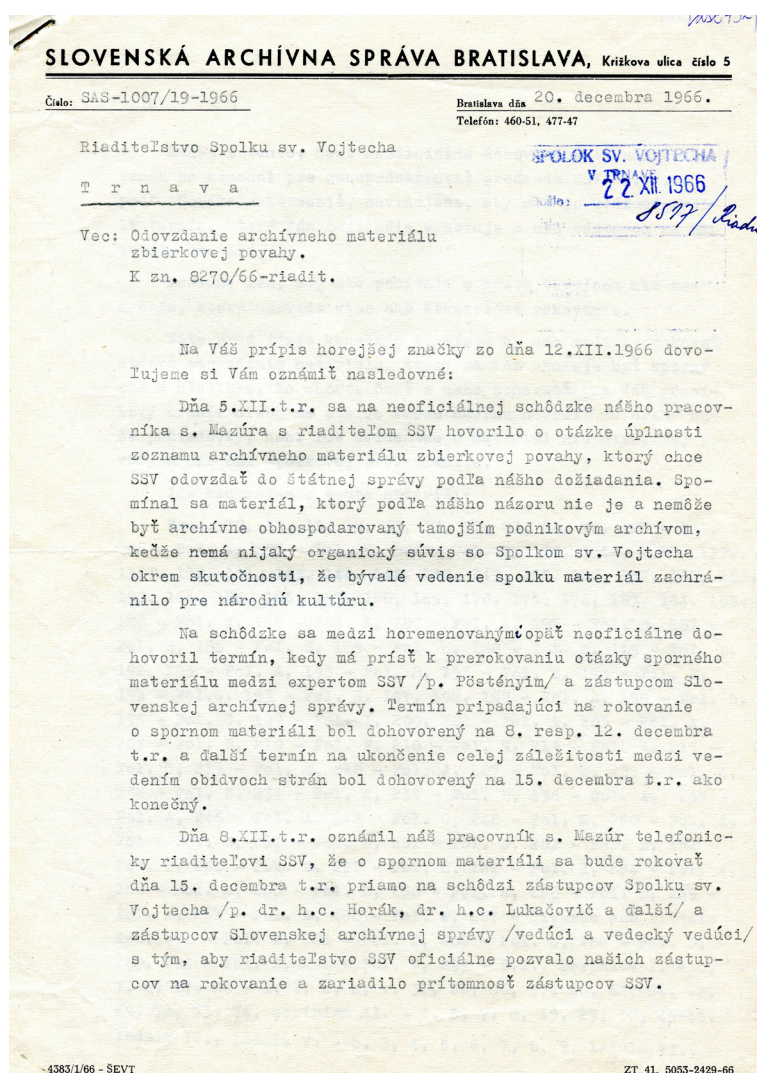
len nepatrná časť archiválií.³⁹ Ďalší archivní materiál malo SSV odovzdať Slovenskej archivnej správe do depozitu v roku 1960.⁴⁰

V roku 1962 sa zvažovalo urýchlenie procesu odovzdania archivného materiálu z Archívu SSV.⁴¹ Bolo konštatované, že „*pri takom spôsobe odovzdávania by sa akcia nepreviedla ani za dlhé roky a preto sa skúmal spôsob, ako jednoduchšie splniť oprávnené dožiadanie Slovenskej archivnej správy*. Dňa 16. XI. 1962 bolo na cirkevnom oddelení odboru školstva SNR rokovanie pracovníkov archivnej správy a riaditeľstva SSV a bolo dohodnuté predložiť Správnemu výboru na schválenie pripojenú dohodu“, ktorej prijatie odporúčal aj riaditeľ SSV Alexander Horák.

Súpis archiválií sa konal brigádnicky, podieľali sa na ňom pracovníci Slovenskej archivnej správy a SSV. So súpisom sa začalo 3. decembra 1962 a po jeho ukončení sa mal vyhotoviť zoznam archiválií, ktoré požadovala Slovenská archivná správa a ktorý mal byť predložený Správnemu výboru SSV. Archivný materiál mal byť začlenený do Jednotného štátneho archivného fondu, pričom Slovenská archivná správa mala ako preberajúca strana zabezpečiť „*roztriedenie materiálu a jeho rozmiestnenie do štátnych a okresných archívov podľa proveniencie na doplnenie a scelenie príslušných materských archivných fondov*“.⁴²

Na vytvorení súpisu archiválií sa zúčastnil aj Jozef Šimončíč, ktorý bol vedúcim Okresného archívu v Trnave, v spolupráci s Jánom Pöstényim. Vybrané archivné dokumenty sa mali vrátiť „*do materských a pôvodných fondov a archívov*“.⁴³

V roku 1966 sa konalo neformálne rokovanie medzi Slovenskou archivnou správou a vedením SSV vo veci archivného materiálu zbierkovej povahy uloženého v Archíve SSV. Podľa stanoviska Slovenskej archivnej správy tento materiál nemal „*nijaký súvis so Spolkom sv. Vojtecha okrem skutočnosti, že bývalé vedenie spolku materiál zachránilo pre národnú kultúru*“.⁴⁴ Napokon bol vzatý do úvahy ná-

List Slovenskej archivnej správy o odovzdaní archivného materiálu zbierkovej povahy z decembra 1966.

Zdroj: Archív SSV, fasc. 452, č. 5d.

vrh Jána Pöstényiho, že niektoré zbierkové fondy prezentujú ideový odkaz zo slovenskej katolíckej minulosti a po dohode sa mal vypracovať elaborát so zdôvodnením ponechania si archiválií v Archíve SSV.⁴⁵ Archiválie zbierkového charakteru napokon skutočne ostali v Archíve SSV,⁴⁶ ktorý ich opatruje dodnes.

PhDr. Mária Zacharová
Archív Spolku svätého Vojtecha

³⁹ Archív SSV, f. SSV, AS, Zápisnica XXVI. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 18. decembra 1962, s. 77-78.

⁴⁰ Archív SSV, f. SSV, fasc. 452, č. 9.

⁴¹ Archív SSV, f. SSV, fasc. 452, č. 5c.

⁴² Archív SSV, f. SSV, AS, C17, Zápisnica XXVI. pracovnej porady Správneho výboru SSV z 18. decembra 1962, s. 77-78.

⁴³ ŠIMONČIČ, ref. 20, s. 207.

⁴⁴ Archív SSV, f. SSV, fasc. 452, č. 5d.

⁴⁵ Archív SSV, fasc. 452, č. 7/18.

⁴⁶ ŠIMONČIČ, ref. 20, s. 207.

DO VAŠEJ KNIŽNICE RECENZIE ANOTÁCIE

Kol. autorov. *Archív mesta Bratislavy. Informačný sprievodca. Bratislava : Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, 2021, 147 s.*

Existuje mnoho spôsobov, ako sa archívy približujú verejnosti a predstavujú to najkrajšie a najvzácnejšie, čo uchovávajú. Kolektív spolupracovníkov z Archívu mesta Bratislava sa však rozhodol zvoliť menej tradičnú cestu. V roku 2021 vydal informačného sprievodcu, v ktorom ilustratívnym spôsobom poukazuje na unikátnosť a informačné bohatstvo archívnych fondov a vyberá menej známe dokumenty. Pretože aj tie zohrávajú dôležitú úlohu pri historickom výskume.

Informačný sprievodca sa člení na osemnásť kapitol. Jednotlivé kapitoly predstavujú fondy a zbierky archívu a prostredníctvom vybraných dokumentov približujú známe i menej známe udalosti v dejinách mesta. Sprístupňujú nielen stredoveké listiny a testamenty z fondu Magistrát mesta Bratislavy, ale aj žiadosti či povolenia vydané Mestským notárskym úradom, dokumenty z fondu Útvar hlavného architekta, zápisnice Národného výboru v Bratislave. Okrem hlavných mestských inštitúcií predstavujú aj dokumenty pripojených obcí Bratislavy, artikuly i vandrovné knižky bratislavských cechov a cechov bratislavského Podhradia. Ďalej vyberajú napríklad prijímacie listy spolkov, zápisy a listy Grémia bratislavského obchodníctva, programy koncertov Cirkevného hudobného spolku, kroniky škôl, pamätné listy a fotografie z osobných fondov, erbové listiny, fotografie, diplomy, plagáty, mapy a plány zo zbierok a napokon i tlače z knižnice archívu. Autori stručne opisujú pôvodcov fondov a k niektorým archívnym dokumentom dopĺňajú i krátke príbehy, ktoré dotvárajú okolnosti ich vzniku. Texty pripravili Michal Duchoň, Ivan Guba, Štefan Hrivňák, Kristína Hrivňáková, Ján Kúkel a Martina Rácová. Fotografie a reprodukcie archívnych dokumentov zabezpečili Michaela Vašková, Miroslav Baranek a Michal Celnar. O grafickú úpravu sa postaral Ivan Gadlík a o jazykovú redakciu Ivana Červenková.

Archív mesta Bratislavy uchováva pramene celoslovenského i stredoeurópskeho významu. Predkladaná publikácia sa tak stáva príjemným sprievodcom po kultúrnom dedičstve Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, čím odкрýva poznatky o jeho minulosti a nabáda záujemcov k ďalšiemu poznávaniu.

Adriána Klincová

Archív Slovenského národného múzea v Bratislave

KERESTEŠ, Peter a kol. *Ladomerská Vieska. Monografia obce. Žiar nad Hronom : Aprint, s. r. o., pre obec Ladomerská Vieska, 2022, 325 s. ISBN 978-80-89415-30-4.*

Kolektív autorov, medzi ktorými sú aj mená archivárov z Nitry a Kremnice, pripravil obsiahle dejiny kedysi samostatných obcí Ladomer a Vieska, ktoré sa zlúčili v roku 1960. Obsah publikácie je rozdelený do 12-tich kapitol. Prvá sa zaoberá geografickou polohou, geomorfologickou charakteristikou a klimatickými pomermi; jej autorom je Daniel Ozdín. Na ňu tematicky nadväzuje kapitola o prírodných pomeroch od rovnakého autora. Tradičný úvod do samotných dejín obce, resp. obcí predstavuje kapitola o obecných symboloch, ktorú napísal Peter Keresteš.

Štvrtá kapitola je najobsiahlejšia a člení sa na niekoľko väčších podkapitol podľa dejinných úsekov. Prehistóriou sa zaoberali autori Ján Beljak a Róbert Malček, a to od praveku do súčasnej doby dejinnej, ktorá končí slovanským osídlením v ranom stredoveku. Jozef Meliš sa venoval dejinám obce od rozpa-

du Veľkej Moravy do roku 1526. Historici a archivári Peter Keresteš a Mikuláš Čelko napísali dve podkapitoly o dejinách obce v novoveku (1526 – 1848), ktoré predelili Satumarským mierom v roku 1711. Nitriansky archivár Ladislav Holečka sa venoval nasledujúcemu obdobiu do konca prvej svetovej vojny, Valéria Solčániová medzivojnovému obdobiu až do konca roka 1945. Jej kolegyňa z kremnického archívu Lenka Hirschnerová v niekoľkých podkapitolách zmapovala dejiny obce v rokoch 1946 – 1990. Najnovšie obdobie od pádu komunizmu do roku 2022 pochádza tiež z pera Ladislava Holečku. Publikácia obsahuje samostatné kapitoly o obyvateľstve a hospodárstve, dejinách farnosti, školstva, športu, architektúry a pamiatok, tradičnej ľudovej kultúry, osád Srnosiete, Konice, Bukovinka a Močiarce a o významných osobnostiach obce, medzi ktorými nachádzame napríklad bývalého premiéra Vladimíra Mečiara. Publikácia prináša množstvo faktografických údajov, nechýba poznámkový aparát, zoznam použitých prameňov a literatúry. Čitateľa upútajú aj kvalitné fotografie, reprodukcie archívnych dokumentov, tabuľky a grafy.

Dovolila by som si niekoľko poznámok k stredovekému vývoju názvu dnešnej Viesky. Názov Vieska by som nepovažovala za pôvodný slovenský stredoveký, ako píše J. Meliš (s. 43). P. Keresteš uvádza na s. 57, že názov Vieska sa objavuje v prameňoch až na začiatku 16. storočia. Zdá sa mi málo pravdepodobné, aby etnický slovenská obec mala v stredoveku súčasne dva názvy: maďarský Mindszent aj slovenský Vieska. Nebol na to dôvod, ak početnejšie maďarské obyvateľstvo nežilo v obci či jej okolí. Lokalita na území dnešnej obce Vieska v prameňoch vystupuje ako (Menšie/Malé) Opatovce, od roku 1407 ako Všetkých svätých (maď. Mindszent), ako píše J. Meliš. Považujem za bližšie pravde, že maďarský názov Mindszent je prekladom slovenského. Ako píše J. Meliš, z písomných zmienok je zrejme, že pod stredovekým názvom Opatovce treba hľadať dnešné obce Horné Opatovce a Vieska, z ktorých územia sa zrejme v 14. storočí Vieska vyčlenila. Vyčlenené územie si celkom odôvodnene dalo názov podľa patrocínia kostola. Prívlastok horné sa nepochybne vytvoril až v novoveku a súvisí s rozlíšením medzi ostatnými Opatovcami na Slovensku, ktorých je niekoľko. Etymológia Viesky odvodená z názvu Opatoviec ako horných/väčších a menších (= Vieska) sa mi zdá umelá. Ako J. Meliš píše, o Väčších Opatovciach je len jediná zmienka z roku 1335 (s. 42 – 43) a aj po vyčlenení Viesky ostal pre zvyšok územia názov Opatovce (s. 44). Názov Vieska teda má inú

motiváciu, ktorú treba dať do kontextu s dejinami obce v druhej polovici 15. storočia.

V opozícii k názoru autora (s. 42), pápežský register z rokov 1332 – 1337 by som považovala za prvú písomnú zmienku o dnešnej obci Vieska. To, že sa explicitne nespomína názov Vieska súvisí nepochybne s tým, že v tom čase tento názov ešte neexistoval. Obec bola zapísaná v pápežskom registri iba ako Kostol Všetkých svätých, ako píše autor. Tento zápis však treba interpretovať v zmysle osídlenia lokality, ako je to v tomto prameni bežné aj v iných prípadoch (pozri SEDLÁK, Vincent. *Monumenta Vaticana Slovaciae*. I., č. 279, 292, 303).

Pri Horných Opatovciach sa na internete uvádza informácia o stredovekom Kostole sv. Vavrinca, ktorý údajne môže pochádzať z 13. storočia. To by bolo zaujímavé vzhľadom na proces vyčlenenia územia Viesky z pôvodného územia Opatoviec. Azda by sa dalo špekulovať aj o tom, že Kostol Všetkých svätých vo Vieske bol postavený ako centrálny kostol pre 10 obcí podľa nariadenia sv. Štefana alebo ako kostol postavený kráľom pre jeho poddaných na služobníckom dvorci ešte pred rokom 1075, keď časť územia dostal benediktínsky kláštor a prevzal aj patronátne právo nad ním, ako píše J. Meliš (s. 38 a nasl.). Kostol by musel byť predrománsky,

a to by musel potvrdiť architektonicko-archeologický výskum. Zaujalo ma to všeobecné, takpovediac kristianizačné patrocinium Všetkých svätých. Zachovalo sa aj v Dehticiach, kde bol neskôr tiež postavený druhý kostol. Azda je možné vidieť istú analógiu pri šírení týchto starých patrociníí.

Názov Šušolie pre hospodársky dvorec kráľa, na ktorého území sa vyformovali neskoršie dediny Horné Opatovce a Vieska, a jeho etymológia v zmysle suché trstie (s. 37) mi dáva zmysel a je podnetná aj pre malokarpatské pomery. Na území Viničného pri Pezinku bola stredoveká dedina (*villa suslan*), ktorej názov mohol zniesť Šušolany. Niektorí historici tam vidia slovo žúžol' (uhoľ = výroba dreveného uhlia), ale možnosť výkladu z trstia je celkom pravdepodobná vzhľadom na močaristú oblasť malokarpatského šúra.

Mária Feješová

Štátny archív v Bratislave, pracovisko Archív Modra

vinnosťou cechov. Jednotlivé cechy v prípade požiaru a hasenia mali konkrétne povinnosti, ktoré určoval mestský štatút. Autor ďalej rozoberá aj židovské a študentské hasičstvo. Začiatkom 70. rokov 19. storočia prichádza k zakladaniu prvých dobrovoľných hasičských spolkov v uhorských mestách a väčších obciach. Tlačou vychádzali prvé príručné knihy pre hasičov – *cvičebníky*. Kapitola je obohatená množstvom historických fotografií napr. dobovej hasičskej techniky, požiarneho poriadku vydaného cisárom Jozefom II. v roku 1788 či prvých dôstojníkov Zboru dobrovoľných hasičov mesta Zvolen z roku 1877.

Druhá kapitola podrobne rozoberá vznik a vývoj *Zemskej hasičskej jednoty* na Slovensku od jej založenia na valnom zhromaždení v Trenčíne 6. augusta 1922 do jej zániku v roku 1951. *Zemská hasičská jednota* riadila okresné hasičské jednoty pôsobiace na územnej báze okresov. Pre potreby hasičov bol vydávaný mesačník *Hasičské listy*, na ktorý od roku 1953 nadviazal časopis *Požiarník*. Na pripojených dobových fotografiách čitateľ spozná dobrovoľné požiarne zbory z Krompách, Gbelov či výstavbu Hasičského domu v Martine.

Od polovice 20. storočia došlo k zmenám v dejinách dobrovoľného hasičstva, pretože prioritami

VANČO, Stanislav. 100 rokov ZHJ na Slovensku a DPO SR 1922 – 2022. Bratislava : Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky, 2021, 200 s. ISBN 978-80-972118-7-5.

Autor recenzovanej publikácie Stanislav Vančo pôsobil dlhé roky ako šéfredaktor dvojtyždenníka *Požiarník*, ktorý od roku 1953 až doteraz vydáva Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky. V prezentovanej monografii zúročil svoje dlhoročné skúsenosti a výsledkom je reprezentatívna kniha venovaná významnému jubileu – storočnici založenia *Zemskej hasičskej jednoty* v roku 1922.

Po preambule stanov Dobrovoľnej požiarnej ochrany Slovenskej republiky (DPO SR) úvod publikácie tvoria príhovory prezidenta DPO SR Pavla Ceľucha, prezidenta Hasičského a záchranného zboru Pavla Mikuláška a samotného autora monografie Stanislava Vanču. Autor rozčlenil do siedmich kapitol.

Prvá kapitola prináša všeobecný prehľad o dejinách hasičstva vo svete od najstarších čias počnúc starovekým Egyptom cez krajiny Blízkeho východu, pokračujúc starovekom a stredovekom až do novoveku. V Uhorsku bolo hasenie požiarov po-

mi činnosti bola ideologická propaganda a agitácia medzi občanmi, napr. zákon č. 35/1953 Zb. o štátnom požiarnom dozore preferoval potrebu masovosti v dobrovoľnej požiarnej ochrane. Na školách pôsobili požiarne krúžky zúčastňujúce sa mnohých súťaží mladých požiarnikov a vznikali protipožiarne hliadky, ktoré často asistovali v letných mesiacoch napr. pri žatvách. Požiarnická škola v Martine sa stala centrom pravidelných výcvikových táborov mladých požiarnikov.

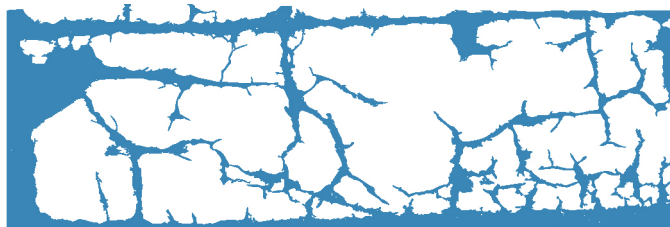
Významným počinom bolo vydanie *Pamätnice Zemskej hasičskej jednoty na Slovensku 1922 – 1972* pri príležitosti 50. výročia jej založenia.

Samostatná kapitola je venovaná vývoju po novembri 1989, keď po mimoriadnom zjazde konanom 15. a 16. marca 1991 v Bratislave prichádza k formovaniu novej, samostatnej, jednotnej a politicky úplne nezávislej dobrovoľníckej organizácie Dobrovoľná požiarňa ochrana Slovenskej republiky s jej najvyšším orgánom – valným zhromaždením. Od 1. januára 1993 sa DPO SR stala občianskym združením s právnou subjektivitou.

Záverečné kapitoly knihy sú venované medailónom najvyšších predstaviteľov dobrovoľného hasičstva a požiarnictva na Slovensku z rokov 1922 – 2022. V chronologickom prehľade sú podrobne rozpísané životopisy významných predstaviteľov počnúc Ferdinandom Martinengom (1821 – 1895), prvým veliteľom hasičského spolku v Bratislave, a končiac dlhoročným prezidentom DPO SR Jozefom Minárikom (1941 – 2019).

Prezentovanú monografiu uzatvára chronologický prehľad významnejších udalostí z dejín hasičstva od roku 304 až do súčasnosti, skratky úradných pomenovaní a názvov a úradné názvy organizácie dobrovoľného hasičstva na Slovensku od roku 1922. V závere každej kapitoly sú uvedené archívne pramene a zoznam použitej literatúry, ktoré isto pomôžu ďalším bádateľom, ktorých upútala zaujímavá mozaika zo slovenských dejín, akou nepochybne boli aj dejiny dobrovoľnej požiarnej ochrany na Slovensku.

Marián Babirát
Štátny archív v Bratislave

LOPATKOVÁ, Zuzana (zost.). *Môj Lošonec. Dejiny obce. Lošonec : Obecný úrad v Lošonci, 2022, 362 s. ISBN 978-80-570-3747-7.*

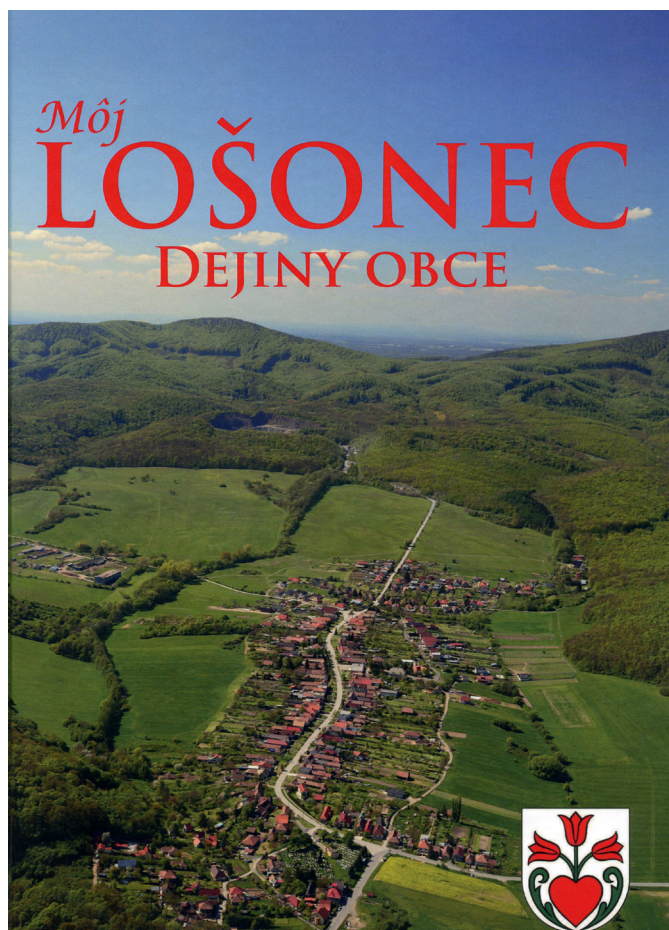
Rodina publikácií o obciach pod Malými Karpatmi bola v roku 2022 rozšírená o výpravnú monografiu o obci Lošonec s názvom *Môj Lošonec. Dejiny obce*. Úlohu zostavovateľky knihy na seba vzala historička, spoluautorka viacerých kníh o dejinách obcí Malokarpatského regiónu a docentka Trnavskej univerzity Zuzana Lopatková. Pod jej vedením vznikla reprezentatívna a inšpiratívna publikácia, ktorá je, ako sama zostavovateľka uvádza, „odvážnym pokusom vyrozprávať príbeh jednej obce, zložený z príbehov jej obyvateľov.“

Zostavovateľka si zvolila autorský kolektív s dlhoročnými skúsenosťami z odboru histórie, dejín umenia, archeológie i etnografie. Kniha je rozdelená do 19 kapitol. Prvú kapitolu o obecných symboloch pripravil Vladimír Rábik, ktorý ju obohatil i o prepis deviatich otázok z roku 1768 (s. 8-16).

Vývoj obecnej samosprávy (s. 17-27) predstavila v nasledujúcej kapitole Zuzana Lopatková, ktorá spracovala aj ďalšie dve kapitoly obsahujúce historicko-geografický opis chotára obce (s. 28-41) i údaje o jej polohe a prírodných podmienkach (s. 42-50). Archeologické nálezy v chotári Lošonca i v širšom okolí spolu s aktuálnymi prieskumami na polohe Predné lúky a v interiéri Kostola sv. Anny priblížil Erik Hrnčiarik v piatej kapitole (s. 51-55).

Stredoveké dejiny obce (s. 56-73) v šiestej kapitole mapuje Miloš Marek. Zaoberá sa pôvodom samotného názvu obce, ktorého slovenská podoba znela *Lučinec alebo *Lučenec. Analyticky a v širšom kontexte sa venuje jednotlivým listinným zmienkam týkajúcim sa územia neskoršej obce, kde lokalizoval v 13. a 14. storočí zem Sikulov. Vyvracia názory o najstaršej písomnej zmienke o obci z roku 1390 a ďalších údajných stredovekých zmienkach a prvú zmienku v písomných prameňoch kladie do roku 1589, keď bola uvedená ako novopostavená obec osídlená Chorvátmi.

Novoveké dejiny obce do roku 1918 spracovala v samostatnej kapitole Zuzana Lopatková (s. 74-116). Čerpala najmä z historických prameňov hospodárskeho charakteru: urbárskych a daňových súpisov Lošonca. Podrobne sa venuje tereziánskej urbárskej regulácii v obci. Približuje epidémiu v 19. storočí a život v dedine na základe celouhorskeho súpisu poddanského obyvateľstva z roku 1828. Následne načrtáva dejiny Smolenického panstva, ktorého bol Lošonec súčasťou, a venuje

pozornosť miestnym remeselníkom. Podkapitolu o vysťahovalectve z obce do prvej svetovej vojny spracovala Radoslava Ristovská.

Prierez historického vývoja od prvej svetovej vojny do roku 1989 (s. 117-158) vyšiel predovšetkým z autorského pera Petra Jaška. Doplnený bol spomienkami na druhú svetovú vojnu, podkapitolami o kolektivizácii, vysťahovalectve po roku 1914, vinohradníctve, banskej činnosti a ťažbe kameňa v obci.

Samostatná kapitola je venovaná rímskokatolíckemu Kostolu sv. Anny (s. 159-175). Jej spoluautorky Ingrid Halászová a Zuzana Lopatková sa zamerali na renesančnú podobu kostola začiatkom 17. storočia, barokové prestavby a zariadenie kostola v 18. storočí, krádež chrámového pokladu v 19. storočí, interiérové úpravy v 20. storočí a kostolné zvony. Zostavovateľka Zuzana Lopatková podrobne a precízne spracovala aj cirkevné dejiny obce od najstarších čias až do 20. storočia. Venovala sa aj kostolným majetkom, služobníkom kostola, duchovným správcom a ako cenný

historický prameň predstavila cirkevné matriky (s. 176-205).

Dejiny školstva od obdobia, keď deti z Lošonca navštevovali najprv školu v Smoleniciach, cez zriadenie samostatnej školy v Lošonci v roku 1820 až do zrušenia školy v roku 1976 popísala Zuzana Lopatková, ktorá spolu s Ivanou Lantošovou priblížila i zriadenie a fungovanie tunajšej materskej školy (s. 206-218). V nasledujúcej samostatnej kapitole sumarizuje zostavovateľka monografie prehľad štatistických údajov o demografii a obyvateľstve obce (s. 219-223). Etnografická časť knihy sa venuje tradičnému miestnemu stravovaniu, stavitelstvu a bývaniu, zvykom, huncokárom a nárečiu (s. 224-267).

Autorky Martina Bocánová a Zuzana Lopatková v kapitole o kultúre a spoločenskom živote priblížili divadelníctvo, hudobný život, fungovanie osvetovej besedy a knižnice v obci (s. 268-275). Rovnaké autorské duo spolu s Michalom Gočálom priblížilo aj miestne spolky a združenia (s. 276-286) a šport v obci (s. 287-295).

Zostavovateľka v závere monografie predstavuje obecné pamätihodnosti (drobné sakrálne stavby a pomníky padlých) spolu s cintorínom (s. 296-302) a významných rodákov i osobnosti obce (s. 303-308). Knihu uzatvára prezentácia obce v súčasnosti s prehľadom kultúrnych, spoločenských a športových podujatí, ktorá vznikla v spolupráci zostavovateľky so starostom obce (s. 309-321). Záver knihy obsahuje časť, ktorá je často opomínaná v obecných monografiách a je venovaná samotnému zrodu knihy, ktorú zostavovateľka približuje slovom aj obrazom (s. 322-328).

Kvalitu publikácie a erudovanosť jej autorského kolektívu, ktorý je predstavený v závere knihy v zozname autorov, zvýrazňuje množstvo použitých archívnych prameňov zo slovenských i maďarských archívov doplnených dobovou tlačou a literatúrou (s. 329-346).

Kniha je obohatená zhrnutím dejín obce v anglickom a nemeckom jazyku. Texty sú opatrené poznámkovým aparátom a doplnené množstvom fotografií, ktoré podčiarkujú úctyhodnú úroveň publikácie.

Mária Zacharová
Archív Spolku svätého Vojtecha v Trnave

WILLIAMS, Caroline. *Managing Archives. Foundations, Principles and Practice*. Oxford : Chandos Publishing, 2006, 248 s. ISBN 9781780630892.

CP
CHANDOS
PUBLISHING

Ešte v roku 2006 vyšla v Spojenom kráľovstve príručka, ktorá odborným ale zároveň veľmi zrozumiteľným jazykom približuje správu archívov. Autorkou je Caroline Williams, archivárka s dlhoročnou praxou v oblasti archívov, správy záznamov a informácií. Pohybuje sa v akademickom prostredí, na poli miestnom, národnom i medzinárodnom.¹ Ako členka ICA sa pripojila k sekcii pre vzdelávanie a niekoľko rokov pôsobila ako prezidentka *Archives & Records Association* vo Veľkej Británii a Írsku.

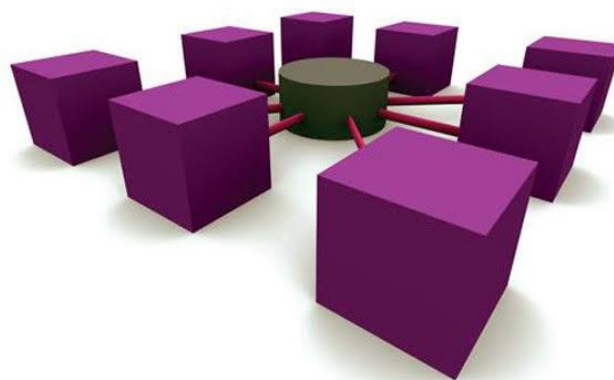
Dôvod prečo sa k publikácii po rokoch vraciame, je aj jej nadčasový prínos pre popularizáciu práce archivára. Je určená predovšetkým začínajúcim archivárom, ale aj zamestnancom bez archívneho vzdelania a predchádzajúcich skúseností, ktorí preberajú zodpovednosť za archívne dokumenty a registratúrne záznamy a potrebujú praktický návod či úvod do disciplíny. Hoci sa v tejto chvíli môže javiť, že príručka vychádzajúca z celkom iného prostredia a k tomu staršia viac ako jedno desaťročie nemusí byť vhodná pre slovenských archivárov, opak je pravdou. Autorka v nej prechádza základné princípy archivistiky a postupy platné všade, kde sa hovorí o archívnych dokumentoch. Zároveň ponúka praktické rady pre vytvorenie stratégie a manažment činností archívov, ktorými sa dá inšpirovať aj po rokoch.

Publikácia sa člení na 6 hlavných okruhov, rozdelených do ďalších podkapitol. Hneď po úvode C. Williams definuje vlastnosti a význam archívnych dokumentov a registratúrnych záznamov (*archives and records*), pričom najskôr sleduje rozdiely medzi nimi. Pozerá sa na ich obsah, kontext, štruktúru, autenticitosť, využiteľnosť a dôveryhodnosť. Opúšťa regionálny rámec a uvádza príklady definícií a právne predpisy rôznych krajín. Za smerodajný však považuje medzinárodný štandard ISO 15489:2001 *Information and documentation – Record management. Part 1: Concepts and principles*.² Zároveň charakterizuje pozície archivára a správcu registratúry.

Managing Archives

Foundations, Principles and Practice

Caroline Williams

V kapitole o výbere, hodnotení a nadobúdaní vysvetľuje, aké dôležité je strategické uvažovanie a aké výhody to potom prináša konečným užívateľom, resp. bádateľom. Predkladá otázky, na ktoré si treba v hodnotiacom procese odpovedať. Na praktických príkladoch aplikuje zásady usporiadania, klasifikácie a archívneho opisu. Pomocou tabuliek a obrazovej prílohy predstavuje rôzne formáty archívnych pomôcok vrátane digitálnych. Nechýba ani archívny opis elektronických dokumentov. Aj v tomto prípade cituje medzinárodné štandardy ICA³ a viacero regionálnych predpisov a manuálov.

V ďalšej kapitole sa zaoberá otázkami prístupu z právneho, etického, intelektuálneho a praktického hľadiska na úrovni medzinárodnej i miestnej. Rieši problematiku ochrany údajov, referenčných služieb a osvetových aktivít. Ponúka celý rad marketingových techník vrátane deviatich bodov

¹ Viac o autorke pozri na: <https://uk.linkedin.com/in/caroline-williams> [cit. 2023-02-09].

² V súčasnosti je platná jeho aktualizovaná verzia ISO 15489-1:2016.

³ International Council on Archives (2000) *General International Standard Archival Description (ISAD(G))*, 2nd edn. Ottawa : International Council on Archives. Prispôbený slovenský preklad *Všeobecnej medzinárodnej normy pre opis archívnej jednotky* bol publikovaný v Slovenskej archivistike, roč. 35, 2000, č. 1, s. 197-215.

marketingového cyklu aplikovaného vo vzťahu k archívom. Uvádza niekoľko vydarených príkladov, ktorými v Spojenom kráľovstve spropagovali aktivity archívov.

Nasledujúca kapitola sa venuje stratégii, rozvoju a implementácii ochranných postupov. Pokrýva všetky oblasti uchovávania archívnych dokumentov od správy budov cez environmentálny manažment, skladovanie, balenie, manipuláciu až po krízové plánovanie. C. Williams tu nabáda archívárov, aby sa zamýšľali nad svojím prínosom pre spoločnosť, vyhodnocovali dáta, sledovali trendy a aby ciele prispôbovali zmenám. Značnú časť venuje digitálnym archívom, ich riadeniu, technológiám, programom a tiež nástrahám, ktoré súvisia s takýmito formátmi. Túto podkapitolu treba vnímať s odstupom, keďže niektoré systémy medzičasom nahradili novšie. Minimálne však možno vidieť vtedajší stav a následný pokrok v niektorých anglicky hovoriacich krajinách. Zároveň v nej možno nájsť mnoho praktických rád a postupov, ktoré ponúkajú určité know-how aj súčasnému archívari.

Posledná kapitola vedie k úvahám o samotnej pozícii archívára. O jeho cieľoch, stratégiách, spôsoboch vyhodnocovania, balanse medzi manažérskymi a odbornými úlohami. Ako osobitný nástroj predkladá politiku v oblasti archívov, ktorá definuje poslanie a rozsah činností a poskytovaných služieb. Jedným z najdôležitejších prostriedkov na dosahovanie cieľov sú ľudské a finančné zdroje. C. Williams približuje niekoľko základných bodov finančného a personálneho manažmentu, ktoré pomáhajú zorientovať sa v problematike. V závere prikladá tabuľku merateľných ukazovateľov na indikáciu výkonnosti, ktorú určila Národná rada archívov v Spojenom kráľovstve. Obsiahly register, poznámky a bibliografia sú zoradené podľa predmetu.

Sieť archívov v Spojenom kráľovstve má síce inú kontinuitu a štruktúru, než poznáme z nášho prostredia. Otázky, ktorým však musí čeliť každý archívár, sú pre charakter archívnych dokumentov a rôznorodosť pôvodcov podobné. Aj preto možno považovať publikáciu, ktorú C. Williams predkladá, za užitočnú a prínosnú aj pre naše prostredie a našu dobu. Túto skutočnosť potvrdzuje aj pozitívny ohlas archívnej komunity vo svete krátko po vydaní, ale aj komentár vydavateľstva Elsevier „*There is no similar book on the market.*“

Adriána Klincová

Archív Slovenského národného múzea

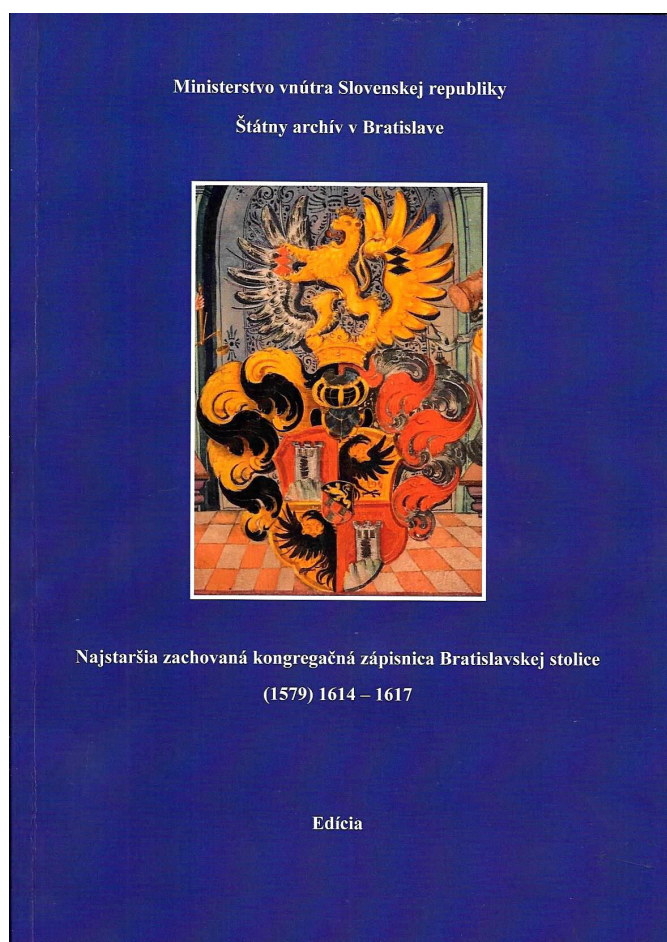
JANAČEK, Ľuboš. *Najstaršia zachovaná kongregačná zápisnica Bratislavskej stolice (1579) 1614 – 1617. Edícia. Bratislava : Štátny archív v Bratislave, 2022, 129 s. ISBN 978-80-570-4251-8.*

Ako uvádza autor tohto vzácneho vedeckého diela, pramenné edície zaujímajú v štruktúre vedecko-historických prác popredné miesto. Napriek tomu, možno doplniť, nebývajú vždy dostatočne ocenené. I preto by sme touto cestou radi priblížili na pohľad útlu, no obsahom významnú knihu archívára Mgr. Ľuboša Janačka, vydanú Štátnym archívom v Bratislave v roku 2022, ktorá formou pramennej edície sprístupňuje širokému historicko-vedeckému, ale i laickému publiku najstaršiu kongregačnú zápisnicu Bratislavskej stolice z rokov 1614 až 1617 z fondu Bratislavská župa I., spravovaného spomenutým štátnym archívom.

Na úvod treba jednoznačne oceniť priekopnícky a v slovenských pomeroch i trochu odvážny počin spracovať do formy pramennej edície stoličný kongregačný protokol. Určitým spôsobom tak táto publikácia poukazuje na to, že tejto kategórii archívnych dokumentov, ktorých výpovednú historickú hodnotu dnes už nemožno popierať ani podceňovať, patrí naozaj čestné a dôležité miesto, a že sú hodné nielen dôslednej ochrany, ale aj ich širokého sprístupňovania formou pramenných edícií. Túto myšlienku rozvíja aj sám autor v úvode edície.

Veľmi cenným prínosom publikácie je už prvá kapitola s názvom *K samospráve Bratislavskej stolice na prelome 16. a 17. storočia*, ktorá je vlastne odbornou vedeckou štúdiou k dejinám uhorskej stoličnej správy na konkrétnom príklade Bratislavskej stolice. Jej súčasťou sú aj dve tabuľkové prílohy, prvá s prehľadom mimoriadnych daní (*subsidium*), vypísaných Bratislavskou stolicou v rokoch 1615 – 1617, druhá so zoznamom stoličných úradníkov v rokoch 1611 – 1617 podľa edovaného prameňa.

Povinnou a neodmysliteľnou časťou pramenných edícií je formálny rozbor edovaného prameňa, ktorý je obsiahnutý v druhej kapitole pod názvom *K formálnemu hľadisku najstaršej kongregačnej zápisnice z územia Bratislavskej stolice*. Za zmienku stojí skutočnosť, že táto zápisnica ako najstaršie zachovaná zrejme nebola prvým kongregačným protokolom Bratislavskej stolice, o čom okrem iných skutočností svedčia aj príklady starších zachovaných zápisníc z fondov iných uhorských stolíc. Po uvedení predošlých štúdií a prác, zaoberajúcich sa týmto stoličným protokolom, nasle-

komorského pokladníka (1560 – 1625), ktorá sa nachádza na štvrtom liste protokolu.

Autor edície ako precízny archivár sa skutočne snažil „vyžmýkať“ z prameňa maximum, ktoré poctivo premietol aj do jeho edovanej podoby. Edícia tak bádateľovi komplexným a prehľadným spôsobom sprístupňuje a ponúka cenné informácie zo stránok najstaršej zachovanej kongregačnej zápisnice Bratislavskej stolice, ktoré možno využiť nielen pre výskum jej politických a hospodárskych dejín, ale aj pre pomocnovedno-historický výskum v oblasti dejín správy, archontológie, genealógie, heraldiky atď.

Verím, že táto publikácia Štátneho archívu v Bratislave vďaka svojmu odbornému spracovaniu a historicko-vedeckému potenciálu nájde plnohodnotné a široké uplatnenie v bádateľskej obci. Kiež by sa stala inšpiráciou pre pokračovanie tejto záslužnej edičnej činnosti a prvou lastovičkou sprístupňovania stoličných písomností prostredníctvom pramenných edícií.

Mgr. František Kadlečík
Štátny archív v Bratislave

duje komplexná a jasná analýza formálnej stránky edovaného prameňa od jeho väzby a materiálu až po identifikáciu písárskych rúk a diplomatický rozbor záznamov.

Jadro publikácie tvorí samotná pramenná edícia textu kongregačného protokolu Bratislavskej stolice z rokov 1614 – 1617. Záznamy sú radené chronologicky podľa jednotlivých stoličných kongregácií, označené pôvodným číslom strany, ako aj príslušnou foliáciou. Jednotlivé zápisy uvádza ich priebežné číslovanie, po ktorom nasleduje krátky regist v slovenčine (predmet) a samotný prepis záznamu v originálnom latinskom znení podľa transkripčných zásad, špecifikovaných v úvode edičnej časti.

Po formálnej stránke zvyšuje hodnotu diela tlač na kvalitnom kriedovom papieri, no najmä farebné obrazové prílohy v úvodných kapitolách, ktoré zachytávajú ukážku priebežných rukopisných zápisov, reprezentatívnych úvodných stránok kongregačnej zápisnice, ako aj obligátnu ukážku priesvitky papiera, použitého vo väzbe archívneho dokumentu. Medzi obrázkami azda najviac vyniká reprodukcia umelecky i historicky cennej miniatúry erbu Leopolda Pecka, hlavného uhorského

NAŠI JUBILANTI

K JUBILEU PHDR. LADISLAVA VRTELA

Akoby len včera sme žasli, že Lacko Vrtel s iskrou mladíka prekročil prah šesťdesiatky. Dnes, ešte vo väčšom úžase nad rýchlosťou plynutia času, prichádzame s pomyselnou čašou zablahoželať vzácnemu jubilantovi k jeho sedemdesiatinám.

Zo všetkých strán sa v tejto chvíli vynárajú myšlienky, čo všetko je potrebné pri tejto gratulácii pripomenúť, na čo nezabudnúť. Rekapitulácia jeho prebohatej činnosti by vysoko presiahla rámec jedného medailónu. Našťastie, pri príležitosti jubilan- tovej šesťdesiatky jeho dovtedajšiu prácu a zásluhy najmä na šľachtení heraldickej záhradky podrobne zhrnul a popísal Peter Kartous. Pripomeňme si teda len niekoľko podstatných míľnikov v živote heraldika a archivára Ladislava Vrtela.

Do rodiny plnej osobností literárnej, politickej, cirkevnej i hudobnej histórie Slovenska sa narodil 3. apríla 1953. Kultúrne rodinné prostredie výrazne ovplyvnilo jeho detstvo a, ako sám spomína, bola to najmä stará mama Hela Krčméryová, ktorá ho svojimi rozprávkami voviedla do bájneho sveta bohatierov a rytierov, sveta plného tajomna a symboliky, čo napokon viedlo k tomu, že pred hrou na husle, ku ktorej bol tiež priam predurčený, uprednostnil heraldiku.

Od ukončenia štúdia archívniectva v roku 1976 do dnešného dňa je jeho cesta lemovaná výsledkami práce, ktorú mal nadovšetko rád, s ktorou „*chodil spávať aj s ňou obedúval*“. Je to množstvo článkov, štúdií, knižôčok a kníh, vytvorených erbov, prednášok a výstav, práca v heraldických komisiách, Heraldickom klube, členstvo a funkcie vo viacerých významných slovenských i zahraničných spoločnostiach. V prípade Lacka Vrtela je naozaj problém nezabudnúť na niečo.

My, kolegovia z čias minulých, si živo spomínáme aj na jeho prínos v oblasti predarchívnej starostlivosti. Tento referát prevzal po svojom nástupe na archívnu správu v roku 1979 a dokázal sa nadchnúť aj pre túto oblasť archívniectva, ktorá bola v tom čase ešte v plienkach. Svojím oduševneným horlením za dôležitosť práce archivára na „*archívnom predpolí*“, ako vznešene nazýval predarchívnu starostlivosť, presvedčil mnoho skeptikov z radov archivárov a predarchívna starostlivosť sa aj jeho zásluhou stávala zmysluplnou činnosťou archívov v 80. ro-

Jubilant Ladislav Vrtel v apríli 2018.

Zdroj: Archív Heleny Törökovej.

koch minulého storočia. Doteraz si spomínam, ako účastníci školení s nadšením prijímali jeho prednášky, pretože vďaka svojmu poetickému vnímaniu sveta dokázal nájsť kúzlo aj v spájaní záznamov do spisov a presvedčiť o tom poslucháčov.

Je nesmierne potešujúce, že príchodom tzv. dôchodkového veku sa aktivita Lacka Vrtela nijako neumenšila a jeho činorodosť neutíchla. Vrátil sa do Štátneho archívu v Bratislave, na pracovisko, kde po ukončení štúdia začínal, a celý svoj voľný čas naďalej venuje najmä heraldike. Systematicky pracuje na finalizácii aspoň časti svojich dlhoročných výskumov a projektov, ktoré pre množstvo iných povinností zostávali ležať v zásuvkách. Že sa mu tento zámer úspešne darí, vidno z výpočtu prác, ktoré v ostatnom desaťročí uzreli svetlo sveta. V roku 2013 spolupracoval na vydaní atraktívnej publikácie *Klenoty slovenských archívov*, prezentujúcej „*klúčové ikonické dokumenty*“ histórie Slovenska uložené v štátnych archívoch SR. Prínosom pre v tom čase sa začínajúci súpis pečatí, pečatidiel a typárií v štátnych archívoch SR bolo rozpracovanie sfragistickej terminológie v adaptovanom a ilustrovanom preklade *Medzinárodného sfragistického slovníka*, ktorého bol v roku 2016 spolueditorom.

Po *Heraldickom katechizme* (2010) sa na knižný trh postupne dostali ďalšie práce z edície Libelli heraldici – aj v tomto prípade bol otcom myšlienky. V roku 2014 to boli *Heraldické symboly*, čiže prebo- hato ilustrovaná a užitočná príručka na rozpoznávanie skrytých významov erbových znamení a tiež poučujúca o spôsoboch heraldického vyjadrovania rozličných cností v erboch, a v roku 2016 *Heraldica sanctorum*, čiže slovné, ale tiež obrazové poučenie o heraldickom vyjadrení Najsvätejšej Trojice, Panny Márie, ako aj o zobrazovaní a rozpoznávaní jednotli-

vých svätcov v erboch. V roku 2017 uvítali nadšenci pre heraldiku 3. revidované a doplnené vydanie jeho základného diela *Osem storočí slovenskej heraldiky* (1. vydanie 1998), ktoré prináša prvý kompletný náčrt vývoja heraldickej tvorby na Slovensku od prvopočiatočkov heraldickej symboliky až po súčasnosť.

Najväčšiu energiu však venoval a venuje prácam o štátnej symbolike. Ako prvá vyšla v roku 2020 publikácia *Štátne symboly v rokoch 1938 – 1945*. Práca prináša obraz toho, ako sa zložitost obdobia rokov 1938 – 1945 zrkadlila v realizovaných či nerealizovaných návrhoch na úpravu štátnych symbolov. V práci *Slovenský znak, jeho pôvod a vývoj do roku 1918*, vydané v roku 2021 Ladislav Vrtel priblížil byzantský pôvod dvojitého kríža, jeho predheraldické vývojové obdobie, ako aj jeho neskoršie významné postavenie v panovníckej symbolike stredovekého Uhorska a neskôr aj v štátnej symbolike habsburskej monarchie. Odhaľuje historické pramene súčasnej štátnej symboliky Slovenskej republiky a podľa odborných posudkov práca „*vysoke prevyšuje všetko, čo bolo na danú tému napísané*“. V poradí tretia kniha *Štátne symboly Československa a Slovenska v rokoch 1918 – 1993*, ktorá vyšla vo vydavateľstve VEDA v roku 2022, sa venuje osudom štátnej symboliky v búrlivom 20. storočí. Približuje činnosť pražskej heraldickej komisie pôsobiacej v rokoch 1918 – 1920, ktorá mala navrhnúť symboliku mladého Československa, ako aj diskusie o štátnom znaku a vlajke, v ktorých sa napokon odzrkadlila čechoslovakistická štátno-politická koncepcia. Sklamanie z nedosiahnutia povojnového národného vyrovnania sa Slovákov a Čechov bolo završené v roku 1960 prijatím ústavy Československej socialistickej republiky a „zrušením“ slovenského znaku v štátnej symbolike. Posledná kapitola je venovaná obdobiu po Nežnej revolúcii, diskusiám o forme česko-slovenskej federácie, o jej názve a jej symbolike. Ladislav Vrtel ako jeden z hlavných aktérov heraldických diskusií, člen federálnej aj slovenskej komisie pre štátnu symboliku a spoluautor štátnych symbolov Slovenskej republiky, ako aj Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v roku 1990, podrobne a na základe zachovaných prameňov približuje vtedajšie diskusie na túto tému, ktoré prebiehali na odbornej, ale aj celospoločenskej úrovni.

Príprava publikácií a nazhromaždené podklady (aj poklady) viedli k myšlienke využiť ich na prezentáciu aj formou výstavy *Slovensko v štátnej symbolike*, ktorá bola slávnostne otvorená v septembri 2022 na Bratislavskom hrade. Viac ako 800 vzácných, na Slovensku prvýkrát vystavovaných obrazových a textových exponátov dokumentuje zložitú, 1100 rokov trvajúcu cestu, pokiaľ sa z byzantského

Jubilant Ladislav Vrtel v apríli 2018 s nevestou Annou Vrtelovou (vľavo), Máriou Munkovou (druhá sprava) a Lenkou Bartalosovou (prvá sprava).

Zdroj: Archív Heleny Törökovej.

cirkevného a uhorského panovníckeho symbolu stal symbol dnešného územia Slovenska. Výstava mala ďalšiu vernisáž v októbri 2022 v Košiciach a ďalej putuje po Slovensku.

Dôležitým počínom na poli cirkevnej heraldiky je dlhodobý projekt publikovania cirkevných erbov *Thesaurus Heraldicum Ecclesiasticum*. Na ekumenickej báze prezentuje erby rôznych cirkevných inštitúcií, farností, ako aj erby kňazov, biskupov či farárov rôznych vierovyznaní. Jubilant Lacko Vrtel na tomto projekte výrazne participuje.

No nerozrastá sa len Lackova knižnica. Veľkú radosť mu do života priniesli vnúčatá Branko a Milica a starý otec Laco má dôvod opätovne sa vracáť k svojim rytierskym rozprávkam, ktoré stáli na počiatku jeho záujmu o heraldiku.

Za ostatné roky pribudli mnohé uznania a ocenenia práce nášho jubilanta. To najväčšie a zatiaľ najdôležitejšie prijal 1. januára 2023 z rúk pani prezidentky Zuzany Čaputovej, ktorá mu pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky udelila za jeho zásluhy o kultúrny rozvoj, najmä v oblasti heraldiky, vysoké štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy. Aj na tomto mieste srdečne k oceneniu blahoželáme a pripájame želanie pevného zdravia, energie, pohody, ďalších skvelých nápadov, radosti a spokojnosti v kruhu rodiny a priateľov. A kiezby tých priateľských stretnutí sprevádzaných Tvojou hrou na husličkách, Lacko náš, bolo viac.

Olga Kvasnicová

EVA GRESCHOVÁ – JUBILEUM

Naša dlhoročná kolegyňa a kamarátka Evka Greschová oslávila začiatkom tohto roka svoje okrúhle jubileum. Narodila sa 8. januára 1963, od narodenia žije v podhorskej malebnej obci Liptovská Kokava, v ktorej býva so svojim manželom dodnes. Tu navštevovala aj základnú školu. V rokoch 1977 – 1981 absolvovala gymnázium v Liptovskom Hrádku, následne pokračovala v pomaturitnom štúdiu knihovníctva na Gymnáziu Viliama Paulínyho-Tótha v Martine.

Po ukončení štúdia v roku 1983 nastúpila do knižnice Múzea slovenského krasu v Liptovskom Mikuláši (terajšie Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva), kde ju čakala práca na usporiadaní knižnice. Postupne jej zásluhou múzeum získalo a získava množstvo odbornej literatúry z domova aj zo zahraničia formou výmeny za periodiká, ktoré vydáva.

Po organizačných zmenách v múzeu v roku 2003 začala pracovať v archíve múzea. Archívne materiály boli v tom čase len hrubo roztriedené a ostatné neusporiadané sa nachádzali po celom múzeu. Všetky materiály bolo potrebné odborne spracovať, a tak neváhala získať k tomu potrebné vzdelanie. V roku 2004 sa prihlásila na Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú ukončila v roku 2009 a získala titul Mgr. v odbore archívniectvo a pomocné vedy historické. Na základe jej iniciatívy múzeum v roku 2004 požiadalo Ministerstvo vnútra SR o zriadenie špecializovaného verejného archívu. V ňom pracuje dodnes. Od začiatku v archíve systematicky pracuje na jeho roztriedení, uložení a vyhotovovaní archívnych pomôcok pre bádateľov. Aj keď sa stretla s rôznymi prekážkami, neodradili ju od jej zodpovednej práce, čo preukázala v rokoch 2008 – 2013, keď úspešne koordinovala digitalizáciu takmer celého archívu a iniciovala vznik webovej stránky archívu. Ako vedúca od roku 2005 koordinuje prácu pracovníkov archívu a knižnice a registračného strediska múzea. V oblasti histórie ochrany prírody ju často o spoluprácu oslovuje vedenie Štátnej ochrany prírody SR Banská Bystrica.

Vo svojej odbornej práci sa venuje spracovaniu fondov inštitúcií, spolkov a organizácií, osobností, ktoré sa zaoberali ochranou prírody a jaskyniarstvom. Z nemčiny preložila množstvo odborných článkov zo zahraničnej literatúry, ktoré pomohli pri práci mnohým z nás, a naopak, preložila množstvo textov do nemčiny, ktoré sa využili pri prezentácii múzea či už výstavnej, lektorskej alebo publikačnej. Svoje odborné vedomosti aktívne prezentuje na odborných konferenciách formou prezentácií a prednášok, ktoré na pôde múzea aj sama organizuje,

Jubilantka Eva Greschová. Zdroj: Archív ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši.

a podieľa sa na vydávaní zborníkov z konferencií, ktorých je zostavovateľka. Je autorkou množstva odborných článkov, ktoré publikuje v odborných časopisoch a publikáciách, scenárov a katalógov výstav, scenára expozície múzea, a to jeho historickej časti a časti venujúcej sa histórii ochrany prírody. V roku 2019 navrhla na pôde múzea založenie novej edície *Z galérie významných osobností ochrany prírody a jaskyniarstva*, teda vydávanie monografií – biografii, pričom do dnešného dňa vyšli tri a ďalšia sa pripravuje. Je ich zostavovateľkou a spolu s pracovníkmi nášho archívu a knižnice aj spoluautorou. Z jej publikačnej činnosti v spoluautorstve je možné spomenúť napr. publikácie *Vznik Tatranského národného parku*, *Prírodné klenoty Slovenska*, *Národné parky na Slovensku*, *100+1 medzníkov histórie ochrany prírody na Slovensku s podtitulom Vývoj ochrany prírody a krajiny v rokoch 1848 – 2020*.

V roku 2013 získala medailu Zväzu múzeí na Slovensku za prínos v slovenskom múzejníctve a v roku 2018 ďakovný list MŽP SR. Je členkou Spoločnosti slovenských archivárov, Slovenskej historickej spoločnosti, Sekcie environmentálnych dejín. Pracuje v Akvizičnej komisii Matice Slovenskej.

V jej každodennej práci vidieť neubúdajúci záujem o dianie v archíve a v múzeu, je neúnavný pracant, radca, priateľ, vybavovateľ atď. nielen vo veciach pracovných, ale aj v iných sférach nášho života.

Evka, želáme Ti budúcnosť plnú radosti, aby Ti Tvoje deti a vnúčatá, rodinný život, priatelia aj práca prinášali radosť a potešenie, aby sa Ti v živote vracalo to, čo do neho dávaš. Evka, prajeme všetko najlepšie!

*Mgr. Eva Bartošová
Archív ochrany prírody a jaskyniarstva
v Liptovskom Mikuláši*

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU MR. ĽUBICE MÁTEOVEJ

Vo februári tohto roku sa dožila milého životného jubilea archivárka, ako sa povie telom aj dušou, pani Mgr. Ľubica Máteová, bývalá riaditeľka Štátneho archívu v Bratislave. Do funkcie riaditeľky nastúpila v roku 1999 a v čele archívu bola až do svojho odchodu na dôchodok v roku 2012, teda 13 rokov.

Narodila sa v Bratislave dňa 23. februára 1953 ako najmladšia zo šiestich detí manželov Júliusa Cibulku a Eleny Plattyhovej. Fakt, že sa narodila ako najmladšia, mimochodom, vôbec nepovažovala za pozitívum svojho života, ako by sa mohlo zdať. Cesty životom sú často nevyspytateľné. Detstvo prežila na vidieku neďaleko Turčianskych Teplíc. Po maturite na Strednej všeobecno-vzdelávacej škole na Metodovej ulici v Bratislave v roku 1972 sa rozhodla pre štúdium archívniectva a pomocných vied historických na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Študovala v ročníku, ktorý pedagógovia Katedry československých dejín a archívniectva nazvali obzvlášť silným, nielen pre počet študentov (17), ale aj pre osobnosti samotných študentov, ktorými boli napríklad Anna Marsinová, Šarlota Drahošová, Katarína Duffeková, Mikuláš Čelko, František Bokes, Dragan Ferko či Peter Holásek.

Po úspešnom ukončení štúdia sa zamestnala v Štátnom oblastnom archíve v Bratislave (ŠOBA) so sídlom v niekdajšom Župnom dome na Októbrovom námestí u vtedajšieho pána riaditeľa Dr. Jozefa Watzku, ktorý mal povest' vzdelaného a múdreho, ale zároveň seriózneho až prísneho muža, vyžadujúceho dochvilnosť, poriadok, pracovnú disciplínu a, samozrejme, pracovné výsledky! Možno povedať, že aký prísny bol na seba, taký prísny bol aj na kolegov a spolupracovníkov, ale nezabudol byť ľudský. Bol toho názoru, že ľudia rastú s povinnosťami. Svoje pôsobenie tu pani Ľubica Máteová, rodená Cibulková, začala na úseku predarchívnej starostlivosti. Pre čerstvú absolventku to bolo stretnutie s tvrdou archívnuou realitou, ale získala bohaté praktické skúsenosti a prehĺbila si odborné znalosti, ktoré jej boli dobrou školou a zišli sa jej aj v ďalšom profesnom živote.

S pribudnutím rodinných povinností sa pracovne preorientovala na spracovávanie archívnych fondov, predovšetkým novodobého archívneho materiálu, ako boli napr. administratívne písomnosti Bratislavskej župy II. (1923 – 1928), ale najmä spracovávanie materiálu jednotlivých odborov Krajského národného výboru v Bratislave z rokov 1949 – 1960, ku ktorým vypracovala aj čiastkové

Jubilantka Ľubica Máteová v roku 2004.

Zdroj: Archív Heleny Törökovej.

inventáre. Koncom osemdesiatych rokov sa významne podieľala na revízii evidencie archívnych fondov ŠOBA. Vypracovaný súpis sa stal podkladom pre *Informatívneho sprievodcu po fondoch Štátneho oblastného archívu v Bratislave*.

V roku 1991 sa stala zástupkyňou riaditeľa ŠOBA, ktorým bol v tom čase Dr. Peter Draškaba. Od roku 1999 až do roku 2012, ako sme už spomenuli, pracovala na poste riaditeľky, zúročiac tak odborné vedomosti, ako aj praktické skúsenosti, poznajúc samotný archív s jeho finančnými i priestorovými problémami a tiež jeho kolektív pracovníkov, ktorých počet sa neúmerne k pribúdajúcemu množstvu archívneho materiálu z roka na rok redukoval. Za svoju prácu a úsilie materiálno-technicky dobudovať archív, opatrovať minulosť a zachovať pre budúcnosť hektickú súčasnosť bola vyznamenaná Križkovou medailou.

A hoci v roku 2012 zo Štátneho archívu v Bratislave odišla, archívniectvu zostala verná, lebo ešte stále pracuje ako archivárka v Archíve Ekonomickej univerzity v Bratislave. Čo k tomu dodať, nuž popriať pevné zdravie, životnú silu a pohodu a radosť z užitočnej a zmysluplnej práce v prospech archívniectva.

Jana Schullerová

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU MÁRIE ČAJKOVEJ

Dňa 12. februára sme si pripomenuli 70. výročie narodenia našej bývalej spolupracovníčky Márie Čajkovej, rod. Giertlovej. Narodila sa v obci Podbrezová v okrese Brezno. Základnú školu navštevovala v Čiernom Balogu do roku 1968. V štúdiu pokračovala na Strednej ekonomickej škole v Banskej Bystrici, ktorú úspešne ukončila v roku 1972. Banskej Bystrici ostala verná počas celej profesijnej činnosti. Začínala ako administratívna pracovníčka. Jej prvým pracoviskom bola Stavoindustria PSV (Pomocná/pridružená stavebná výroba), od roku 1978 Okresný národný výbor, odbor školstva a od roku 1980 Krajský inšpektorát autoškôl až do roku 1993, keď začala svoju archívnu činnosť ešte na pôvodnom pracovisku Štátneho okresného archívu v Banskej Bystrici, v budove starej radnice.

Výrazne napomáhala pri veľkom sťahovaní archívov v rokoch 1996 – 1997 na nové pracovisko na Komenského ulici v Banskej Bystrici. V rokoch 1995 – 1997 úspešne absolvovala štvorsemesestrálny kurz archívництва na Inštitúte pre verejnú správu v Bratislave. V archíve sa venovala spracúvaniu a sprístupňovaniu archívnych fondov, vyhotoveniu archívnych pomôcok a predovšetkým predarchívnej starostlivosti. Po zlúčení banskobystrickej pobočky so Štátnym archívom v Banskej Bystrici v roku 2015 sa jej posledným pracoviskom stalo oddelenie služieb verejnosti, kde naďalej vykonávala štátny odborný dozor na úseku správy registratúry orgánov verejnej správy a právnických osôb. Vedomosti z odbornej praxe uplatnila pri odbornom vzdelávaní v predarchívnej starostlivosti. Pre jej pedantnosť, vysokú lojálnosť a srdečnosť bola oporou nielen pre vedenie archívu, ale aj pre svojich kolegov. Svojej práci sa vždy venovala naplno a ochotne. Chuť vzdelávať sa a systematicky pracovať ju zaradili do pozície vysokokvalifikovaného pracovníka, ktorý v oblasti predarchívnej starostlivosti zastával pozíciu nielen odborno-konzultačnú, ale i metodickú.

Jubilantka Mária Čajková.

Zdroj: Štátny archív v Banskej Bystrici.

Drahá Marienka, k tvojmu životnému jubileu ti v mene všetkých pracovníkov Štátneho archívu v Banskej Bystrici želáme predovšetkým zdravie, veľa pozitívnej energie a dostatok času na spoločné chvíle v rodinnom kruhu.

*Alena Bolfová – Martin Ceber
Štátny archív v Banskej Bystrici*

JUBILUJÚCA MGR. DIANA KUNDEROVÁ

Do kruhu jubilantov sa vo februári 2023 pridala aj naša kolegyňa zo Štátneho archívu v Košiciach Mgr. Diana Kunderová, rod. Koložváriová. Narodila sa 25. februára 1973 v Košiciach, kde navštevovala základnú školu aj gymnázium. Archívniectvu sa upísala štúdiom na Filozofickej fakulte v Prešove, odbor dejepis – archívniectvo. Po ukončení štúdia v roku 1996 sa prvým pôsobiskom mladej archivárky stal Archív mesta Košice. Doslova vhupla do kolotoča úloh, vyplývajúcich zo spoločenskovo-kultúrnych aktivít mesta Košice, z ktorých sa mnohé niesli v historickom duchu. A tak hneď za horúca využívala nadobudnuté vedomosti latinského jazyka, ktoré boli zúročené pri historickom profile košickej radnice či uličky remesiel. Okrem práce so starším materiálom sa postupne oboznamovala s predarchívnu starostlivosťou a zaznamenávala rýchlo sa meniacu štruktúru štátnych úradov. Zmeny sa diali aj v jej súkromnom živote. Spoločne sme oslávili jej 25. narodeniny, svadbu i narodenie staršieho syna.

V roku 2003 došlo k delimitácii niektorých archívnych fondov Archívu mesta Košice do košickej pobočky Štátneho archívu v Košiciach a my dve sme sa v roku 2003 ocitli v novom kolektíve bývalého okresného archívu. Krátko nato nastúpila na svoju druhú materskú dovolenku. Po návrate s elánom začala inventarizáciu notárskych úradov, ktorá sa na desaťročia stala jej doménou. Celkový počet inventárov je úctyhodný – je ich 45. Jej príspevky o činnosti a pôsobení notárov odznali na odborných konferenciách, boli uverejnené v odborných regionálnych zborníkoch. Zároveň jej bola pridelená správna agenda. S predsavzatím jej vlastným, prejsť spracovaný i nespracovaný materiál, pomohla vyriešiť množstvo žiadostí majetkovej povahy a stala sa známou precíznym a dôkladným spracovaním i využívaním archívnych fondov.

Novelou zákona o archívniectve v roku 2015 sa košická pobočka stala súčasťou Štátneho archívu

*Jubilantka Diana Kunderová.
Zdroj: Štátny archív v Košiciach.*

vu v Košiciach a s Dianou sme sa ocitli v treťom košickom archíve. V súčasnosti pracuje na inventári Kráľovskej právnickej akadémie v Košiciach, venuje sa popularizácii nášho archívneho dedičstva, nadobudnuté poznatky a skúsenosti ochotne odovzdáva mladším kolegom. Túto cestu po troch košických archívoch už kráčajme spoločne dvadsaťsedem rokov, množstvo spoločných chvíľ upevnilo vzájomnú dôveru a porozumenie.

Diana, v mene celého kolektívu nášho archívu Ti prajem, aby Ťa dobrá nálada a energia neopúšťala, k tomu veľa zdravia, lásky, šťastia a pohody v kruhu rodiny a priateľov.

*PhDr. Katarína Turčanová
Štátny archív v Košiciach*

SPOMÍNAME

ZA ADAMOM BALOGHOM
 (* 29. 12. 1939 SIRK, OKRES REVÚCA,
 † 25. 12. 2022 BRATISLAVA)

Dňa 25. decembra 2022, práve počas Vianočných sviatkov, zomrel dlhoročný pracovník Štátneho (oblastného) archívu v Bratislave Adam Balogh, ktorého sme odprevadili na poslednej rozlúčke v Bratislave na Martinskom cintoríne 5. januára 2023.

Vyrastal v rodine lekára MUDr. Vojtecha Balogha (* 6. 12. 1904 Drienčany, okr. Rimavská Sobota, † 3. 2. 1994 Bratislava) a Gabriely Baloghovej, rod. Thirringovej (* 9. 9. 1910 Spišská Nová Ves, † 20. 11. 1972 Bratislava). Základnú školu navštevoval v kúpeľnej obci Číž pri Rimavskej Sobote v rokoch 1947 – 1952, v štúdiu pokračoval na Strednej škole vo Fiľakove, od r. 1953 na Jednástročnej strednej škole s maďarským vyučovacím jazykom vo Fiľakove, ktorú absolvoval v roku 1958. Potom hneď narukoval na základnú dvojročnú vojenskú službu. Po jej skončení pracoval ako pomocný robotník v národnom podniku Doprastav pri regulácii rieky Slaná.

Láska k histórii ho priviedla do Bratislavy, kde v rokoch 1963 – 1968 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave vyštudoval odbor archívniectvo a na spomínanej fakulte v roku 1980 v odbore pomocné vedy historické obhájil titul PhDr. Do Štátneho archívu v Bratislave nastúpil ako archivár 1. októbra 1968. Dlhoročný riaditeľ archívu Jozef Watzka si ho o rok neskôr (1969) vybral za svojho zástupcu. Bohaté jazykové a odborné znalosti mu umožňovali sprístupňovať staršie archívne fondy župnej a cirkevnej proveniencie a archívy rodov a panstiev.

Adam Balogh formou prehľadného inventára sprístupnil archívny fond Mariánskej provincie františkánov z rokov 1253 – 1918 obsahujúci

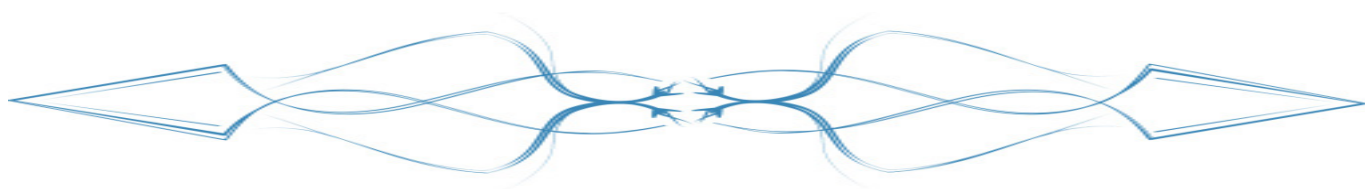
množstvo stredovekých listín. S fondom zoznámil verejnosť svojou štúdiou v Slovenskej archivistike *Archív Mariánskej provincie františkánov (Rozbor archívneho fondu)* publikovanou v roku 1977, roč. 12, č. 1, s. 128-149. Po rokoch sa k františkánskej problematike vrátil a spracoval fond Salvatoriánska provincia františkánov 1924 – 1950. Zásadným spôsobom sa podieľal na spracovaní fondového oddelenia Bratislavskej župy I., a to súdnych písomností zo 17. – 19. storočia. Vypracoval prehľadné archívne pomôcky k archívu rodiny Zamoyski z Brestovian 1572 – 1928, rodiny Brogyányi z Brodzian 1334 – 1851 a rodiny Orczy-Rimanóczy (1228) 1458 – 1848, rovnako k panstvu Ostrý Kameň (1582) 1662 – 1930 a tiež k Energetickým závodom na Slovensku 1901 – 1960.

Venoval sa budovaniu zbierky pečatí obcí bývalej Bratislavskej župy na báze fotodokumentácie, ktorá dodnes slúži ako prameň pre čerpanie materiálov pri zostavovaní regionálnych alebo obecných monografií, organizovaní výstav a pod. Jeho odborné vedomosti z oblasti sfragistiky sa využívali pri interpretácii historického vývoja názvov obcí v Názvoslovnej subkomisii Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Bol dlhoročným členom Slovenskej historickej spoločnosti a Spoločnosti slovenských archivárov. Jeho veľkou záľubou bola rybačka, ktorú každoročne trávil v rodnom kraji pri rieke Slaná. S manželkou Magdalénou, rod. Šišovskou (*30. 10. 1945), ktorá bola dlhoročnou redaktorkou vo vydavateľstve Mladé letá, vychovali dve deti: dcéru Gabrielu a syna Juraja.

Adamovi Baloghovi, ktorý v decembri 2004 po 36-tich rokoch odišiel do zaslúženého starobného dôchodku, ďakujeme za bohatú prácu v našom archíve. Budú nám ho pripomínať vynikajúce archívne pomôcky, ktoré doteraz, ale iste aj v budúcnosti poslúžia pri výskume ako cirkevných, tak aj regionálnych dejín západného Slovenska. Dovidenia v nebi, Adam!

Marián Babirát
 Štátny archív v Bratislave

BOHUMÍR KOSTICKÝ (10. 12. 1932 – 15. 11. 1991)

K nedožitým 90. narodeninám historika, archivára a muzeológa

Pri historickom bádani 20. storočia na území Slovenska sa stretávame aj s menom Bohumír Kostický, ktorý bol vedecky aktívny v 60. až 80. rokoch. Narodil sa 10. decembra 1932 v Bratislave. V mladosti vyrastal pod vplyvom komunity saleziánov v Ružinove, kde hrával divadlo a neskôr bol členom rozhlasovej družiny. V ranom detstve vyrastal v období demokratickej prvej Československej republiky, ktorá však neskôr získala prívlastok „buržoázna“. Od školských čias žil v autoritárskych režimoch, v tzv. hnedej a červenej totalite, čomu sa podriaďovala aj vtedajšia historiografia. Práve toto historické obdobie bolo jeho hlavným odborným záberom a po politickej zmene po Nežnej revolúcii bolo v slovenskej historiografii výrazne prehodnotené. Kostický však už nedostal dostatočný časový priestor, aby mohol výraznejšie korigovať a revidovať svoje predchádzajúce interpretácie dejín.

Blízky vzťah k humanitným vedám ho po ukončení gymnázia viedol na Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, kde v rokoch 1951 – 1956 vyštudoval odbor história – slovenský jazyk a literatúra. Po skončení štúdií začal pracovať v Štátnom archíve v Bojniciach vo funkcii vedúceho archivára. O fondoch archívu publikoval štúdiu v Historickom časopise *O fondoch Štátneho archívu v Bojniciach* (Historický časopis, 1958, roč. 6, č. 2, s. 326-331). Keď sa archív v roku 1960 presťahoval do Nitry, zostal verný Bojniciam a zamestnal sa v tamomšom Vlastivednom múzeu. Zameraním múzea, hoci umiestnenom v priestore Bojnického zámku, bolo približovať regionálnu históriu od najstarších čias po vtedajšiu súčasnosť, čo bola práve náplň B. Kostického. Už v tomto období, keď začínalo postupné politické uvoľňovanie po ideovo dogmatických 50. rokoch, prejavil schopnosti, ako využívať oproti predchádzajúcej dobe nové, ideologicky menej poznačené a návštevnícky pútavejšie formy v múzejnom výstavníctve (príspevky *Organizácia, spôsob získavania a využívania muzeálneho materiálu a dejín robotníckeho hnutia a KSČ*. In *Múzeum*, 1961, roč. 7, č. 1; *K otázkam expozícií nových a najnovších dejín v regionálnych múzeách*. In *Tamže*, 1965, roč. 10, č. 1). Podobne upozorňoval, že múzejné expozície nie sú knihy, ich základom je vystavovanie trojrozmerných exponátov, ktoré majú samy osebe výpovednú hodnotu, archívne a obrazové dokumenty

Bohumír Kostický. Zdroj: *Múzeum*, 1983, č. 1.

majú len dopĺňať vzájomné súvislosti a javy. Krátko pred návratom do rodnej Bratislavy v roku 1965, keď od 1. júla odišiel pracovať do Slovenského národného múzea (SNM), vytvoril v Bojniciach stálu expozíciu z obdobia 19. a 20. storočia (kapitalizmu a socializmu).

Hoci sa pri múzejnej dokumentácii venoval spracovávaní najnovších dejín, nebol úzko zameraný len na spracovávanie dejín komunistickej strany a budovania socializmu či „svetlých zajtrajškov“, ale usiloval sa zachytiť všetky oblasti života. Ako múzejník bol autorom, resp. vedúcim autorských kolektívov viacerých scenárov výstav a expozícií. Tesne po okupácii v roku 1968 zachraňoval cirkevné pamiatky zo SNM na bezpečné miesto. Viac rokov bol B. Kostický predsedom odbornej komisie pre novšie a najnovšie dejiny pri Muzeologickom kabinete SNM. O svoje postrehy a názory sa delil aj s múzejnou komunitou na stránkach profesijného časopisu *Múzeum*. Jeho snahou bolo neustále zvyšovanie kvality výstav, nebál sa aj kriticky zhodnotiť výstavy, ktoré podľa jeho kritérií nezodpovedali vtedajším požiadavkám (*K výstavám o Ľudovítovi Štúrovi*. In *Múzeum*, 1966, roč. 11, č. 1, s. 32-34; *Zamyslenie nad problematikou nových dejín v múzeách*. In *Tamže*, 1969, roč. 14, č. 4, s. 186-189; *Múzeá*

a ich dokumentačné možnosti v oblasti novších dejín a súčasnosti. In Tamže, 1970, roč. 15, č. 1).

Okrem prezentačnej činnosti sa venoval aj problematike zbierkotvornej činnosti múzeí a budovania múzejného tezauru. Výsledkom je *Triednik katalogizačných kariet* z odboru novších dejín. Vyšiel v roku 1967 a dodnes nie je prekonaný. Ale zároveň niektoré problémy ohľadne odbornej terminológie doteraz nie sú úplne uzavreté. Triednikom sledoval vytvorenie jednotného systému na klasifikáciu zbierkových predmetov z ich materiálového hľadiska.

V múzejníctve pracoval vyše 10 rokov – až do 1. apríla 1971, keď sa vrátil k archívnej práci a stal riaditeľom Slovenskej archívnej správy. Po nástupe do funkcie sa zameriaval na komplexnú ochranu archívnych dokumentov, humanizáciu pracovného prostredia archivárov a rozvoj vzťahov so zahraničím. Práve v tomto období bola Slovenská archívna správa prijatá za riadneho člena Medzinárodnej rady archívov. V roku 1979 sa stal vedeckým pracovníkom Štátneho ústredného archívu SSR v Bratislave. Podieľal sa na príprave zákona o archívniectve, položení základného kameňa národného archívu a rozvoju stáží slovenských archivárov v Národnom archíve v Paríži. Spolu s J. Watzkom vydal prácu *Sprievodca po archívnych fondoch. Zv. 2* (Bratislava 1963), bol zostavovateľom sprievodcu *Štátny ústredný archív Slovenskej socialistickej republiky* (Martin 1983). Ani ako archivár však nezabúdala na svoje predchádzajúce pôsobenie v múzeu a uvedomoval si mnoho styčných bodov u oboch vedných odborov, o čom aj publikoval viacero príspevkov (*K otázke vývoja vzťahov archívniectva a múzejníctva na Slovensku do roku 1918 (I. časť)*). In Múzeum, 1979, roč. 24, č. 3-4; *Archívniectvo na Slovensku a vývoj vzťahov archívniectva a múzejníctva v rokoch 1918 – 1954*. In Múzeum, 1980, roč. 25, č. 1; *Dvadsaťpäť rokov budovania socialistického archívniectva a múzejníctva (1954 – 1979)*. In Múzeum, 1980, roč. 25, č. 2).

Podobne poukazoval na úlohu archívov a archívnych zbierok pre rozvíjanie historického a spoločenského povedomia ako súčasť nášho historického a kultúrneho dedičstva (*O problematike národného archívneho dedičstva*). In Slovenská archivistika, 1978, roč. 13, č. 2, s. 189-194; *Vplyv archívov na spoločenské a individuálne vedomie*. In Slovenská archivistika, 1985, roč. 20, č. 1, s. 50-63). O tom, že archívne dokumenty nie sú len „obyčajné písomnosti“ a okrem obsahovej funkcie majú aj dôležitú umeleckohistorickú hodnotu, sa návštevníci mohli presvedčiť na výstave *Národné kultúrne pamiatky v archívoch SSR*, inštalovanej v Rytierskej sieni Bratislavského hradu na jeseň 1989, na ktorej sa tak-

tiež autorsky podieľal. Práve Kostického môžeme považovať aj za akéhosi priekopníka popularizácie archívov prostredníctvom organizovania výstav archívnych dokumentov, čo v 70. rokoch nebolo bežnou praxou. V súčasnosti je už skôr štandardom, že archívy pripravujú výstavy zo svojich rozsiahlych fondov, kde vystavujú predmety nielen archívnej, ale aj múzejnej povahy (bližšie napríklad: <https://www.minv.sk/?vystavy-34>; <https://www.minv.sk/?vystavy-10>).

V oblasti historického bádania bolo vedeckým záberom Bohumíra Kostického predovšetkým obdobie druhej polovice 19. a prvej polovice 20. storočia. Odbornú verejnosť zaujal už prvou vedeckou prácou, monografiou *Nová škola slovenská* (Bratislava, SAV 1959), kde spracoval činnosť tohto opozičného slovenského politického prúdu v 60. a 70. rokoch 19. storočia. Táto téma bola aj jeho diplomovou prácou, pri jej spracovaní okrem politického orgánu Slovenské noviny využil aj archívne prameň z bojníckeho archívu. V neskoršom období sa už však zameriaval na oblasť robotníckeho hnutia. Výsledkom jeho vedeckého bádania je viacero príspevkov (*Príprava miestopisu revolučných zápasov na Slovensku a iné aktuálne otázky*. In Historický časopis, 1987, roč. 35, č. 1, s. 136-137; monografia *Svedectvá o boji a víťazstve*. Martin : Osveta 1985 – spolu so Š. Pažúrom a E. Slobodom).

Počas pôsobenia v Bojniciach sa zameriaval aj na skúmanie dejín hornonitrianskeho regiónu. Bol zostavovateľom prvých dvoch ročeniek *Horná Nitra* (1962, 1966), tu aj publikoval viacero svojich štúdií (*Gustáv Švéni*, 1966, roč. 2). Najširší záber z regionálnej tematiky predstavuje monografia *Handlová čierna a červená* (Bratislava 1966) a *Handlová a jej premeny* (Martin : Osveta 1976), na ktorej sa podieľal ako spoluautor.

Dôležité miesto vo vedeckej práci tvoria monografické práce venované dejinám Slovenska. Spolu s J. Butvinom a M. Vartíkovou v roku 1981 vydal druhú časť *Dejín Slovenska slovom a obrazom*, kde spracoval obdobie od vzniku ČSR po vypuknutie SNP. Na ňu nadväzuje monografia *Slovensko 1848 – 1948 v zrkadle prameňov* (Martin : Osveta 1983), ktorú zostavil. Historické udalosti našich moderných dejín však vedel podať aj pútavou vedecko-popularizačnou formou, ako napríklad v sérii článkov *Slovensko našich starých otcov* v časopise Slovensko (1985, roč. 9, č. 1 – 12). Tesne po revolúcii spolu s M. Kučerom vydal publikáciu *Slovensko v obrazoch. História* (Martin : Osveta 1990). Jeho zásluhou kniha získala pútavejší šat, keď rovnocennou súčasťou textu je obrazová časť tvorená ukážkami boha-

tých hmotných prameňov uložených v múzeách, galériách, archívoch či nehnuteľných pamiatok nachádzajúcich sa v jednotlivých kútoch Slovenska. Poslednou veľkou prácou, na ktorej sa zúčastnil, bola účasť na 3. zväzku dejín Slovenska, vydanom SAV v roku 1992, kde bol zostavovateľom obrazovej prílohy.

Bohuš Kostický dodnes patrí k výrazným osobnostiam slovenskej historiografie, muzeológie a archivistiky. Každá jedna oblasť tvorí nezanedbateľnú súčasť jeho odborného záujmu, kde zanechal nezameniteľnú stopu. Vydané príručky, kvalifikované recenzie a odborné publikácie sú inšpiračným zdrojom aj pre súčasných odborníkov. Paradoxne, jeho krstné meno Bohumír, aj keď prevažne používal skrátenú formu Bohuš, skôr odkazovalo na duchovný odkaz našich predkov. Témy, ktorým sa profesijne venoval, ani obdobie, v ktorom prežil podstatnú časť života, však neprialo duchovným sféram a namiesto Biblie hľadalo výklad dejín ľudstva v marxizme-leninizme. Tento rozpor však dokázal prekonať bez toho, aby výraznejšie zľavil zo svojich hodnotových zásad. Ako si spomínal jeho bývalý kolega V. Zuberec, Kostický nepatril k rigidným podporovateľom vtedajšej ideológie, skôr hľadal cesty, ako zmierniť snahy o ich ideologické naplnenie či ich jednoducho obísť.

Ľuboš Kačírek

Univerzita Komenského v Bratislave,

Filozofická fakulta, Katedra archívniectva a muzeológie

Použitá literatúra:

- J. G. PhDr. Bohumír Kostický, CSc., päťdesiatročný.
In *Múzeum*, 1983, roč. 28, č. 1, s. 117-118.
Biografický lexikón Slovenska V. Martin : SNK – NBÚ, 2013, s. 198-199.

Nekrológy:

- KARTOUS, Peter. Za Bohumírom Kostickým (1932 – 1991). In *Historický časopis*, 1992, roč. 40, č. 1, s. 144.
ZUBEREC, Vladimír. Skrátený čas : Za PhDr. Bohumírom Kostickým, CSc. In *Múzeum*, 1992, roč. 37, č. 1, s. 75.
SPIRITZA, Juraj. In memoriam Bohumíra Kostického : 10. decembra 1932 – 15. novembra 1991. In *Slovenská archivistika*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 196-199.
KAČÍREK, Ľuboš. Historik, archivár a muzeológ Bohumír Kostický (1932 – 1991) : k nedožitým 70. narodeninám. In *Historický zborník*, 2002, roč. 12, č. 1-2, s. 241-243.

